

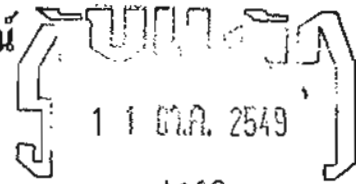
รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของ
กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน

โดย

อาจารย์ดร.พิชิต เทพวรรณ หัวหน้าโครงการ
มหาวิทยาลัยนอร์ท- เชียงใหม่

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของ
กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย

อาจารย์ดร.พิชิต เทพวรรณ หัวหน้าโครงการ
มหาวิทยาลัยนอร์ท- เชียงใหม่

คำนำ

รายงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลหมือ่งง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน นี้ได้นำเสนอผลการศึกษาในด้านสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหาและความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม รวมไปถึงวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตลอดจนปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม โดยผลของการวิจัยในรายงานนี้ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับธุรกิจชุมชน กลุ่มสตรีสหกรณ์หรือองค์กรที่มีการดำเนินงานที่มีลักษณะคล้ายกัน ในการนำเอารูปแบบวิธีการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดการธุรกิจ ชุมชนไปใช้ให้เป็นประโยชน์และเหมาะสม อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งตนเอง เข้มแข็งและยั่งยืนได้ต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือทุกท่านที่มีส่วนให้งานวิจัยนี้สำเร็จ ตลอดจนโดยสมบูรณ์ หากมีข้อบกพร่อง ผิดพลาด ที่ต้องมีการแก้ไข ข้อเสนอแนะ ทั้งตงจากผู้อ่านเพื่อพัฒนางานวิจัยให้สมบูรณ์ขึ้นได้ ผู้วิจัยมีความยินดีที่จะดำเนินในโอกาสต่อไป

พิชิต เทพวรรณ หัวหน้าโครงการวิจัย

สิงหาคม 2549

บทสรุปผู้บริหาร

เศรษฐกิจของประเทศไทยมีพื้นฐานการพัฒนาจากภาคธุรกิจทั้งขนาดใหญ่ กลางและเล็ก ธุรกิจชุมชนถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเช่นกัน ซึ่ง ธุรกิจชุมชนเป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และหรือช่วย ดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ มีการเรียนรู้ และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการที่ มุ่ง พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยธุรกิจชุมชน สามารถรวมกลุ่มกันได้หลายลักษณะเช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิต และแปรรูป หรือการร่วมกลุ่มในรูปแบบของสหกรณ์

การรวมกลุ่มในรูปแบบของสหกรณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของธุรกิจชุมชน ที่จัดตั้งขึ้นโดย มีวัตถุประสงค์คือ ร่วมกันลงทุน ร่วมกันผลิตหรือให้บริการ และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่ง ในการบริหารกลุ่มสหกรณ์ให้สำเร็จได้นั้นจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการได้แก่ ผู้นำกลุ่ม ทีม บริหารกลุ่ม การบริหารจัดการการดำเนินงานในการผลิตสินค้าหรือบริการของกลุ่ม โดยปัจจัยที่สำคัญประการอีกหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสมาชิกของกลุ่ม ถ้าหากสมาชิก กลุ่มเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแล้ว ย่อมทำให้ลดปัญหาความขัดแย้งภายใน กลุ่ม ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสเสนอแนะหรือให้ความคิดเห็นในการ ดำเนินงานของกลุ่มได้หลายแนวทางอันช่วยให้ลดปัญหาการดำเนินงานและให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการธุรกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งหากมีการบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบและมีรูปแบบที่ เหมาะสมภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรม ก็จะทำให้ธุรกิจชุมชนนั้นมีความเจริญก้าวหน้า และสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมสู่ชุมชน หรือการรวมกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกันต่อไป

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหาและความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม รวมไปถึงเพื่อศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตลอดจนเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม โดยการวิจัยนี้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะคือ ขอบเขตด้านพื้นที่คือศึกษาเฉพาะกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาประเด็นหลักของการวิจัย 3 ประเด็นได้แก่ศึกษาถึงสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหา และความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม รวมไปถึงศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ ตลอดจนศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม โดยผ่านวิธีการดำเนินการวิจัยลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ที่มุ่งเน้นบทบาทสำคัญอยู่ที่สมาชิกกลุ่ม ทั้งนักวิจัย และผู้ร่วมกระบวนการวิจัย เป็นการเปิดโอกาสให้ สมาชิกกลุ่ม ร่วมคิดโจทย์และปัญหาในการวิจัย ร่วมวางแผนในการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การค้นทางทางเลือกในการบริหารจัดการกลุ่ม การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมต่างๆ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้แก่

การจัดแยกประเภทข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ข้อมูลสภาพพื้นที่ ข้อมูลประชากร ข้อมูลการดำเนินงานกลุ่ม การตีความและอธิบายความหมาย ร่วมกับทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้าน การดูงาน การสัมมนา การประชุม และการอบรม เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด มีการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่ม ภายใต้การยอมรับของสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนการวิเคราะห์ สรุปบทเรียน โดยทดลองกิจกรรมที่ได้จากการวางแผน และนำมาสรุปผลร่วมกันโดยยึดหลักและวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่ม

ผลของการวิจัยทำให้ทราบถึงสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีความแตกต่างกันโดยสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ มีอายุมากกว่า 50 ปี ประกอบอาชีพรับจ้าง กลุ่มมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมในลักษณะคือกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเช่น ลำไย จิง กระชายดำ และกิจกรรมออมทรัพย์สัจจะ โดยร่วมกันดำเนินงานและมีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมมีบทบาทในการบริหารจัดการกลุ่มของสมาชิกนั้นยังมีน้อยทำให้เกิดปัญหาหลายประการเช่น ปัญหาความไม่เข้าใจของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่ม ปัญหาใน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มเช่น ด้านการจัดการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี ด้านทรัพยากรมนุษย์แรงงาน และจากการดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ ทำให้ได้โครงสร้างและรูปแบบของการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ที่เหมาะสมอันต้องเกิดจากการร่วมมือกันของสมาชิกในการร่วมกันเสนอแนะแก้ปัญหา ตลอดจนได้กิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ เช่น การบริหารจัดการทีมแบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรมภาวะผู้นำ กิจกรรมการสาธิตการแสดงสินค้า กิจกรรมการถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญา และการจัดกิจกรรมการพบปะระหว่างสมาชิกกลุ่มที่มีขึ้น ซึ่งปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้างและกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมนั้นประกอบไปด้วยกิจกรรมพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ การร่วมผลิต ร่วมกันขายและร่วมกันซื้อสินค้าที่ผลิตได้ กิจกรรมด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การร่วมกันพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การผลิตตะกร้าจากเศษวัสดุเหลือใช้ กิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาพร่างกายและ จิตใจ ได้แก่ การส่งเสริมการกีฬาให้กับสมาชิกกลุ่ม การดูแลผู้สูงอายุโดยการจัดหาอาชีพเสริมเช่น การถักทอพรมเช็ดเท้า กิจกรรมด้านพัฒนาสังคมและชุมชน ได้แก่ การจัดผ้าป่า การจัดกองทุนเพื่อ นำรายได้สมทบทุนการก่อสร้างสถานวิหารวัดของหมู่บ้าน การให้การศึกษาดูแลความรู้และภูมิปัญญาโดยการให้เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้การประกอบอาชีพให้กับเด็กนักเรียนในชุมชน โดยการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเช่นกัน

งานวิจัยนี้ทำให้ชุมชนและสมาชิกกลุ่มสตรี สหกรณ์ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มสตรีสหกรณ์ โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน และมีการนำเอาวิธีการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดการธุรกิจชุมชนในรูปแบบการรวมกลุ่มสตรี สหกรณ์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ มีการใช้รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดรายได้ ผลประโยชน์ และโอกาสให้แก่กลุ่มสตรีสหกรณ์และชุมชนเอง ที่จะทำให้กลุ่มสามารถพึ่งตนเอง เข้มแข็งและยั่งยืน

Abstract

The research entitled “The Community Business Management Pattern in Aspect of Cooperation of Cooperative Women Group, Baan Tonpheung, Muang-nga, Muang, Lamphun” has three objectives, including investigating the status and member of cooperative women group in the terms of status of the group and their demand towards the group, problems and opinions of the members towards the group operation, studying the method, pattern, structure and activity suitable for developing the cooperation of a group management in Baan Tonpheung, and examining the conditional factors influencing on the development of pattern, structure, and cooperation of group management activity. The scope of this research is divided into 2 aspects; the area of the study, which is limited only to Baan Tonpheung cooperative women group, Muang-nga, Muang, Lamphun, and the content of the study, which is limited only to three streams; first, the status and member of cooperative women group in the terms of status of the group and their demand towards the group, problems and opinions of the members towards the group operation; second, the method, pattern, structure and activity suitable for developing the cooperation of a group management in Baan Tonpheung; third, the conditional factors influencing on the development of pattern, structure, and cooperation of group management activity.

The data is gathered by means of “Participatory Action Research: PAR”, which emphasizes the important role on the members of the group, researcher, and research process participants. It provides opportunity to members of the group in sharing research problems, planning research, assigning research objectives, collecting data, analyzing data, finding alternatives in a group management and selecting suitable activity for the group.

It is found that the status and members of cooperative women group are different. The majority of the members are older than 50 years old, and a wage earner. The main objective of the cooperative establishment is to cooperate and implement in transfiguring the agricultural products, such as longan, ginger, a species of herb and honorable economized activity through carrying on and sharing benefit together. However, the role of members in group management is rare. As a result, the many kinds of problems are raised, such as the lack of understanding of the members towards group operation, and business operation of the group. The cooperation of members in doing researching has created the suitable pattern, structure, and activity for community business; such as cooperating in group management, practicing leadership, demonstrating products, transferring skills and knowledge. The participation among the group

members affects the development of pattern, structure, and activities concerning the cooperation of a group management.

This research suggests that the community and the cooperative women group have participated in the management of the group by means of learning together in order to gain community strengthening, implement the advantages of the group management and the community business management in the pattern of cooperative women group in the future.

members affects the development of pattern, structure, and activities concerning the cooperation of a group management.

This research suggests that the community and the cooperative women group have participated in the management of the group by means of learning together in order to gain community strengthening, implement the advantages of the group management and the community business management in the pattern of cooperative women group in the future.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรี สหกรณ์บ้านด้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมือจากหลายฝ่าย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)สำนักงานภาค ที่ให้งบประมาณสนับสนุนเพื่อดำเนินการ ตลอดจนได้รับความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยจากสถาบันวิจัยหรือวิชาชีพ และได้รับความร่วมมือด้านข้อมูล ทั้งที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิเป็นอย่างดีจาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณยุพิน อนุใจ ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ ทีมผู้ช่วยวิจัย คณะผู้บริหารกลุ่ม สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านด้นผึ้ง และหน่วยงาน อื่นๆหลายแห่งที่ได้เข้าร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ รวมถึง ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร ของมหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่ ทุกท่านที่มีส่วนให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์ อย่างดียิ่ง

พิชิต เทพวรรณ หัวหน้าโครงการวิจัย

สิงหาคม 2549

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ค
Abstract	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.4 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.5 ระยะเวลาในการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย	3
บทที่ 2 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มสตรีสหกรณ์	5
2.2 แนวความคิดธุรกิจชุมชน	7
2.3 แนวความคิดการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์	9
2.4 แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	18
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
2.6 ข้อมูลของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง	23
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3.1 ขั้นตอนของการวิจัย	30
3.2 ขอบเขตของการวิจัย	30
3.3 วิธีการเก็บข้อมูล	31
3.4 การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล	31
3.5 รายงานการวิจัย	32
3.6 กลุ่มคนเป้าหมายและทีมวิจัย	32
3.7 รายละเอียดกระบวนการวิจัย	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรม	41
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	86
5.2 สรุปบทเรียนจากโครงการวิจัย	89
5.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการวิจัย	92
5.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	93
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	แสดงกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
ตารางที่ 4.2	แสดงกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้
ตารางที่ 4.3	แสดงขนาด ราคา ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์ไผ่ตันผึ่ง
ตารางที่ 4.4	แสดงยอดการจำหน่ายสินค้าเปรียบเทียบปี 2548 และ ปี 2549 (ณ เดือน สิงหาคม 2549)

สารบัญรูป

		หน้า
รูปที่ 2.1	แสดงระบบการบริหารการผลิต	15
รูปที่ 4.1	แสดงสถานะทางเพศของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง	42
รูปที่ 4.2	แสดงช่วงอายุของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง	42
รูปที่ 4.3	แสดงสถานะทางเพศของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง	43
รูปที่ 4.4	แสดงกิจกรรมการรับฝากเงินออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง	44
รูปที่ 4.5	แสดงกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	45
รูปที่ 4.6	แสดงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์	46
รูปที่ 4.7	แสดงโครงสร้างกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า(เดิม)	48
รูปที่ 4.8	แสดงการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม	50
รูปที่ 4.9	แสดงโครงสร้างกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า(ใหม่)	50
รูปที่ 4.10	แสดงการเข้าร่วมประชุมสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์	53
รูปที่ 4.11	แสดงกิจกรรมการเขียนแผนและโครงการของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์	66
รูปที่ 4.12	แสดงกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ กับหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่ม	67
รูปที่ 4.13	แสดงกิจกรรมการอบรมการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์	68
รูปที่ 4.14	แสดงกิจกรรมการอบรมการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม	68
รูปที่ 4.15	แสดงกิจกรรมการอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำ	69
รูปที่ 4.16	แสดงกิจกรรมการอบรมการคิดอย่างเป็นระบบ	69
รูปที่ 4.17	แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมการบริหารการเงินและการจัดทำบัญชีของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์	71
รูปที่ 4.18	แสดงการไปศึกษาดูงานธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มสตรีสหกรณ์	72
รูปที่ 4.19	แสดงกิจกรรมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	73
รูปที่ 4.20	แสดงการเข้าเยี่ยมชมศึกษาดูงานและการเป็นไปร่วมเป็นวิทยากรของประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง	73
รูปที่ 4.21	แสดงกิจกรรมการอบรมการบริหารการตลาดของกลุ่มสตรีสหกรณ์	74

สารบัญรูป(ต่อ)

		หน้า
รูปที่ 4.22	แสดงกิจกรรมการจัดตั้งศูนย์สาธิตและการร่วมแสดงสินค้าที่ประเทศจีน	76
รูปที่ 4.23	แสดงกิจกรรมการอบรมการถ่ายทอดกระบวนการผลิต	78
รูปที่ 4.24	แสดงกิจกรรมการอบรมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการผลิตสินค้า	78
รูปที่ 4.25	แสดงกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดธุรกิจที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่ม	79
รูปที่ 4.26	แสดงกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารกลุ่ม	82
รูปที่ 4.27	แสดงกิจกรรมในการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	82
รูปที่ 4.28	แสดงกิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจและการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์	83
รูปที่ 4.29	แสดงกิจกรรมด้านพัฒนาสังคมชุมชนและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์และการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา	84
รูปที่ 4.30	แสดงกิจกรรมการเชื่อมโยงกระบวนการวิจัยสู่องค์กรในชุมชน	84

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ชุมชนบ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างเป็นหลัก ซึ่งในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของกลุ่มสตรีสหกรณ์ มากกว่า 4 ปี โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคือเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม สร้างชื่อเสียงใหม่แก่กลุ่มและหมู่บ้าน ช่วยเหลือสังคมและชุมชน ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป โดยปัจจุบันมีคณะกรรมการบริหารกลุ่มจำนวน 15 คน มีสมาชิกจำนวน 368 ราย ซึ่งทางกลุ่มได้มีการนำเอาวัตถุดิบที่อยู่ในพื้นที่มาแปรรูป โดยได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มจากหลายหน่วยงาน ในรูปแบบของเงินทุนและการฝึกอบรม เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำพูน สำนักงานพัฒนาชุมชนฯลฯ โดยสินค้าที่ทำการผลิตและมีชื่อเสียง ได้แก่ เครื่องดื่มสำเร็จรูป เช่น ลำไยผง ชิงผง ดอกคำฝอยผง มะตูมผง กะละแมลำไย ลำไยอบแห้ง น้ำพริกเผากุ้ง ซึ่งได้รับรองมาตรฐานอาหารและยาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ส่วนสินค้าที่กำลังมีการพัฒนา ได้แก่ น้ำนมข้าวโพด นมถั่วเหลืองขง ลอดช่องสิงคโปรมะพร้าวอ่อน น้ำสมุนไพรพร้อมดื่ม และลำไยสามรส ทั้งนี้แม้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตของกลุ่มจะเป็นที่ยอมรับของตลาดบ้าง แต่สมาชิกกลุ่มยังมีความปรารถนาที่อยากให้กลุ่มมีการพัฒนามากกว่าที่เป็น และมีชื่อเสียง ซึ่งปัญหาที่พบจากการดำเนินงานคือ ปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ การบริหารสมาชิกกลุ่ม การระดมทุนจากสมาชิก เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการของกลุ่ม การจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก ปัญหาในเรื่องของวัตถุดิบในการผลิตสินค้า ปัญหาด้านการตลาด เช่น บรรจุภัณฑ์ของสินค้าในการออกแบบให้ทันสมัย สวยงาม ทำให้ต้นทุนสูง ส่งผลต่อการตั้งราคาสินค้าสูงตาม ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้ายังแคบทั้งที่ตัวสินค้าของกลุ่มเป็นสินค้าที่มีโอกาสทางการตลาดดีเนื่องจากสินค้าของกลุ่มมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนและจังหวัดที่สามารถขายได้ทั้งในและต่างประเทศ ส่วนการส่งเสริมการขายยังมีการประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มให้เป็นที่ยูจักษ์ยังมีน้อย

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงเสนอโครงการที่จะทำให้ชุมชนและสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มสตรีสหกรณ์ โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน และมีการนำเอาวิธีการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดการธุรกิจชุมชนในรูปแบบการรวมกลุ่มสตรี สหกรณ์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ มีการใช้รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ค่อให้เกิดรายได้ ผลประโยชน์ และโอกาสให้แก่กลุ่มสตรีสหกรณ์และชุมชนเอง ที่จะทำให้กลุ่มสามารถพึ่งตนเอง เข้มแข็งและยั่งยืน

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 คำถามหลัก : ภายใต้อาการแตกต่างของสมาชิกในกลุ่มจะสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนที่จะนำไปสู่การจัดการธุรกิจที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพรวมทั้งสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนเกิดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

1.2.2 คำถามย่อย :

1.2.2.1 สภาพกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่มแต่ละรายเป็นอย่างไร

1.2.2.2 ปัญหาในการบริหารและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มมีปัญหาและสาเหตุเกิดจากปัจจัยอะไรบ้าง

1.2.2.3 จะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

1.2.2.4 รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมของกลุ่มเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหาและความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม

1.3.2 เพื่อศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และ กิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคันผึ้ง

1.3.3 เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม

1.4 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผลประโยชน์ด้านองค์ความรู้

1.4.1.1 ได้หลักการ วิธีการ และรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ในการบริหารและการจัดการกลุ่มในรูปแบบของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ที่จะนำไปสู่การจัดการธุรกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง

1.4.1.2 ผู้วิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน ได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ร่วมกัน ตลอดจนทราบแนวคิด หลักการ วิธีการและรูปแบบของการบริหารและการจัดการธุรกิจโดยสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสังคม

1.4.1.3 ได้รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

1.4.2 ผลประโยชน์ด้านสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน

1.4.2.1 ทำให้สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารกลุ่มและการจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ

1.4.2.2 สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกัน และนำผลจากการเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารกลุ่มและการจัดการธุรกิจไปเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งใช้ในการดำเนินธุรกิจที่มีลักษณะคล้ายกันได้

1.4.2.3 สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนนำวิธีการบริหารกลุ่มและการจัดการธุรกิจไปเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจ และพัฒนาวิธีการลงทุนในสินค้าใหม่ของชุมชนได้

1.4.2.4 ทำให้คุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนดีขึ้น

1.4.3 ผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับการพัฒนา

1.4.3.1 ได้พัฒนาผู้ร่วมวิจัยอื่นที่เข้าร่วมโครงการ เกิดการเรียนรู้ โดยเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดการธุรกิจโดยนำความรู้ทางด้านธุรกิจชุมชนไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และวางแผนสำหรับอนาคต พร้อมทั้งหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาการดำเนินธุรกิจที่จะเกิดขึ้นต่อไป

1.4.4 ผลผลิตที่ได้รับ

1.4.4.1 ได้รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบที่เหมาะสมและเป็นที่ต้องการสำหรับธุรกิจชุมชนในแต่ละกรณี

1.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 ถึง วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2549

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับบทบาท หน้าที่ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ ในการบริหารและจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่ม ซึ่งมีนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มสตรีสหกรณ์ หมายถึง การรวมตัวของสตรีในชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งมีบุคคลในครอบครัวเป็นสมาชิกของสหกรณ์จังหวัด วัตถุประสงค์การรวมกลุ่มคือการสร้างรายได้เพิ่มจากการทำงานปกติ โดยผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มมาจาก เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง และคนในชุมชนเดียวกัน มารวมตัวกัน มีรูปแบบองค์กรกลุ่มโดยมีการแต่งตั้งและคัดเลือกบุคคลที่มีศักยภาพและมีความสามารถมาทำหน้าที่บริหารกลุ่มได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม หัวหน้าฝ่าย มีการระดมทุนจากสมาชิก และมีการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน

ธุรกิจชุมชน หมายถึง การทำธุรกรรมโดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมทุน ร่วมผลิต ร่วมดำเนินธุรกิจและรับผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจนั้น

การบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมของธุรกิจชุมชนได้แก่ การบริหารสมาชิก การบริหารแรงงาน การบริหารการผลิต การบริหารการตลาด การบริหารการเงินและบัญชี การพัฒนาเทคนิคการผลิตและผลิตภัณฑ์ และการร่วมรับประโยชน์ด้วยการจัดสวัสดิการหรือปันผลตอบแทนให้แก่สมาชิกกลุ่มและชุมชน และนำผลกำไรบางส่วนไปเป็นทุนสะสมสำหรับการบริหารธุรกิจของกลุ่ม

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง สภาพของชุมชนที่มีศักยภาพในการร่วมมือพึ่งพาอาศัยกิจกรรมต่างๆ สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้โดยอาศัยความรู้และกลไกของชุมชน ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ และสร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่างๆ

บทที่ 2

ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์การศึกษากลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย โดยมองแนวความคิดในการวิจัยมีลักษณะเป็นองค์รวม(Holistic) คือ การมองแนวคิดและทฤษฎีหลายๆอย่างมาผสมผสานและเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เพราะความแตกต่างด้านสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ย่อมทำให้เกิดแนวความคิดที่แตกต่างไปด้วย แนวความคิดและงานวิจัยที่สำคัญในการวิจัยเรื่องนี้มี 5 ประการ คือ 1. แนวความคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรีสหกรณ์ 2. แนวความคิดธุรกิจชุมชน 3. แนวความคิดการจัดการธุรกิจชุมชน 4. แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มสตรีสหกรณ์

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต มุ่งพัฒนาคนอย่างเต็มศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา และจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่เน้นไปในด้านอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม สตรีส่วนใหญ่เป็นสตรีที่ขาดความรู้ ทักษะและความชำนาญ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางด้านการศึกษา และยังต้องมีความรู้ในการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเองต่อไป เพื่อให้การพัฒนาสตรีสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ แนวทางการพัฒนาสตรีจึงได้ถูกกำหนดขึ้นดังนี้ (กลุ่มงานวิจัยด้านพัฒนาระบบสหกรณ์, 2544)

2.1.1 การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของสตรี

เน้นการพัฒนาศักยภาพของสตรีทางด้านสุขภาพ สติปัญญา ฝีมือ จิตใจ และเศรษฐกิจ สตรีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในระดับพื้นฐาน ได้แก่ การป้องกันโรค การศึกษา ตลอดจนการพัฒนาฝีมือและการอนุรักษ์ประเพณี ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นสตรีในชนบทและในเมือง ทั้งที่อยู่ในและนอกระบบโรงเรียน ภาคเกษตร ภาคเกษตรอุตสาหกรรม และบริการต่างๆ

1. การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาสตรี เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ขจัดอคติทางเพศ พัฒนาศักยภาพของครอบครัว ควบคุมสื่อที่ไม่เหมาะสม ให้ข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายคือ ชุมชน สมาชิกในครอบครัว สื่อมวลชน

2. การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี เน้นการส่งเสริมความเสมอภาคทางกฎหมาย สตรีมีโอกาสพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจทุกระดับ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ป้องกัน แก้ไขปัญหาจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มเป้าหมายคือ สตรีและบุรุษ ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และนักการเมือง

3. การพัฒนาสตรีกลุ่มด้อยโอกาส เน้นการพัฒนาสตรีกลุ่มด้อยโอกาส ให้ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ลดธุรกิจทางเพศ รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือไม่ให้ถูกกล่อกอง และคุ้มครอง สร้างความรู้ ค่านิยม วัฒนธรรมที่ส่งเสริมความรัก ปรับปรุงและส่งเสริมให้มีกฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง ส่งเสริมให้มีเงินทุน และหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมเพิ่มรายได้ ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคสังคมเมือง โรคเอดส์ สำหรับผู้สูงอายุให้ครอบครัวเห็นความสำคัญ องค์การช่วยเหลือในเรื่องการรักษาพยาบาล ให้การศึกษาพัฒนาอาชีพเด็ก ฟันฟูสมรรถภาพคนพิการ เสริมสร้างศักยภาพคุ้มครอง ป้องกัน และพัฒนาสตรีไทยต่างวัฒนธรรมให้ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้ ให้เงินกู้แก่สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของสตรีในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อมีงานทำและมีรายได้

4. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาสตรี เน้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการในรูปพหุภาคี มีเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานงาน ประเมินผล รวมทั้งการพัฒนาระบบข้อมูล การใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารเพื่อการพัฒนาสตรีเป้าหมาย ได้แก่ องค์การที่เกี่ยวกับการพัฒนาสตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การธุรกิจเอกชน คณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี สตรีทั่วประเทศ และประชาชนทั่วไป

กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญสำหรับการส่งผ่านนโยบายของรัฐบาลยังกลุ่มสตรีสหกรณ์ ปัจจุบันกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาสตรีและเยาวชนสหกรณ์ โดยคณะกรรมการดังกล่าวได้กำหนดแนวทางการพัฒนากลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์สำหรับสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในแต่ละจังหวัด ให้เกิดความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

นโยบายของรัฐตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ให้การสนับสนุนการพัฒนากลุ่มสตรีสหกรณ์มาโดยตลอด นโยบายของรัฐที่สำคัญได้แก่ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2539)

1. การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสตรีสหกรณ์ในสหกรณ์การเกษตร
2. การสนับสนุนการศึกษาอบรมแก่สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนงานและงบประมาณของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยการให้การศึกษอบรมทั้งทางการฝึกทักษะความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเสริมรายได้ การพัฒนาภาวะผู้นำและให้ความรู้ต่างๆที่จะพัฒนาศักยภาพและความรู้ของกลุ่มสตรีสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. การจัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีสหกรณ์ กระจายในภูมิภาคต่างๆ

4. การจัดหาดลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีสหกรณ์ โดยการจัดตลาดนัดในงานสำคัญต่างๆ เช่น วันสหกรณ์แห่งชาติ ศูนย์สินค้า สมส. เป็นต้น
5. การประกาศเกียรติคุณแก่สหกรณ์ดีเด่นประจำปี เพื่อกระตุ้นให้คนเห็นความสำคัญของการพัฒนาสตรีสหกรณ์ และเห็นถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสตรีสหกรณ์

ในต่างประเทศพบว่า ได้มีการนำเอาแนวคิดของกลุ่มสตรีสหกรณ์มาใช้เช่นกันดังกรณีของประเทศอินโดนีเซียที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2523 จนถึงวิกฤตการเงินในกลางปี 2540 เพื่อเอาชนะปัญหาเศรษฐกิจและความยากจน รัฐบาลได้จัดตั้งระบบการปกป้องชุมชนคือ "สหกรณ์" ซึ่งเป็นวิสาหกิจที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือกิจการที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ บนหลักการของการร่วมมือกัน ระบบสหกรณ์ที่พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพระบบหนึ่งคือสตรีสหกรณ์ ซึ่งสตรีมีโอกาสและเข้าถึงกิจกรรมตามความต้องการด้วยการสั่งสมประสบการณ์ และเพิ่มพูนความรู้ผ่านทางสตรีสหกรณ์ สตรีสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จนั้นได้รับอิทธิพลของกิจกรรมมีส่วนร่วมในชุมชนของสตรี เช่น กิจกรรม "Jimpitan" และ "Tanggung Renteng" Jimpitan คือระบบการมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน และ Tanggung Renteng คือการรับผิดชอบร่วมกันในการผูกพันทุกอย่างบนพื้นฐานของความจริงใจ และความเชื่อถือนระหว่างสมาชิกของกลุ่ม จากการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบดังกล่าวซึ่งเป็นการรวมเอากิจกรรมทั้ง 2 ประเภทนี้เข้ามามีสามารถพัฒนาวิสาหกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล(Johanna and Titing,2001)

2.2 แนวความคิดธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชน (Community Business) คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และ/หรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ มีการเรียนรู้ และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการที่ มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน (ปาริชาติ วลัยเสถียร , 2540)

ความสำคัญของธุรกิจชุมชน (อภิชัย พันธเสนและคณะ, 2545)

1. เปิดโอกาสให้มีการประกอบการ ธุรกิจชุมชนเป็นช่องทาง และ โอกาสสำหรับผู้ที่มีความต้องการในการประกอบธุรกิจด้วยตนเองร่วมกับสมาชิกคนอื่น ถึงแม้จะมีฐานะเป็นลูกจ้างก็มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของประกอบการด้วยเช่นกัน สมาชิกในชุมชนที่มีความสามารถ มีความคิดริเริ่ม สามารถหาประสบการณ์และพิสูจน์ความสามารถโดยเข้าร่วมประกอบธุรกิจชุมชนซึ่งใช้เงินทุนน้อย เน้นการสร้างงานในท้องถิ่นเป็นสำคัญ และถ้ามีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นในอนาคต ธุรกิจชุมชนขนาดเล็กจะสามารถจะพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ต่อไปได้

2. ก่อให้เกิดการว่าจ้างงาน การพัฒนาธุรกิจชุมชนทำให้เกิดการว่าจ้างแรงงานในท้องถิ่น มีการพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่องพร้อมกันไปด้วย แทนการที่ถือว่าจ้างให้เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ทั้งนี้เพราะทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการ จึงสามารถใช้กิจการที่มีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฝีมือแรงงานของตนเองตามต้องการ ยกเว้นแต่จะมีความพึงพอใจที่จะทำงานในเฉพาะส่วนที่ตนมีความชำนาญเท่านั้น

3. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่บางประเภท จำเป็นต้องอาศัยวัตถุดิบ หรือชิ้นส่วนประกอบจากหลายๆแหล่ง เพื่อนำมาผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมประเภทนั้น ธุรกิจชุมชนจึงเป็นแหล่งที่ช่วยในการผลิตชิ้นส่วนประกอบเหล่านี้ และนำส่งให้กับธุรกิจขนาดใหญ่อีกทีหนึ่ง เพื่อผลิตเป็นสินค้าที่ได้มาตรฐานต่อไป โดยในระยะแรก ธุรกิจชุมชนได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรม และทักษะที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่วนธุรกิจขนาดใหญ่ที่มาร่วมว่าจ้างให้รับช่วงผลิตต่อก็ลดต้นทุน

4. สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ธุรกิจชุมชนยังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเท่าไร จะก่อให้เกิดการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มคนเพิ่มมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เกิดการกระจายรายได้สู่ชนกลุ่มอื่นอย่างทั่วถึง ธุรกิจชุมชนยังช่วยลดปัญหาของสังคม อัตราการว่างงานลดน้อยลง เพราะมีการว่าจ้างงานในธุรกิจชุมชน ปัญหาคนไม่มีงานทำน้อยลง เนื่องจากประชาชนมีรายได้ ซึ่งส่งผลทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลงด้วย ความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น ประชาชนมีความเป็นอยู่สุขสบาย มีรายได้และมีงานทำ

5. ลดปัญหาสังคมที่เป็นภัยคุกคามประเทศชาติ ถ้าหากธุรกิจชุมชนบรรลุเป้าหมาย สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็ง ปัญหาสังคมต่างๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาครอบครัวแตกแยก จะได้รับการบรรเทาพร้อมกันไป ช่วยให้เกิดเป็นสังคมที่น่าอยู่

จุดแข็งของธุรกิจระดับชุมชน

1. สามารถระดมความคิดและภูมิปัญญา
2. สามารถระดมทุนท้องถิ่นได้โดยผ่านสมาชิก
3. เกิดอำนาจในการต่อรองในเรื่องการหาวัตถุดิบ สินเชื่อ และการตลาด
4. เกิดการแบ่งหน้าที่และเกิดความชำนาญพิเศษในแต่ละเรื่อง เช่น การผลิต การจัดการ การทำบัญชี การตลาด
5. เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการในกลุ่ม ส่งผลต่อสังคมท้องถิ่น ทำให้เกิดการออมทรัพย์ร่วมนำไปสู่กิจกรรมเพื่อสังคม

จุดอ่อนของธุรกิจชุมชน

1. การรวมตัวของกลุ่มในระยะเริ่มแรกหาผู้ที่ทำหน้าที่แนะนำหรือเป็นที่เลี้ยงที่ค้ำค่อน ข้างยาก

2. ขาดกระบวนการควบคุมคุณภาพสินค้า
3. อาจเกิดการขัดแย้งในกลุ่มในการแบ่งปันรายได้เมื่อกลุ่มมีรายได้ขึ้นมา
4. ชาวบ้านถูกนำมาใช้เป็นปัจจัยการผลิตโดยขาดพัฒนาการฝีมือ
5. กลุ่มไม่มีตลาดของตนเอง ไม่สามารถเข้าถึงตลาดได้
6. ต้องแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ของโรงงาน

2.3 แนวความคิดการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์

กิจกรรมของกลุ่มสตรีสหกรณ์ (กลุ่มงานวิจัยด้านพัฒนาระบบสหกรณ์, 2544) ประกอบด้วย

1. กิจกรรมด้านพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ การบันทึกรายได้-รายจ่ายของครอบครัว การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการผลิตทางการเกษตร การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคร่วมกัน การรวมกันขายผลผลิตเกษตรและผลิตภัณฑ์ การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านอย่างถูกวิธี การประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้
2. กิจกรรมด้านพัฒนาสังคม ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การพัฒนาชุมชน การศึกษา การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การประชาสัมพันธ์ และข้อมูลข่าวสาร การกีฬา
3. กิจกรรมด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ ตลอดจนกิจกรรมด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน
4. กิจกรรมด้านพัฒนาสุขภาพอนามัย ได้แก่ การจัดบ้านเรือนให้ถูกสุขลักษณะการเลี้ยงสัตว์และการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคการตรวจสอบสุขภาพร่างกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การจัดหาน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภค การประกอบอาหารและถนอมอาหารเพื่อการบริโภคอย่างถูกสุขลักษณะการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สมุนไพรความรู้และป้องกันโรคเอดส์
5. กิจกรรมด้านพัฒนาจิตใจ ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและลดอบายมุข มีความจริงใจต่อชุมชนและสังคม ตลอดจนร่วมมือช่วยเหลือดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุ การจัดพิธีกรรมที่ถูกต้องและประหยัด

2.3.1 การจัดการธุรกิจ

การศึกษาการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์ เป็นการศึกษาในกระบวนการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับบริหารและจัดการ การจัดการทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน การจัดการการตลาด การจัดการด้านการผลิต และการจัดการด้านการเงินและบัญชี ในการดำเนินธุรกิจชุมชน

2.3.1.1 การบริหารและการจัดการ (Management)

การจัดการ(Management) คือกระบวนการในการประสานบุคคลและทรัพยากรอื่นๆเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ(Pride,Hughes and Kapoor,1996) และในการจัดการธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์นั้น มีหน้าที่ทางการบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน โครงสร้างขององค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม

ธุรกิจชุมชน ย่อมต้องรู้ถึงเป้าหมายของตนและหาวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดทำแผนธุรกิจเป็นแบบที่กำหนดเพื่อการจัดสรรทรัพยากร หรือตารางการปฏิบัติงาน และกิจกรรมที่สำคัญอื่นๆ โดยมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การวางแผนและแผนธุรกิจแสดงความเป็นไปได้ของธุรกิจ การจัดหาเงินทุน และการดำเนินงานในอนาคต

ในการวางแผนที่ถูกต้องเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆดังนี้ (สมชาย หิรัญกิตติ, 2542)

- 1.1 การพิจารณาสิ่งแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและอุปสรรค
- 1.2 ระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของธุรกิจ
- 1.3 พัฒนาแผนของธุรกิจ ได้แก่ วัตถุประสงค์ระยะสั้น ระยะยาว แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงาน ความต้องการทรัพยากร และการจัดสรรทรัพยากร
- 1.4 ปรับแผนให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงตามจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และผลลัพธ์ที่ต้องการ

โครงสร้างของกลุ่มสตรีสหกรณ์

สมาชิกที่รวมตัวเป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์จะดำเนินงานของกลุ่มโดยปริยายหรือในที่ประชุมกลุ่มสตรี สหกรณ์ ในทางปฏิบัติสมาชิกจะเลือกคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสตรีสหกรณ์ดำเนินกิจกรรมทั้งปวงของกลุ่ม และจะมีการประสานงานระหว่างกลุ่มกับสหกรณ์และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร การผลิตและการตลาด ความรู้ทางวิชาการ การประกอบอาชีพ เงินทุน ตลอดจนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น

คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสตรีสหกรณ์ ประกอบด้วยบุคคล 4 ตำแหน่ง ได้แก่

1. ประธาน ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม และบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายของกลุ่ม ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง
2. เลขานุการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดทำทะเบียนรายชื่อ ที่อยู่ และกิจกรรมของสมาชิก จัดบันทึกรายงานการประชุม งานเอกสารและหนังสือที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเงิน นัดหมายการประชุมและฝึกอบรม ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่แทนประธาน กรณีประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

3. เพรียญูก ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องการเงินของกลุ่ม ได้แก่ การรับชำระค่าสมัคร ค่าบำรุงประจำปี เก็บรักษาเงินสด นำเงินสดฝาก การจ่ายเงินตามมติที่ประชุมกลุ่ม รวมทั้งจัดทำบัญชีครุภัณฑ์และทรัพย์สินของกลุ่ม ส่วนอำนาจการถอนเงินได้กำหนดให้มีประธานหรือเลขานุการร่วมด้วย

4. ประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและกลุ่มย่อยต่างๆ แข่งข่าวและรายงานเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารโฆษณากิจกรรมและผลงานของกลุ่มสมาชิก

2.3.1.2 การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน (Human Resources and Labors)

ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับการดำเนินธุรกิจชุมชน การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลอันทรงคุณค่าขององค์การให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยมีภารกิจหลัก 6 ด้าน(Mondy and Noc,1996) ได้แก่ การวางแผน การสรรหาคัดเลือก การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล สุขภาพและความปลอดภัย พนักงานสัมพันธ์และแรงงานสัมพันธ์ และการวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นแรงผลักดันให้ธุรกิจชุมชนนั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งหลักในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในธุรกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้ (อภิชัย พันธเสนและคณะ อ้างแล้ว หน้า 19)

1. ต้องมีการจัดอบรมให้แก่พนักงาน
2. ต้องมีการจัดสรรตำแหน่งงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากร
3. ต้องมีการติดตามดูแลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด
4. ต้องมีการประเมินผลงานพนักงานอย่างตรงไปตรงมา
5. ต้องมีการเลื่อนตำแหน่ง และจ่ายผลตอบแทนที่เหมาะสม
6. ต้องมีการสื่อสารระหว่างกันภายในองค์กรอยู่เสมอ
7. ต้องฝึกให้พนักงานแต่ละคนสามารถทำงานได้หลายหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางานที่ทำ
8. ต้องมีการกระจายความรับผิดชอบ

2.3.1.3 การจัดการด้านการตลาด (Marketing)

การศึกษาด้านการตลาดเป็นการศึกษาส่วนผสมทางการตลาด 4 ประการ (Kotler,2001) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์การกำหนดราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)

ด้านเกี่ยวกับรูปแบบของการสร้างผลิตภัณฑ์ Yoshi Akioka ได้แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (ไว จามรมาน , 2542)

1) สินค้าพื้นเมือง เป็นรูปแบบของสินค้าที่ผลิตในบริเวณใกล้เคียงกันและบริเวณใกล้เคียงกัน โดยหลักการคือ การผลิตตามคำสั่งซื้อ และทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคอยู่ในสังคมเดียวกัน

2) สินค้าท้องถิ่น หมายถึงรูปแบบที่มีตลาดในท้องถิ่นค่อนข้างกว้าง เป็นการผลิตเพื่อผู้บริโภคซึ่งมีจำนวนค่อนข้างมากแต่ไม่ได้เฉพาะเจาะจง มีลักษณะพิเศษเฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ

3) สินค้าโรงงาน เป็นลักษณะการผลิตที่มีการใช้ทุนมากและสมาชิกจะลดต้นทุนให้ต่ำลงได้ รูปแบบของสินค้าโรงงานจะมีลักษณะพิเศษของตนเองในด้านเทคโนโลยี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (Developing New Product) เป็นงานในการบริหารผลิตภัณฑ์ซึ่งเกิดจากแนวโน้มของการเพิ่มการแข่งขันระดับโลก และการเปลี่ยนแปลงความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็ว ทำให้วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์สั้นลง และต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างรวดเร็ว ธุรกิจชุมชน จำเป็นต้องนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่เข้ามาเพื่อเพิ่มความต้องการซื้อ Booz, Allen & Hamilton ได้กำหนดวิธีการจัดกลุ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ไว้ 6 ประเภท (สมชาย หิรัญกิตติ, 2542) ได้แก่

1.ผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับโลกของผลิตภัณฑ์ (New-to the World Product) เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีลักษณะนวัตกรรมซึ่งยังไม่มีเคยมีในตลาดมาก่อน

2.สายผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product Lines) เป็นการเพิ่มสายผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้น

3.การเพิ่มเข้าไปในสายผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ (Additions to Existing Product lines) เป็นการขยายสายผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีรายการผลิตภัณฑ์มากขึ้นกว่าเดิม .

4.การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหรือวิธีการใช้ใหม่ๆ ในผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ (Improvements, Revisions, New Uses for Existing Products) เป็นการเพิ่มคุณค่าหรือความพึงพอใจจากผลิตภัณฑ์ในปัจจุบัน

5.การเปลี่ยนตำแหน่งผลิตภัณฑ์ใหม่ (Repositioning) เช่น การเพิ่มหรือเปลี่ยนลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

6.การลดต้นทุน (Cost Reduction) เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าและการทำงานคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์เดิมแต่ลดต้นทุนลง

เมื่อผลิตภัณฑ์เข้าสู่ขั้นเจริญเติบโตเต็มที่และเริ่มเกิดความอิ่มตัว ธุรกิจชุมชน จำเป็นต้องนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่เข้ามาเพื่อเพิ่มความต้องการซื้อ แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงมากขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จำเป็นต้องอาศัยการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคและวิจัยตลาดเข้ามาช่วย

2. การกำหนดราคา (Pricing)

การตั้งราคาที่มีประสิทธิภาพจะต้องสอดคล้องหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการตั้งราคาสินค้าที่สำคัญๆ ของธุรกิจชุมชน สรุปได้ดังนี้ (ชนินทร์ ชูเทพพันธุ์ , 2541)

1) การตั้งราคาที่มีวัตถุประสงค์มุ่งกำไรเป็นเกณฑ์ การตั้งราคาแบบนี้ธุรกิจต้องการจะใช้ผลกำไรเป็น เครื่องมือในการที่จะกำหนดราคาว่าควรจะต้องให้สูงต่ำอย่างไร เพียงใด การกำหนดราคาที่มีวัตถุประสงค์มุ่งกำไรมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ ได้แก่

เพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามเป้าหมาย หมายถึงการกำหนดไว้ว่าต้องการกำไรเป็นจำนวนเท่าใดหรือ คิดเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของเงินลงทุนหรือยอดขายสุทธิ แล้วจึงคำนวณว่าควรจะต้องราคาเท่าใด จึงจะได้กำไรตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การกำหนดราคาแบบนี้จะเกิดผลดีในแง่ของการควบคุมและการปฏิบัติงานของธุรกิจ เพราะจะทำให้พนักงานของธุรกิจพยายามปฏิบัติให้ได้ตามเป้าหมาย

เพื่อให้ได้กำไรสูง หมายถึงการกำหนดราคาให้ได้กำไรสูงสุดจากเงินลงทุน หรือยอดขายสุทธิ เพราะต้องการประกอบธุรกิจในช่วงระยะเวลาอันสั้นแล้วเลิกกิจการ หรือเป็นธุรกิจที่ขาดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ซึ่งมีถูกขจัดออกไปจากตลาดเนื่องจากผู้บริโภคหมดความเชื่อถือศรัทธา ทำให้ธุรกิจนั้นๆ ประกอบการในช่วงระยะเวลาอันสั้น

เพื่อให้ได้กำไรที่น่าพอใจ เป็นการกำหนดราคาให้ผู้ประกอบธุรกิจมีความพอใจจากการที่ได้รับกำไรจำนวนหนึ่ง ณ ระดับราคาที่สามารถประกอบธุรกิจได้ต่อไปเรื่อยๆ โดยทั่วไปมักกำหนดราคาเพื่อให้ได้กำไรที่น่าพอใจจะระหว่างจุดที่ได้รับกำไรสูงสุดกับจุดที่ได้รับต่ำสุด

2) การตั้งราคาที่มีวัตถุประสงค์มุ่งปริมาณขายเป็นเกณฑ์ การตั้งราคาแบบนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

เพื่อเพิ่มปริมาณขาย มักกำหนดราคาให้ต่ำโดยคำนึงต้นทุนไม่ให้ต่ำกว่าต้นทุนรวมทั้งหมดของสินค้า การตั้งราคาแบบนี้เพื่อให้ปริมาณขายสูงกว่าเดิมซึ่งจะทำให้ได้รับผลกำไรเพิ่มสูงขึ้นไปด้วย

เพื่อรักษาอัตราส่วนแบ่งของตลาด เป็นการตั้งราคาที่มีมุ่งปกป้องรักษาอัตราส่วนแบ่งของตลาดให้คงเดิม

เพื่อเพิ่มอัตราส่วนแบ่งตลาด เป็นการตั้งราคาที่มีมุ่งเพิ่มอัตราส่วนแบ่งตลาดให้สูงขึ้น เพราะคาดหวังว่าจะทำให้ได้รับกำไรสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งมักจะใช้วิธีการลดราคาสินค้าให้ต่ำหรือวิธีการส่งเสริมการขายรูปแบบต่างๆ

3) การตั้งราคาที่มีวัตถุประสงค์มุ่งเสถียรภาพเป็นเกณฑ์ เป็นวิธีการมุ่งรักษาเสถียรภาพให้คงที่เสมอไป โดยเป็นรักษาราคาให้คงที่ แต่ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้นปล่อยให้ธุรกิจเป็นไปตามสภาพ หรือเป็นการรักษาราคาให้คงที่แต่มีการพัฒนาปรับปรุงในด้าน

อื่นๆ ที่จะทำให้ฐานะของกิจการเจริญก้าวหน้ามั่นคงกว่าเดิมอยู่ตลอดเวลา เช่น แข่งขันในด้านการบริหารการตลาดในเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการขาย โดยรักษาระดับราคาเดิมไว้

3. กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย (Place)

แม้ว่าธุรกิจชุมชนจะใช้การรณรงค์การโฆษณาและส่งเสริมการตลาดมากมายเพียงใด ถ้าสินค้าไม่ได้มีวางจำหน่ายแล้วก็จะทำให้เกิดปัญหาได้ การจัดจำหน่ายมีความสำคัญมากสำหรับธุรกิจชุมชนเพราะว่าระบบการจัดจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ธุรกิจสามารถขายสินค้าได้ง่ายขึ้น การจัดจำหน่ายประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ (สมชาย หิรัญภิตติ, อ้างแล้ว หน้า 182-184) ช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นระบบซึ่งผลิตภัณฑ์ผ่านขั้นตอนจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคประกอบด้วย ช่องทางตรง (Direct Channel) เป็นการนำสินค้าส่งตรงจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค และช่องทางอ้อม (Indirect Channel) เป็นช่องทางที่สินค้าต้องผ่านคนกลางก่อนจะถึงผู้บริโภค เช่น ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ตัวแทน นายหน้า

การกระจายตัวสินค้า เป็นการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังแหล่งผู้บริโภค ซึ่งมีงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเก็บรักษาสินค้าและการบริหารสินค้าคงเหลือ

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

เป็นการสื่อสารทางการตลาด เพื่อแจ้งข่าวสาร เพื่อดึงใจให้เกิดพฤติกรรมการซื้อ ตลอดจนกระตุ้นความทรงจำของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของบริษัท ธุรกิจชุมชนสามารถใช้การส่งเสริมการตลาดได้หลายระดับซึ่งสามารถเลือกใช้ได้จากเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

- 1) การโฆษณา (Advertising)
- 2) การขายโดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling)
- 3) การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion)
- 4) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)

เครื่องมือการส่งเสริมการขายที่นิยมมาก มีดังนี้ การแจกของที่ระลึก แจกของแถม การให้ข่าว การจัดประกวด การจัดแสดงสินค้า การจัดแสดงสินค้า ณ จุดซื้อ ฯลฯ อย่างไรก็ตามจะกล่าวถึงเครื่องมือที่ธุรกิจชุมชนสามารถนำมาใช้ได้ คือ ของที่ระลึก การให้ข่าว และการจัดแสดงสินค้า

1) ของที่ระลึก จะต้องเป็นสื่อที่มีคุณค่าสำหรับผู้รับและมีลักษณะทนทานถาวร เพราะจะช่วยสื่อสารตราสินค้าในภายหลังในระยะยาวได้ ของที่ระลึกที่นิยมใช้มาก ได้แก่ ปากกา ถ้วยใส่กาแฟ พวงกุญแจ

2) การให้ข่าว มีความสำคัญโดยเฉพาะสำหรับผู้ค้าปลีก เพราะสามารถเผยแพร่ได้มาก การให้ข่าวสามารถส่งเสริมทั้งผลิตภัณฑ์และสร้างภาพพจน์

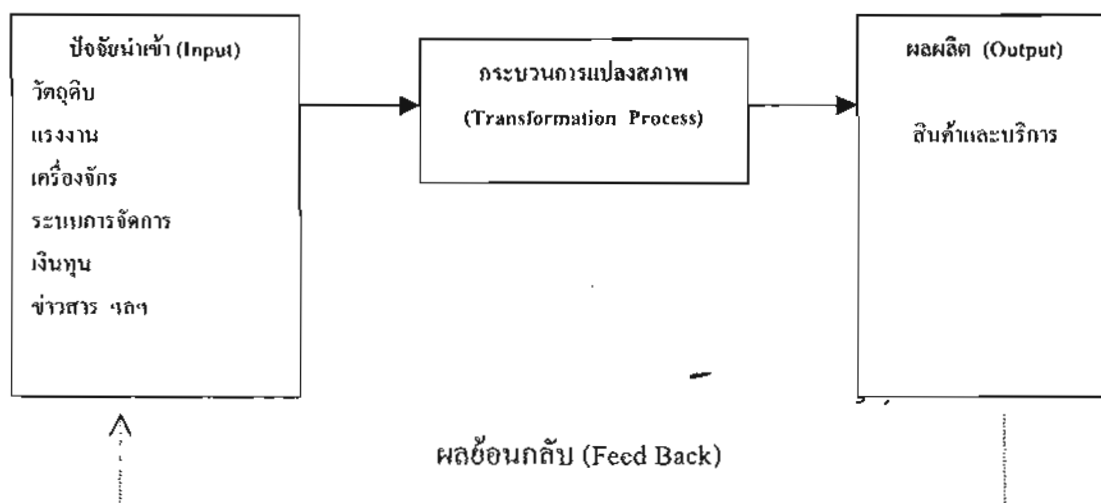
3) การจัดแสดงสินค้า เป็นการดึงดูดให้เกิดความสนใจ มักใช้ร่วมกับการบริหารจัดการทำงานของผลิตภัณฑ์

2.3.1.4 การจัดการด้านการผลิต (Production)

การศึกษาทางด้านการผลิตของธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์นั้น เป็นการศึกษาในด้านการผลิตและการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์

การผลิต คือการนำเอาปัจจัยการผลิตได้แก่วัตถุดิบ ทุน และแรงงานมาแปรสภาพให้เป็นผลผลิตตามกรรมวิธีการผลิตด้วยวิธีการเพิ่มมูลค่าและเพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ(Meredith,1992)

การบริหารการผลิต (Production / Operation Management) จึงเป็นการบริหารกระบวนการแปรสภาพปัจจัยนำเข้า ให้กลายเป็นผลผลิตที่มีมูลค่ามากกว่าผลผลิตที่มีมูลค่ามากกว่าผลรวมของปัจจัยนำเข้าโดยมีระบบการบริหารการผลิต ดังภาพที่ 3.1.

รูปที่ 2.1 แสดงระบบการบริหารการผลิต (Donnelly, Gibson and Ivancevich,1987)

ระบบการบริหารการผลิตมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยนำเข้า คือทรัพยากรขององค์การที่ใช้ในการผลิตทั้งที่เป็นสินทรัพย์ที่มีตัวตน (Tangible Assets) เช่น วัตถุดิบ เครื่องจักร อุปกรณ์ และสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (Intangible Assets) เช่น แรงงาน ระบบการจัดการ ข่าวสาร ทรัพยากรที่ใช้จะต้องมีคุณสมบัติและประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสม ภายใต้ต้นทุนที่ต่ำ เพื่อให้สินค้าสำเร็จรูปเมื่อผลิตเสร็จมีต้นทุนรวมที่ต่ำจนสามารถแข่งขันทางด้านราคาได้ในท้องตลาด
2. กระบวนการแปลงสภาพ เป็นขั้นตอนที่ทำให้ปัจจัยนำเข้าที่ผ่านเข้ามามีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้แก่

รูปลักษณ์ (Physical) โดย การผ่านกระบวนการผลิตในโรงงาน สถานที่ (Locations) โดย การขนส่ง, การเก็บเข้าคลังสินค้า การแลกเปลี่ยน (Informational) โดย การติดต่อสื่อสาร จิตวิทยา (Psychological) โดย การนัดพบทางการฯลฯ

3. ผลผลิต เป็นผลได้จากระบบการผลิตที่มีมูลค่าสูงกว่าปัจจัยนำเข้าที่รวมกัน อันเนื่องมาจากที่ได้ผ่านกระบวนการแปลงสภาพ ผลผลิตแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือสินค้า (Goods) และบริการ (Services)

ในปัจจุบัน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้มีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ ม.ผ.ช. เป็นข้อกำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชุมชน เป็นข้อกำหนดที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน เหมาะกับสภาพการผลิตของชุมชน มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งจะมีข้อกำหนดที่เหมาะสมกับสภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นในแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ผลิตสามารถนำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนไปใช้พัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้โดยง่าย และเมื่อผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐานแล้วจะทำให้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานการผลิตที่ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมด้านการตลาดโดยมีเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนรับรอง ได้รับการสนับสนุนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่แพร่หลายเป็นที่นิยมของผู้บริโภค สามารถเป็นสิ่งยืนยันและถือเป็นหลักประกันด้านคุณภาพ ที่เพิ่มความเชื่อถือแก่ผู้ซื้อทั้งในประเทศและตลาดต่างประเทศ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลอดจนเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างรายได้แก่ผู้ผลิตชุมชน เสริมสร้างเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เกิดความเข้มแข็ง มีการพัฒนาแบบยั่งยืน

อย่างไรก็ตามกลุ่มสตรีสหกรณ์ อาจจะมองข้ามเรื่อง “คุณภาพ” เพราะกลัวในเรื่องค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิตที่จะสูงขึ้น อาจทำให้ต้องกำหนด “ราคาขาย” สูงกว่าคู่แข่ง นอกจากนี้การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพจะต้องใช้พนักงานที่มีคุณภาพซึ่งมีค่าจ้างหรือเงินเดือนสูง ต้นทุนการผลิตก็สูงตามไปด้วย

การพัฒนาสมาชิกเพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถหรือมีทักษะและความชำนาญเพื่อจะผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้ แม้จะต้องใช้ทั้งเงินลงทุนและเวลา แต่จะให้ผลที่คุ้มค่าอย่างยิ่งแก่องค์กร เพราะจะทำให้กลุ่มสตรีสหกรณ์สามารถลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีความรู้หรือความสูญเสียต่างๆ ได้มาก

คุณภาพ(Quality)คือ ความเยื่อมยอดของสินค้าและบริการ (Tunner,1993) และคุณภาพยังหมายถึงความรวมไปถึงการไม่มีปัญหา งานที่มีความสมบูรณ์ การผลิตอย่างระมัดระวังด้วยความตั้งใจสูง การผลิตได้ตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ การผลิตได้ตามที่ผู้ใช้อย่างการใช้งาน ผลิตภัณฑ์เป็นที่เชื่อถือได้ (ทนทาน แข็งแรง) ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ความสวยงาม เป็นต้น (วิฑูรย์ สิมะโชติกส์, 2542)

โดยองค์ประกอบที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ(Juran and Gryna,1993) คือ ลักษณะเด่นของสินค้า ได้แก่ ความคงทน ความน่าเชื่อถือ และลักษณะการปราศจากความบกพร่อง ได้แก่ความสินค้าไม่เสียและผิดพลาดในขณะที่ส่งมอบ

กลุ่มสตรีสหกรณ์ จะต้องรู้ว่าลูกค้าของธุรกิจคือใคร เพื่อจะกำหนดกลยุทธ์ได้ถูกต้อง ถ้าแบ่งตลาดหรือระดับลูกค้าอย่างกว้างๆ จะแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่

ตลาดบน ได้แก่ เศรษฐีหรือคนมีเงิน มักต้องการสินค้าที่มีคุณภาพสูง การตั้งราคาสูงจะไม่ค่อยมีปัญหา แต่ตลาดประเภทนี้จะมีลูกค้าน้อย

ตลาดกลาง ได้แก่ คนที่มีฐานะปานกลางหรือพอมีพอใช้ ซึ่งต้องการสินค้าที่มีคุณภาพพอสมควรในราคาพอสมควร ตลาดประเภทนี้จะมีลูกค้ามากพอสมควร

ตลาดล่าง ได้แก่ คนมีรายได้น้อย คุณภาพของสินค้าจะเป็นรอง ราคาสินค้าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการตัดสินใจซื้อ ตลาดประเภทนี้จะใหญ่มาก

กลุ่มสตรีสหกรณ์ จึงต้องจับตลาดให้ถูกต้องและรู้ว่าลูกค้าคือใคร เพื่อจะได้รู้ว่าต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด จะต้องตั้งราคาขายเท่าใดจึงจะขายได้และมีกำไร ปัญหาของธุรกิจชุมชน ก็คือ จะทำอย่างไรที่จะสามารถเสนอขายสินค้าที่ดีและมีคุณภาพในราคาที่ลูกค้ายินดีจ่าย วิธีการในการรักษาคุณภาพในระดับเดิมให้ได้ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตต่างๆสูงขึ้น ก็คือการลดของเสียในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตให้เหลือน้อยที่สุดด้วยการป้องกันล่วงหน้า (Preventive Measure) เพราะจะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง

การเพิ่มผลผลิตที่เหมาะสมกับธุรกิจชุมชน ในยุคนี้คือการเพิ่มผลผลิตหรือเพิ่มประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่ต่ำ ไม่ใช่การเพิ่มผลผลิตประเภทที่ต้องลงทุนสูงด้วยการเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือใช้เทคนิควิทยาการที่ซับซ้อน วิธีที่จะเพิ่มผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่ต่ำสามารถทำได้ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรอย่างคุ้มค่าหรือมีประสิทธิภาพที่สุด โดยเฉพาะการเพิ่มผลผลิตจากสมาชิกให้สูงขึ้น

ปัญหาในการเพิ่มผลผลิตจากสมาชิก จึงเป็นเรื่องของการพัฒนานุเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากสิ่งที่จะทำให้เกิดความสูญเสียได้มากที่สุดก็คือคน จึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องการลดความสูญเสียจากคนเป็นเรื่องแรกๆ ของการเพิ่มผลผลิตด้วยต้นทุนต่ำ สมาชิกจะไม่ทำของเสียก็ต่อเมื่อพวกเขามีความรู้ความชำนาญ และมีความเอาใจใส่รับผิดชอบในงานที่ทำ และที่สำคัญคือพวกเขาจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์ เนื่องจากทัศนคติที่ดีย่อมนำมาซึ่งพฤติกรรมที่ดีและการอุทิศทุ่มเทให้กับกลุ่ม ทัศนคติที่ดีของกลุ่มมักจะมาจากความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ดังนั้นเรื่องความรู้ความชำนาญและทัศนคติจึงเป็นเรื่องที่ผู้นำกลุ่มสตรีสหกรณ์จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง

2.3.1.5 การจัดการด้านการเงินและการบัญชี

รายงานทางการเงินที่ธุรกิจชุมชนควรจัดทำ คือ งบการเงิน (Lawrence, 1997) ได้แก่ งบดุล และงบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด เพื่อเป็นการแสดงฐานะการเงินและแสดงผลการดำเนินงานของกิจการภายในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง นอกจากนี้ยังอาจใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือที่ช่วยธุรกิจชุมชนในการวางแผนทางการเงินระยะสั้น ซึ่งงบประมาณดังกล่าวได้แก่ งบประมาณการขาย งบประมาณการผลิต งบประมาณการจัดซื้อวัตถุดิบ งบประมาณแรงงานทางตรง งบประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิต งบประมาณค่าใช้จ่ายขายและบริหาร

การจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับธุรกิจชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินธุรกิจชุมชนเกิดสภาพคล่องและกำไร การจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนประกอบด้วย การจัดการเงินทุนหมุนเวียน การจัดการเงินสด การจัดการลูกหนี้ และการจัดการสินค้าคงเหลือ

ทางด้านเงินทุน ธุรกิจชุมชนสามารถจัดหาเงินทุนระยะสั้นได้จากสินเชื่อทางการค้า เงินกู้ระยะสั้นจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและจากกองทุนหมู่บ้าน สำหรับเงินทุนระยะยาว ธุรกิจชุมชนสามารถจัดหาได้จากเจ้าหนี้และส่วนของเจ้าของ (สำนักมาตรฐานการศึกษา อ้างแล้ว, หน้า 135) นอกจากนี้แหล่งเงินทุนดังกล่าวแล้วธุรกิจชุมชนอาจจัดหาเงินทุนระยะสั้นได้จากแหล่งเงินทุนอื่นๆ ดังนี้ เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ เงินอุดหนุน เงินทุนหมุนเวียนพัฒนาการชุมชน และเงินจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ ที่ให้การสนับสนุน เป็นต้น

2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

ไพรัช เชนะรินทร์ (2527) ได้เสนอหลักการและแนวทางการพัฒนาให้คิดการมีส่วนร่วม โดยขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นต้นคือ การร่วมกันคว่ำหาข้อมูล ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหาและละปัญหา การร่วมปรึกษาหารือ วางนโยบาย ร่วมกันตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการตามขีดความสามารถของตนและหน่วยงานที่วางไว้ การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย การร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล จนถึงการร่วมบำรุงรักษา โครงการระยะยาว

นำชัย ทนุผล (2529) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา เพราะประชาชนย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เมื่อประชาชนในชุมชนได้มีส่วนเข้ามามีบทบาทในการระบุปัญหาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหามาของพวกเขาคด้วยตัวเอง การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางดำเนินกิจกรรมนี้ จะมีผลทำให้พวกเขาเหล่านี้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of belonging) ในกิจกรรมนั้น และจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรม และผลงานที่ปรากฏ

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

Cohen & Uphoff (1977) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจแต่เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน (Implementation) ด้วย และการตัดสินใจยังเกี่ยวกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ (Benefits) การประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมการพัฒนา ด้วย ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนควรประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การริเริ่มตัดสินใจดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) อาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร การร่วมมือรวมทั้งการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคมหรือผลประโยชน์ทางด้านส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการเข้าร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด

การพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการนำไปสู่การพัฒนาอีกครั้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ขาดไม่ได้ ในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นที่เพิ่มคุณค่าให้กับตัวเอง โดยการแสดงออกซึ่งเสรีภาพของประชาชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหากแต่ทุกอย่างประชาชนจะต้องคิดค้นขึ้นมาเอง สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนถูกตีความหมายไปในลักษณะที่เน้นการให้ประชาชนมีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจคิดค้นปัญหาและดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนา คือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ในสังคม รวมตลอดถึงการใช้การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้กล่าวไว้มีดังต่อไปนี้ คือ

1. พื้นฐานของการเข้าร่วม ลักษณะที่เข้ามามีส่วนร่วมมาจากแรงจูงภายในจะเป็นแรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมที่มาจากปัจจัยภายนอก โดยอาศัยอำนาจบารมีหรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจจากชุมชนเองถึงจะสามารถกระทำได้สำเร็จ แต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ก็จะลดลง

2. รูปแบบของการเข้าร่วม การเข้าร่วมของประชาชนนั้นเป็นการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชน สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านตัวแทนกลุ่ม เช่น กรรมการหมู่บ้าน การเข้าร่วมของประชาชน จะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นช่วงเวลาการมีส่วนร่วม การใช้เวลาเข้าร่วมในกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ จะใช้เวลาไม่น้อยต่างกัน ความถี่ห่าง จำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอ และฤดูกาลที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

4. ผลของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้าร่วมมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพ เป็นตัวของตัวเอง สร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

นรินทร์ แก้วมิสริ (อ้างในอรวรรณ พันธเนตร, 2541) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการพัฒนาใดๆ ก็ตาม หากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้วกิจกรรมนั้นก็มิอาจสำเร็จและดำรงอยู่ได้ แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้ จะสามารถมองเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและค้นหาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนเกิดการตัดสินใจ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างแท้จริง

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา การร่วมคิดและหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ ร่วมตัดสินใจ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้และร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว และยังได้อธิบายถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีขั้นตอนในการปฏิบัติ คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จำเป็นว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะถ้าหากว่าบุคคลในชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเองแล้ว การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่างๆ ก็ไม่อาจเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อบุคคลในชุมชนนั้นได้ เพราะบุคคลในชุมชนนั้นจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ความรู้จะต้องยอมรับ ก็คือบุคคลในชุมชนซึ่งเป็นผู้อยู่กับปัญหาจะเป็นผู้ที่รู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด แต่เขาจะมองปัญหานั้นได้ไม่ชัดเจนหรือเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของปัญหา ต่อมาเมื่อมีบุคคลมาช่วยชี้แนะ เขาจึงมองเห็นสาเหตุของปัญหาของตนเด่นชัดขึ้น ดังนั้นบุคคลในชุมชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเรียนรู้ปัญหา และวิเคราะห์ปัญหาด้วยตัวเอง ทั้งการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม เพื่อจะนำไปสู่การหาแนวทางแก้ปัญหา นั้นๆ ต่อไป

2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินกิจกรรม เมื่อบุคคลในชุมชนได้เรียนรู้ปัญหาของตนเองแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการมีส่วนร่วมคือ จะต้องให้บุคคลได้เรียนรู้ในเรื่องของการวางแผนและดำเนินกิจกรรม การแสวงหาแหล่งทรัพยากรหรือความช่วยเหลือ เพื่อที่จะมาสนับสนุนกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ บุคคลยังต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาาร่วมกัน การแก้ปัญหาอาจจะกระทำได้หลายวิธีแต่จะมีวิธีที่ดีที่สุดในเรื่องดังกล่าว ผู้ที่ให้ความรู้ซึ่งอยู่ในฐานะที่มีประสบการณ์มากกว่าจะต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำจนกระทั่งบุคคลเหล่านั้นสามารถตัดสินใจได้ว่า จะเลือกใช้วิธีใดในการแก้ปัญหาที่ตนเองและชุมชนกำลังเผชิญอยู่

2.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวจะสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับบุคคลและชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการปฏิบัติงานด้วยตนเองจะทำให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตนเองพร้อมทั้งร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการนั้นๆ ด้วย

2.4 การมีส่วนร่วมและการติดตามประเมินผล การประเมินผลด้วยตัวเองจะทำให้บุคคลและชุมชนมีความตระหนักว่า กิจกรรมที่ตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการมาทั้งหมดนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร และควรจะพิจารณาว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไร ทำให้บุคคลได้เรียนรู้ประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป ให้ประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้มากขึ้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฝ่ายวิจัยการพัฒนาสหกรณ์ กองวิชาการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาอาชีพกลุ่มแม่บ้านสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดยโสธร” จากการศึกษาพบว่า ในชนบททั่วไป บทบาทของสตรีหรือแม่บ้านส่วนใหญ่มักมีโลกทัศน์ไปในทางอนุรักษ์นิยม ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม วิถีชีวิตของชาวชนบทยังคงเป็นแบบเดิม เช่นเดียวกับบรรพบุรุษ กล่าวคือ สตรีหรือแม่บ้านเป็นผู้ทำงาน เป็นผู้จัดการ เป็นผู้บัญชาการในครอบครัว และเป็นผู้มีส่วนสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและด้านการผลิตทางการเกษตร ปัจจุบันฐานะของสตรีหรือแม่บ้านดีขึ้นกว่าเดิม มีสิทธิมีอำนาจในการบริหารงานในครอบครัวมากขึ้น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำหรับการประกอบอาชีพ เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้มีการก่อตั้งโครงการส่งเสริมกิจกรรมของแม่บ้านสหกรณ์ขึ้นในจังหวัดยโสธร กลุ่มแม่บ้านสหกรณ์ที่ดัดแปลงตามโครงการนี้เน้นด้านการส่งเสริมให้สมาชิกแม่บ้านรู้จักใช้เวลาว่างหลังจากการประกอบอาชีพประจำวันทำการผลิต ผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมในครัวเรือน โดยทางโครงการได้จัดวิทยากรเข้าไปอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้ทำให้กลุ่มแม่บ้านเริ่มมีการพัฒนาอาชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านยังมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกโดยเปรียบเทียบกับเมื่อก่อนเข้าโครงการและหลังจากเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

วรภา คุณาพร (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ธุรกิจการผลิตของกลุ่มสตรีสหกรณ์ภาคเหนือตอนบน” โดยศึกษาลักษณะการผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์ในเขตภาคเหนือตอนบน ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตเชิงธุรกิจและช่องทางการตลาด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการผลิตเชิงธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่ามีกลุ่มสตรีสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด ธุรกิจการผลิตประกอบด้วยการแปรรูปอาหาร ผักทอดและผลิตภัณฑ์จากผ้า ถักไหมมัดดอกและไม้ประดับ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืช ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการดำเนินการธุรกิจการผลิตของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ได้แก่ ปัญหาด้านการตลาด และเงินทุนหมุนเวียน

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะเศรษฐกิจและสังคมและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ : กรณีศึกษากลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้าไหมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่ามีอาชีพหลักที่สำคัญได้แก่ การทอผ้าและรับจ้าง รายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 175,258 บาท ต่อปี รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 36,139 บาทต่อปี ด้านการดำเนินงานของกลุ่มสตรีสหกรณ์พบว่า ส่วนใหญ่มีการบริหารงานโดยการเลือกตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อดูแลความรับผิดชอบการดำเนินงานของกลุ่ม การให้บริการของกลุ่มที่สำคัญคือให้กู้เงิน จัดหาปัจจัยการผลิต จำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการให้การศึกษอบรม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ พบว่า สมาชิกกลุ่มเพียงร้อยละ 34 เท่านั้น ที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมทุกครั้ง และสมาชิกมีการทำกิจกรรมเสริมรายได้ อย่างสม่ำเสมอมีจำนวนร้อยละ 85 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกอบรมได้แก่การมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการทำกิจกรรมเสริมรายได้ (การทอผ้า) มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ความต้องการเป็นสมาชิกในกลุ่มสตรีสหกรณ์ การยอมรับ

ความสามารถของสตรี การได้รับการสนับสนุนจากสามีและสมาชิกในครัวเรือน และ ปัญหาในการครองชีพ ปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ปัจจัยการผลิตมีราคาแพงหาซื้อลำบาก จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม่ได้ ไม่มีตลาดรองรับ พ่อค้ากดราคา ความต้องการฝึกอบรมที่สำคัญได้แก่ เทคนิคการออกแบบลวดลายผ้าที่ทันสมัย เทคนิคการย้อมสีธรรมชาติ และข้อมูลข่าวสารการตลาด

2.6 ข้อมูลของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

2.6.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านต้นผึ้ง

บ้านต้นผึ้งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่แห่งหนึ่ง ที่ก่อสร้างมานานหลายร้อยปี โดยสืบเชื้อสายมาจากคนพื้นเมืองดั้งเดิมของนครหริภุญชัย ในสมัยก่อนหมู่บ้านไม่ได้ชื่อว่า บ้านต้นผึ้ง ชื่อเดิมที่แต่ก่อนนั้นชื่อว่า “บ้านเกษณา” และได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นต้นผึ้งก็สืบเนื่องมาจากหมู่บ้านเอียงไปทางทิศเหนือของหมู่บ้าน มีต้นไม้ใหญ่อยู่ต้นหนึ่งที่มีลักษณะเด่นมากคือ ลำต้นที่สูงใหญ่ ขนาดลำต้นนั้นคนประมาณ 4 – 5 คน ไม่สามารถโอบได้โดยรอบได้ ต้นไม้นี้แผ่กิ่งก้านสาขาขยายทรงพุ่มกว้างมาก และสิ่งที่ประหลาดก็คือ ต้นไม้นี้มีฝูงผึ้งหลวงมาทำรังเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่ทราบได้ว่ามาจากไหน ต่างบินมาพักทำรังหลายร้อยรังและได้แพร่พันธุ์ขยายเต็มไปหมดทั่วทุกกิ่งไม้ จึงกลายเป็นที่กล่าวขานกันมากของบรรดาคนในหมู่บ้าน และละแวกใกล้เคียงผู้คนเดินทางผ่านไปมา มักจะมองเห็นรังผึ้งเป็นใบไม้อยู่เสมอ เพราะคิดว่าต้นไม้นั้นให้ร่มเงาและแผ่สาขาอย่างกว้างขวาง แต่ความจริงคือ ผึ้งที่มาอาศัยทำรังอยู่อย่างหนาแน่น และผู้คนทั้งหลายก็เรียกกันติดปากว่าเป็น ต้นผึ้ง จากนั้นเมื่อคนทั้งหลายเรียกติดปากกันมากเข้าผู้คนที่ย้ายมาในหมู่บ้านเกษณาจึงถูกเรียกชื่อว่า บ้านต้นผึ้ง ไปโดยปริยายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลังจากนั้นก็ยังมีเรื่องที่น่าแปลกอีกอย่างหนึ่งคือ มีชาวบ้านได้ปีนขึ้นไปบนต้นไม้เพื่อที่จะเอารังผึ้งมาทำอาหาร ต่างล้มป่วยลงอย่างไม่มีสาเหตุ นำตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลก็ไม่หาย จึงได้กลับมาขอหมอที่ต้นไม้โดยได้บนด้วย วัว ควาย เป็นต้น ๆ จึงหายเป็นปกติ หลังจากนั้นเป็นต้นมาก็ไม่มีข่าวว่าชาวบ้านคนไหนที่กล้าไปขึ้นเอารังผึ้งมาทำอาหาร หรือเข้าไปใกล้ต้นไม้นั้นอีกเลย ต้นไม้ที่ผึ้งอาศัยคือ ต้นไม้สูง และต่อมาต้นไม้นั้นได้โค่นหักลงเนื่องจากพายุ (ลมหลวง) เมื่อปี พ.ศ. 2454 ประวัติของวัดต้นผึ้งและโรงเรียนบ้านต้นผึ้ง วัดต้นผึ้งได้สร้างขึ้นโดยพระอธิการบุญมา ไม่ทราบนามสกุล (ตุ้ลุงมา) เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น ต่อมาก็มีพระอธิการบุญปิ่น ปิ่นทองค์ประธานกุล เป็นเจ้าอาวาส พระอธิการบุญปิ่นเป็นพระนักพัฒนารูปหนึ่งที่ได้สร้างโรงเรียนวัดต้นผึ้ง ปิ่นทองค์ประธานกุลจนถึงปัจจุบันนี้ เจ้าอาวาสวัดต้นผึ้งองค์สุดท้ายคือ ท่านพระครูสุวรรณ จารวรรโณ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน

รายชื่อผู้นำองค์กรท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและตำบล

รายชื่อผู้นำองค์กรท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านคันผึ่ง

1. นายมูล (โกโล้ง) ไม่ทราบนามสกุล เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก
2. นายคำ (โก่ง) สุป็นราษฎร
3. นายแก้ว อนุใจ
4. นายดา เกรือมณี
5. นายแก้ว อนุใจ
6. นายดา อินทะกัณ
7. นายบุญเรือน ทิพย์มณี
8. นายสุทัศน์ สันตุเทียม

รายชื่อผู้นำองค์กรท้องถิ่นระดับตำบล ตำบลเหมืองง่า

- คนที่ 1 คือเจ้าน้อยแสน ณ ลำพูน บ้านหนองแสง
- คนที่ 2 นายคำป็น มโนวรรณ บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 9
- คนที่ 3 นายบุญป็น สุนันตะ บ้านหลุก หมู่ที่ 8
- คนที่ 4 นายบุญเย็น ม่านมั่งศิลป์ บ้านศรีบุญยืน หมู่ที่ 4
- คนที่ 5 นายประพันธ์ คำขจร บ้านศรีสองเมือง หมู่ที่ 10
- คนที่ 6 นายทรงฤทธิ์ เทพวรรณ บ้านเหมืองง่า หมู่ที่ 2
- คนที่ 7 นายสวัสดิ์ แสนศรี บ้านศรีบุญยืน หมู่ที่ 4
- คนที่ 8 นายอุ่นเรือน อุ่นเรือน บ้านป่าขามหมู่ที่ 5 เป็นคนปัจจุบัน

1. ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านคันผึ่งมีพื้นที่การปกครองทั้งหมด 1,618 ไร่ สำหรับพื้นที่ทำการเกษตรมีทั้งหมด 1,398 ไร่ อาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	บ้านชัยสถานเทศบาลอุโมงค์
ทิศใต้	ติดต่อ	บ้านเหมืองง่า หมู่ 2 ตำบลเหมืองง่า
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	บ้านฮ่องกอม่วง ตำบลมะเขือแจ้, เทศบาลอุโมงค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	บ้านหลุก หมู่ 8, หมู่ 5 บ้านป่าขาม

2. สาธารณูปโภคในหมู่บ้าน

วัด	จำนวน 2 แห่ง (วัดคันผึ่ง, วัดป่าไม้แดง)
โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา	จำนวน 1 แห่ง

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน	จำนวน 1 แห่ง
ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้าน	จำนวน 1 แห่ง
ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน 4 แห่ง
ศาลาเอนกประสงค์	จำนวน 1 แห่ง

3. การปกครองและประชากร

บ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 1 เป็นหมู่บ้านหนึ่งในการปกครองของตำบลเหมืองง่า ซึ่งมีจำนวน 10 หมู่บ้าน โดยนายสุทัศน์ สันธูเทียม เป็นผู้ใหญ่บ้าน ะนายอุ่นเรือน อุ่นเรือน เป็นกำนัน หมู่บ้านนี้มีประชากรแยกได้ ดังนี้

จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด (ครัวเรือน)	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร (ครัวเรือน)	ประชากรชาย (คน)	ประชากรหญิง (คน)	รวมประชากร ทั้งหมด
804	120	1,074	1,145	2,219

4. การคมนาคม

การคมนาคมในหมู่บ้าน สามารถติดต่อโดยสะดวกทั้งในหมู่บ้านหรือติดต่อกับตำบลอื่น การคมนาคมในหมู่บ้านมีถนนสายหลักที่สามารถติดต่อกับจังหวัดลำพูนด้วยระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร และจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างสะดวกคือ ถนนสายเชียงใหม่ - ลำพูน ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร

5. การประกอบอาชีพของราษฎร และพืชที่ปลูก

การประกอบอาชีพของราษฎรในหมู่ที่ 1 บ้านต้นผึ้ง ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก โดยราษฎรในหมู่บ้านมีการปลูกพืชที่สำคัญและทำรายได้เป็นส่วนใหญ่คือ ลำไย พืชผักต่างๆ ข้าวนาปี และมีการทำปศุสัตว์ เช่น ไก่พื้นเมือง เป็ด และไก่ชน โดยมากจะเลี้ยงเพื่อบริโภคเป็นหลัก แต่ถ้าหากเหลือก็จะขายเป็นรายได้เสริมของครัวเรือนอีกด้วย

พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำการ เกษตร (ไร่)	ไม้ผล	พืชผัก	ไม้ดอก	พื้นที่อาศัย	รวมพื้นที่ ทั้งหมด (ตร.กม.)
2,118	1,648	542	706	130	210	3.39

6. กลุ่ม / และองค์กรในหมู่บ้าน

1. กลุ่มสตรีสหกรณ์	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 368 ราย
2. กลุ่มเกษตรกรทำนาเหมืองง่า	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 90 ราย
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 324 ราย
4. กลุ่มกองทุนเงินล้าน	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 506 ราย
5. กลุ่มยุวพุทธ	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 306 ราย
6. กลุ่มอนุรักษ์และจัดการลุ่มแม่น้ำ ปิงท่าชุมชนป่าไม้แดง	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 130 ราย
7. กลุ่มนาร่อง SML ปี 2547	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 1,164 ราย
8. กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 335 ราย
9. กลุ่มต้นกล้าวัฒนธรรมป่าไม้แดง	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 47 ราย
10. กลุ่มผู้ผลิตไม้ดอกไม้ประดับ	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 30 ราย
11. กลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 50 ราย
12. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์บ้านต้นผึ้ง	จำนวน 1 กลุ่ม	สมาชิก 505 ราย

2.6.2 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่เลขที่ 4/4 หมู่ที่ 1 บ้านต้นผึ้ง กลุ่มเริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2543 มีสมาชิกเริ่มแรก 18 คน ปัจจุบันนี้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นมาอยู่ 368 ราย โดยถือหุ้นคนละ 50 บาท หมู่บ้านต้นผึ้งเป็นหมู่ที่ทำเกษตรปลูกผักทำสวน โดยเฉพาะสวนลำไย มีทุกหลังคาเรือน พอถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็จะมีมากจนล้นตลาด ราคาตกต่ำ เพื่อแก้ไขปัญหาจึงได้มีการรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา โดยตั้งคณะกรรมการขึ้น และนำเอาผลผลิตของสมาชิกทุกคนที่มีเอามาแปรรูป โดยขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานภาครัฐให้ช่วยสนับสนุน งบประมาณ เครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งโรงเรือน และศึกษาความรู้ อบรมการทำอาหารแปรรูป เพื่อให้ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น สร้างทุน สร้างรายได้ ตามนโยบายของรัฐบาลและพระราชดำริของในหลวงท่านที่ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง รู้จักใช้ภูมิปัญญาของตนให้เป็นประโยชน์ โดยทางกลุ่มได้งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบล ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน สำนักงานอุตสาหกรรม สำนักงานพาณิชย์ กรมการค้าภายใน ทุกหน่วยงานจะเข้ามาแนะนำเพิ่มเติมความรู้ เป็นพี่เลี้ยงให้ทางกลุ่มโดยตลอด ผลผลิตของทางกลุ่มที่ได้รับอนุญาตมาตรฐานอาหารและยา (อ.ย.) อยู่ 9 ชนิด และได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จำนวน 4 ชนิด ตามนโยบายของกลุ่มที่ตั้งไว้ จะสร้างโอกาส สร้างรายได้ให้ชุมชนของตนเองมีช่องทาง

ในการแสดงศักยภาพของท้องถิ่น โดยส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองให้ได้ จะพยายามสานฝันให้เป็นจริง จะก้าวไปด้วยความมั่นใจและมั่นคงก้าวไปพร้อมกัน เชื่อมโยงให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมเพิ่มรายได้ระดับครัวเรือนและชุมชน เพื่อสร้างงานในชุมชน จัดการอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม สร้างความเข้มแข็งในกลุ่ม และช่วยเหลือ ชุมชน/สังคม ตลอดจนเป็นตัวอย่างในการทำงานแก่เยาวชน และบุคคลทั่วไป โดยมีหลักการ “ร่วมมือ รวมแรง ร่วมใจและเสียสละ”

การบริหารงานของกลุ่ม

เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นฝ่ายๆ ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายบริหาร รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ ฝ่ายจัดซื้อ วัสดุ วัตถุดิบ ฝ่ายการเงินการบัญชี เหนือบัญชี ฝ่ายเก็บข้อมูล ฝ่ายปฏิคม ฝ่ายผลิต ฝ่ายตรวจ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายตลาด ฝ่ายควบคุมคุณภาพ ที่ปรึกษากลุ่ม

กิจกรรมของกลุ่ม

กิจกรรมของกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. การรับฝากเงินออมทรัพย์ร่วมกัน โดยฝากเงิน ณ ที่ทำการของกลุ่ม ทุกวันที่ 1 - 5 ของทุกเดือน และมีการประชุมใหญ่ปีละครั้งพร้อมกับแบ่งเงินปันผลให้สมาชิกเมื่อครบ 1 ปี
2. กิจกรรมเพิ่มมูลค่าซึ่งมีการการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด เช่น เครื่องดื่ม ลำไยผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มขิงผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มดอกคำฝอยผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มมะตูมผงสำเร็จรูป ลำไยแคะเนื้ออบแห้ง เครื่องดื่มนมถั่วเหลืองสำเร็จรูป ภาชนะแม่ลำไยไม้พริกเผากุ้งใส่ น้ำตาลลำไย เครื่องดื่มสำเร็จรูปลำไยผสมสาหร่ายสไปรูลิน่า เครื่องดื่มสำเร็จรูปกระชายดำ น้ำสมุนไพรพร้อมดื่ม ลำไยในน้ำเชื่อมบรรจุกระป๋อง ผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ เช่น ตะกร้าที่ทำจากกระดาดสมุนไพรที่แห้งแล้ว

การบริหารจัดการและการดำเนินงานกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคันผึ้ง เน้นการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของสมาชิก ซึ่งการจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยจำนวน 1 ครั้ง ต่อปี หรือตามความเหมาะสมและจำเป็นทั้งนี้ สมาชิกกลุ่มสามารถทราบผลการดำเนินงาน การแจ้งข่าวสารข้อมูล ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การออมทรัพย์สัจจะ

สมาชิกของกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิกแม่บ้านและบุคคลต่างๆ ในหมู่บ้าน จะมีการออมเงินทุก ๆ วันที่ 1 - 5 ของเดือน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 364 ราย จำนวน 22,668 หุ้นๆ ละ 100 บาท ปัจจุบันมีเงินทุนทั้งหมด 2,266,800 บาท

การออมเงินของสมาชิกจะมีเงินออมฝากสัจจะประจำเดือน 86,600 บาท โดยเงินทุนดังกล่าว สมาชิกสามารถนำไปทำการลงทุนทั้งทางด้านการเกษตร ค้าขาย และเบ็ดเตล็ดอื่นๆ

เงินทุนหมุนเวียน

1. เงินทุนหมุนเวียนที่เป็นเงินสด

1.1 เงินทุนหมุนเวียน

1.1.1	จากการระดมหุ้นที่มีอยู่ทั้งหมด 1,003 หุ้นๆ ละ 50 บาท	50,150 บาท
1.1.2	จากกรมส่งเสริมสหกรณ์เกษตรกร	60,000 บาท
1.1.3	จากโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน SML	30,000 บาท
1.1.4	จากองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่า	30,000 บาท

1.2 เงินทุนหมุนเวียนที่มาจากการกู้ยืม

1.2.1	กู้ยืมจากสำนักงานสหกรณ์การเกษตรเมืองลำพูน	80,000 บาท
1.2.2	กู้ยืมจากองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่า	40,000 บาท
1.2.3	กู้ยืมจากโครงการพัฒนาองค์กรประชาชนโดยกรมพัฒนาชุมชนดำเนินการเป็นเงิน	100,000บาท

2. ทุนเป็นสินทรัพย์ถาวร

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนเป็นโรงเรียนพร้อมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 953,800 บาท

การแบ่งปันผลประโยชน์

1.	ปันคืนให้สมาชิก	40%
2.	ทุนสำรองกลุ่ม	20%
3.	ตอบแทนคณะกรรมการ	20%
4.	กิจกรรมสาธารณประโยชน์	10%
5.	ค่าอบรมศึกษาดูงานของกลุ่ม	10%

กฎระเบียบของกลุ่ม

เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มมีการดำเนินงานให้ได้ประสิทธิผลสูงสุด สมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม ดังนี้

1. ต้องเห็นชอบในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม
2. ขึ้นใบสมัครเสียค่าธรรมเนียมคนละ 10 บาท
3. ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกันและมีความเสียสละ
4. รับผิดชอบร่วมกัน เอื้ออาทรต่อกัน
5. ตรงต่อเวลา รักษาวินัย ใส่ใจต่อหน้าที่
6. มีความอดทน สามัคคี ฝึกฝนอาชีพ

7. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา
8. ช่วยกันในการรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ที่สามารถใช้งานได้
9. อยู่ร่วมกันด้วยคุณธรรม
10. มีการปันผลแก่สมาชิกเมื่อครบ 1 ปี

แผนการดำเนินงานในปี 2547/2548

1. การปรับปรุงสวนไพรพร้อมดื่มน้ำเป็นรูปสวนไพร ไม้มีน้ำตาล
2. การพัฒนาคุณภาพลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง
3. การผลิตเครื่องดื่มน้ำสวนไพรปิดผนึกพร้อมดื่มน้ำ
4. การผลิตลำไยกระป๋อง
5. การผลิตเครื่องดื่มน้ำลำไยผสมสาหร่ายสำเร็จรูป
6. พัฒนารูปแบบการสาธิตการจากวัสดุเหลือใช้ เช่น กระดาษสมุดโทรศัพท์และเศษไม้อัด

แผนกิจกรรมปี 2548/2549

1. การต่อขยายขยายปรับปรุงโรงเรือน
2. การปรับปรุงการพัฒนารูปแบบของการบรรจุภัณฑ์สินค้าทุกชนิด
3. การทำกาแฟลำไยสำเร็จรูป
4. การขออนุญาตมาตรฐาน อบ. ของน้ำสวนไพรปิดผนึกพร้อมดื่มน้ำ
5. การปรับปรุงพัฒนาสินค้าประเภทเครื่องดื่มน้ำสวนไพรแบบ 100%
6. การศึกษาวิจัยกลุ่มร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา โดยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นบทบาทสำคัญอยู่ที่สมาชิกกลุ่ม ทั้งนักวิจัย และผู้ร่วมกระบวนการวิจัย เป็นการเปิดโอกาสให้ สมาชิกกลุ่ม ร่วมคิดโจทย์และปัญหาในการวิจัย ร่วมวางแผนในการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การค้นทางทางเลือกในการบริหารจัดการกลุ่ม การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมต่างๆ ตลอดจนการปรับปรุงแผนงาน ให้มีความชัดเจนและทันกับสถานการณ์เสมอ โดยการวิจัยในลักษณะนี้มุ่งเน้นให้สมาชิกกลุ่ม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน หาทางออกในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ทดลองวิธีการแก้ปัญหาพร้อมกัน ตลอดจนร่วมกันในการตรวจสอบการดำเนินงาน(Kemmis and McTaggart,1988) ซึ่งการวิจัยในลักษณะนี้คืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มุ่งหวังและตั้งใจที่จะให้สังคมมุ่งไปสู่การสร้างสรรค์ปัญหา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

3.1. ขั้นตอนกระบวนการของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาถึงสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหา และความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านด้นฝิ่ง และระยะที่ 3 เป็นการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม

3.2 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะคือ

3.2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านด้นฝิ่ง ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3.2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาประเด็นหลักของการวิจัย 3 ประเด็นดังนี้

1. ศึกษาถึงสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหา และความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม
2. ศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์

3. ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้มีวิธีการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การสอบถามและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ แต่มีเค้าโครงการสัมภาษณ์
2. การสังเกต ใช้การสังเกตกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม
3. เอกสาร มาจากวารสาร เอกสารงานวิจัย และตำราวิชาการ
4. แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล จากการพูดคุย แลกเปลี่ยนกับบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยตรงและจากผู้มีประสบการณ์
5. การศึกษาฐานงานนอกพื้นที่ เพื่อนำข้อดี ข้อเสียของแต่ละพื้นที่มาปรับใช้กับชุมชน
6. การประชุมทีมวิจัยเป็นระยะ เพื่อวางแผนและทราบบรรยากาศคืบหน้าของการทำงาน
7. การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ระหว่างกัน

3.4 การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มียาบ้านเป็นทีมวิจัย การนำข้อมูลที่รวบรวมได้สามารถทำการวิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ และสามารถสรุปขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. จัดแยกประเภทข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ข้อมูลสภาพพื้นที่ ข้อมูลประชากร ข้อมูลการดำเนินงานกลุ่ม
2. การตีความและอธิบายความหมาย ร่วมกับทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้าน การดูงาน การสัมมนา การประชุม และการอบรม เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด
3. การพัฒนากิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่ม ภายใต้การยอมรับของสมาชิกกลุ่ม
4. การวิเคราะห์ สรุปบทเรียน โดยทดลองกิจกรรมที่ได้จากการวางแผน และนำมาสรุปผลร่วมกันโดยยึดหลักและวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่ม

3.4.2 การประมวลผลข้อมูล

การวิจัยนี้ ได้อาศัยข้อมูลหลายประเภทและวิธีการ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีการประสานด้วยวิธีการต่างๆ หลากหลายวิธี ได้แก่

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร จะมีการประเมินค่าเอกสารและนำมาตีความ เรียบเรียง พร้อมข้อมูล ณ ปัจจุบันแล้วหาข้อสรุป

2. ข้อมูลจากการบอกเล่า สังเกต และสอบถาม จะมีการนำข้อมูลมาเรียบเรียงและวิเคราะห์ผลร่วมกับข้อมูลที่ได้มา
3. ข้อมูลที่ได้จากการประชุม สัมมนา อบรม ดูงาน จะใช้วิธีการบันทึกเป็นวาระการประชุม หรือแบบประเมินกิจกรรม แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นรายงานสรุป

3.5 รายงานการวิจัย

1. แสดงผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหา และความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม
2. แสดงผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์
3. แสดงผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม

3.6 กลุ่มคนเป้าหมายและทีมวิจัย

3.6.1 กลุ่มคนเป้าหมาย

1. หัวหน้าโครงการและทีมผู้ช่วยวิจัยจำนวน 35 ราย (ภาคผนวก)
2. สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์จำนวน 368 ราย
3. ประชาชนในหมู่บ้านต้นผึ้งหมู่ที่ 1 ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์จำนวน 200 ราย
4. กลุ่มอาชีพและกลุ่มองค์กรต่างๆในพื้นที่ จำนวน 5 กลุ่ม
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่า สาธารณสุขจังหวัดลำพูน สถานีอนามัยจังหวัดลำพูน
6. หน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

3.6.2 คณะวิทยากรร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์และความรู้

1. คณะวิทยากรจากมหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่
2. คณะวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. คณะวิทยากรจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. คณะวิทยากรจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
5. คณะวิทยากรจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
6. คณะวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัด จังหวัดลำพูน

3.7 รายละเอียดกระบวนการวิจัย

3.7.1 รายละเอียดกระบวนการวิจัยในระยะที่ 1

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหาและความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย
1. ประชุมทีมวิจัย	- เพื่อให้คณะทำงานมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงานในทิศทางเดียวกัน - เพื่อให้มีแผนปฏิบัติงานและปฏิบัติตามแผนอย่างมีส่วนร่วม	- ทีมวิจัยและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
2. จัดประชุม (เวทีชาวบ้าน) สมาชิกกลุ่มทั้งหมด	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทราบถึงแนวทางการดำเนินงานร่วมกันวิจัย เพื่อให้สมาชิกทราบถึงผลการดำเนินงานของกลุ่ม - เพื่อทราบความคิดเห็นของสมาชิกต่อกลุ่ม - เพื่อลดความขัดแย้งอันเกิดจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างคณะกรรมการที่ดำเนินกิจการและสมาชิกในกลุ่ม - เพื่อให้สมาชิกทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการของกลุ่ม - เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยได้แนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มและแก้ไขปัญหากลุ่มได้	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ที่ปรึกษากลุ่ม - ผู้ที่สนใจ

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย
3. การศึกษาชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่ม/ข้อมูลสมาชิกกลุ่ม - การรวบรวมจากเอกสาร - การสำรวจสัมภาษณ์ - การจัดเวทีสมาชิกกลุ่ม(ศึกษาตนเอง)	- เพื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นในการดำเนินกิจการของกลุ่มเป้าหมาย - เพื่อได้ข้อมูลสถานภาพบทบาทของสมาชิกแต่ละราย - เพื่อได้ข้อมูล ขั้นตอนและรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มตั้งแต่ การบริหารจัดการกลุ่ม การระดมทุน การบริหารสมาชิก และแรงงานการฉัดหาวัตถุดิบ กระบวนการในการแปรรูป และการตลาด	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ที่ปรึกษากลุ่ม
4. จัดประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านการบริหารจัดการธุรกิจของกลุ่ม	- เพื่อให้ได้ข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่ม ปัญหา/อุปสรรค และสาเหตุของปัญหาทางด้านการจัดการธุรกิจของกลุ่มโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ที่ปรึกษากลุ่ม
5. การสรุปบทเรียนการดำเนินงานในระยะแรก	- เพื่อทราบบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา - เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน ถูกต้องมากขึ้น - เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมในระยะที่ 2	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ที่ปรึกษากลุ่ม - แก่นนำชุมชน - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ผู้ที่สนใจ
6. การจัดทำแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2	- เพื่อมีแผนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมในระยะที่ 2	- ทีมวิจัย - ผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.7.2 รายละเอียดกระบวนการวิจัยในระยะที่ 2

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
1. ประชุมทีมวิจัย	- เพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนทางการบริหารงานร่วมกัน - เพื่อติดตามการดำเนินงานในแต่ละช่วง	- ทีมวิจัย - เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
2. การจัดเวทีระดมความคิดเห็นแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม	- เพื่อรวบรวมความคิดเห็นแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มในด้านต่างๆของกลุ่มสมาชิกสตรี สหกรณ์	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม
3. กิจกรรมการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาแบบมีส่วนร่วม และกิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา - กิจกรรมจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ - กิจกรรมการถ่ายทอดกระบวนการผลิต	- เพื่อศึกษารูปแบบการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาแบบมีส่วนร่วม - เพื่อเป็นศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้ภูมิปัญญาแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์ - เพื่อถ่ายทอดกระบวนการผลิตให้กับกลุ่มสมาชิกสตรีสหกรณ์ - สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์และชุมชนมีความเข้าใจในการดำเนินงานกลุ่ม	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ผู้ที่สนใจ - เด็กนักเรียน

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย
4. รูปแบบการเรียนรู้การบริหารจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน (ระยะที่ 1) - การบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม - การใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการผลิตสินค้า	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์เกิดแนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน - เพื่อให้กลุ่มได้รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ที่เป็นในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ผู้ที่สนใจ
5. รูปแบบการเรียนรู้การบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันแบบมีส่วนร่วม (ระยะที่ 2) - การบริหารการตลาด - การบริหารการเงินและบัญชี	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์เกิดแนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธุรกิจ - เพื่อให้กลุ่มได้รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ผู้ที่สนใจ
6. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์กับหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่ม เช่น อบต. อบจ. สหกรณ์จังหวัด และ พัฒนาชุมชน	- เพื่อให้หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลุ่มทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตลอดจนสถานภาพของกลุ่ม - เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการเรียนรู้รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มกับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน - ลดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างกลุ่มกับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ตัวแทนหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย
7. การศึกษาดูงานกลุ่มสตรี สหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนแนวทางการบริหารงาน - เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้แบบอย่างการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จและสามารถนำมาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่ม	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม
8. กิจกรรมการจัดศูนย์สาธิต และแสดงสินค้า	- เพื่อศึกษารูปแบบการสาธิตและแสดงสินค้าแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์ - เพื่อถ่ายทอดรูปแบบการสาธิตสินค้าและการจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มสมาชิกสตรี สหกรณ์ - สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์และชุมชนมีความเข้าใจในการดำเนินงานกลุ่ม	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ผู้ที่สนใจ
9. การสรุปบทเรียนการดำเนินงาน ในระบะที่ 2	- เพื่อสรุปบทเรียนและบทวนการดำเนินงาน - เพื่อนำเสนอและตรวจสอบแก้ไขการดำเนินงานและข้อผิดพลาดร่วมกัน - เพื่อวางแนวทางในระบะที่ 3	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม
10. จัดทำแผนการดำเนินงานใน ระบะที่ 3	- เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนการดำเนินงานในระบะที่ 3	- ทีมวิจัย - ผู้ที่เกี่ยวข้อง
11. การจัดทำรายงาน	- เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน	- ทีมวิจัย

3.7.3 รายละเอียดกระบวนการวิจัยในระยะที่ 3

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
1. ประชุมทีมวิจัย	- เพื่อสร้างความเข้าใจและวางแนวทางการบริหารงานร่วมกัน - เพื่อติดตามการดำเนินงานในแต่ละช่วง	- ทีมวิจัย - เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
2. รูปแบบการเรียนรู้การบริหารจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน (ระยะที่ 2) - การพัฒนาภาวะการเป็นผู้นำ - การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์เกิดแนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน - เพื่อให้กลุ่มได้รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน - เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับการพัฒนาสู่การเป็นผู้นำ	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่มผู้สนใจ
3. รูปแบบการเรียนรู้การบริหารจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน (ระยะที่ 2) - การอบรมการคิดอย่างเป็นระบบ - การอบรมการจัดทำแผนและการเขียนโครงการ	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์เกิดแนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน - เพื่อให้กลุ่มได้รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ผู้ที่สนใจ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
	- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับการพัฒนารูปแบบวิธีการคิดอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกลุ่มและการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ผู้ที่สนใจ
4. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำรูปแบบการบริหารกลุ่มและการจัดการธุรกิจที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มและเพื่อสร้างรูปแบบทางการบริหารกลุ่มและการจัดการธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับสินค้าแต่ละชนิดของกลุ่ม	- เพื่อให้กลุ่มได้รูปแบบการบริหารกลุ่มและการจัดการธุรกิจที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่ม - เพื่อให้กลุ่มได้รูปแบบการจัดการธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับสินค้าแต่ละชนิดของกลุ่ม	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - ผู้ที่สนใจ
5. กิจกรรมกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมประชุมกลุ่ม	- เพื่อให้กลุ่มได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่ม	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม
6. กิจกรรมการเชื่อมโยงกระบวนการวิจัยสู่องค์กรในชุมชน	- เพื่อขยายผลการวิจัยไปสู่องค์กรในชุมชน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม SML	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม - สมาชิกองค์กรชุมชน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
7. การสรุปทบทวนการดำเนินงานในระยะที่ 3	- เพื่อสรุปทบทวนและทบทวนการดำเนินงาน - เพื่อนำเสนอและตรวจสอบแก้ไขการดำเนินงานและข้อมูลร่วมกัน	- ผู้บริหารกลุ่ม - คณะกรรมการกลุ่มสมาชิกกลุ่ม
8. การจัดทำรายงาน	- เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จัดทำรายงานวิจัย - เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน	ทีมวิจัย

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

4.1 ผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์

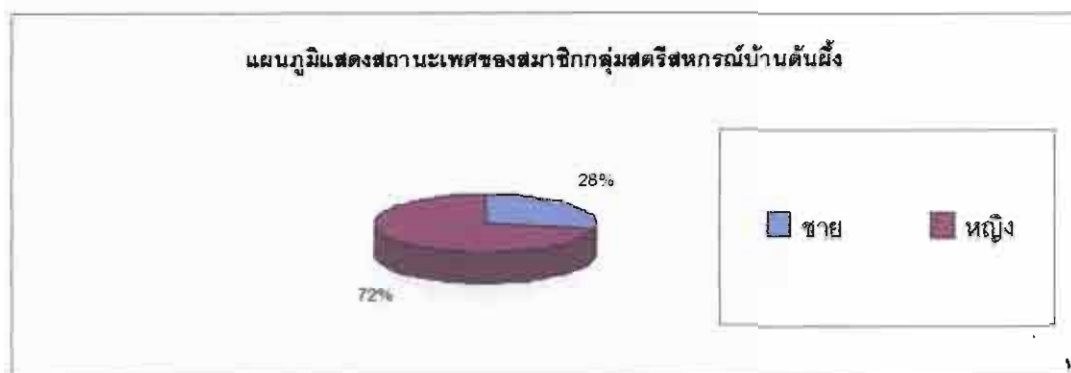
วัตถุประสงค์	1. เพื่อศึกษาสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหา และความคิดเห็นของสมาชิกต่อ การดำเนินงานกลุ่ม
คำถามย่อย:	1. สภาพกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่มแต่ละรายเป็นอย่างไร

4.1.1 ด้านสภาพกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม

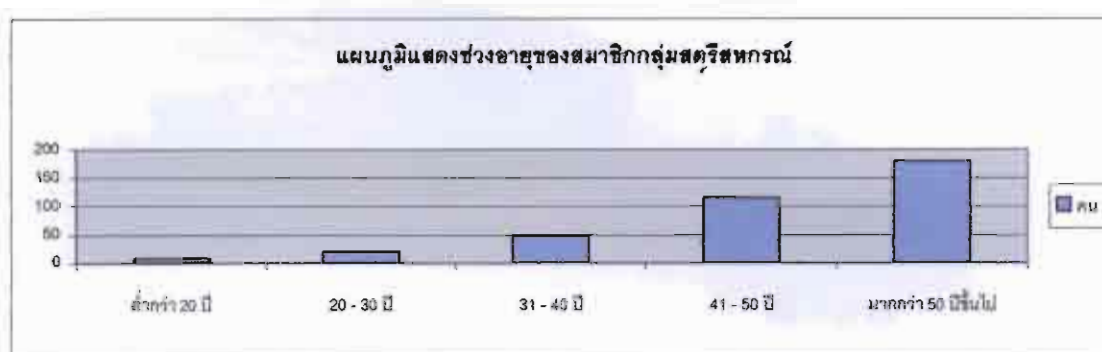
จากการดำเนินการวิจัย พบว่า กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่เลขที่ 4/4 หมู่ที่ 1 บ้านต้นผึ้ง กลุ่มเริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2543 มีสมาชิกเริ่มแรก 18 คน ปัจจุบันนี้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นมาอยู่ 368 ราย โดยถือหุ้นคนละ 50 บาท หมู่บ้านต้นผึ้งเป็นหมู่ที่ทำการเกษตรปลูกผักทำสวน โดยเฉพาะสวนลำไย มีทุกหลังคาเรือน พอถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็จะมีมากจนล้นตลาด ราคาตกต่ำ เพื่อแก้ไขปัญหานี้จึงได้มีการรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา โดยตั้งคณะกรรมการขึ้นและนำเอาผลผลิตของสมาชิกทุกคนที่มีเอามาแปรรูป

สถานภาพของสมาชิกกลุ่มพบว่า เป็นเพศชาย 102 คน เพศหญิง 266 คน (รูปที่ 4.1) โดยมีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 8 คน อายุระหว่าง 20 ปี – 30 ปี จำนวน 19 คน อายุระหว่าง 31 ปี – 40 ปี จำนวน 48 คน อายุระหว่าง 41 ปี – 50 ปี จำนวน 115 คน และ อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 178 คน (รูปที่ 4.2)

สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างจำนวน 181 คน เกษตรกรจำนวน 69 คน ค้าขายจำนวน 45 คน แม่บ้านจำนวน 30 คน นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 10 คน รับราชการ/ข้าราชการบำนาญจำนวน 9 คน ครูจำนวน 8 คน พระภิกษุจำนวน 7 รูป ทำสวนจำนวน 6 คน รับเหมาจำนวน 2 คน ช่างซ่อม 1 คน (รูปที่ 4.3)

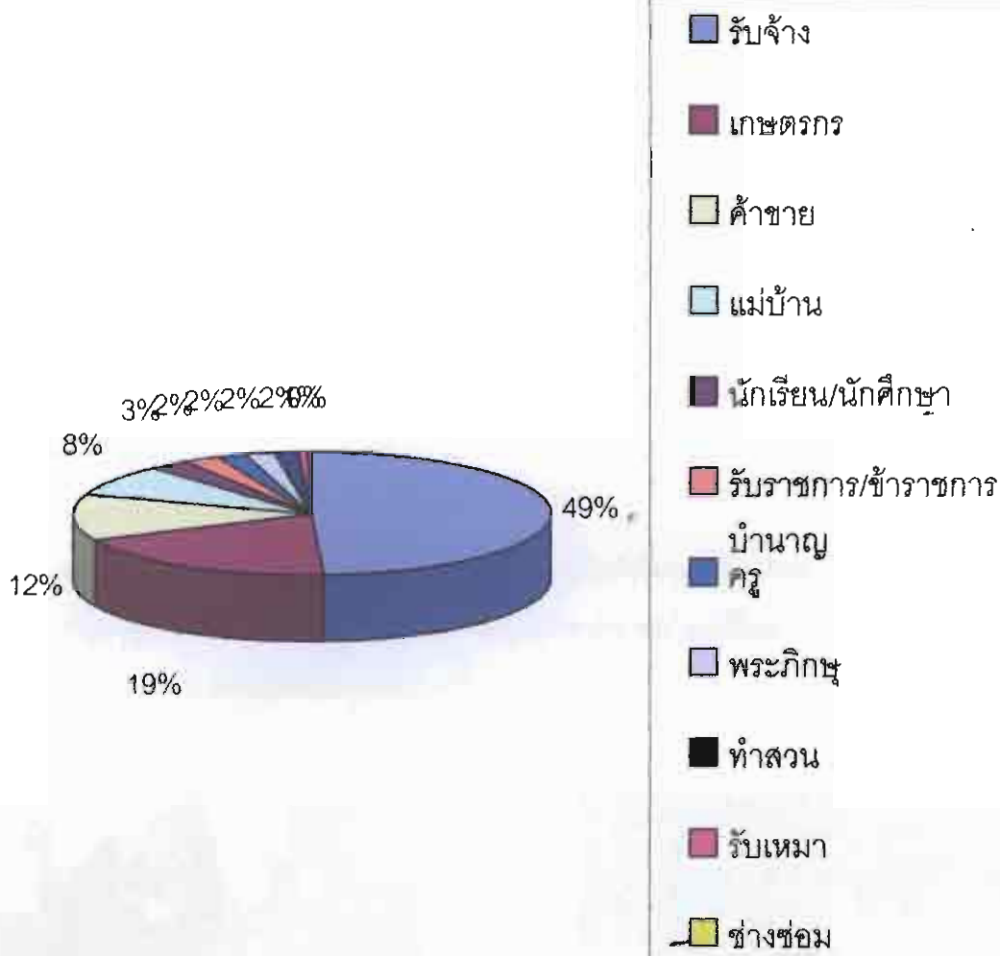
รูปที่ 4.1 แสดงสถานะทางเพศของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ที่มา: จากการสำรวจ

รูปที่ 4.2 แสดงช่วงอายุของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ที่มา: จากการสำรวจ

จากข้อมูลด้านสภาพของสมาชิกกลุ่มนั้นดังแสดงนั้น มีสถานภาพเป็นเพศหญิงซึ่งมีจำนวนถึง 72 % ซึ่งเป็นสถานภาพการรวมตัวตามการจัดตั้งองค์กรของกลุ่มสตรีสหกรณ์อันเกิดจากการรวมตัวกันของสตรีเพื่อพัฒนากลุ่มสตรีให้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้และมีงานทำ อนึ่งจะพบว่ากลุ่มสตรีสหกรณ์นี้จะมีเพศชายเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่ประมาณ 28 % ทั้งนี้เนื่องจากว่า การรวมกลุ่มดังกล่าวไม่ได้จำกัดเฉพาะแค่ผู้ที่มีสถานภาพเป็นสตรีเท่านั้น แต่การรวมกลุ่มในรูปแบบของสตรี สหกรณ์ยังเปิดโอกาสให้กลุ่มเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา กลุ่มสตรีให้มีความเข้มแข็งอีกทางหนึ่ง จากข้อมูลสถานภาพของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ยังพบอีกว่าส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี ขึ้นไปมีจำนวนถึง 178 คน รองลงมาอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีจำนวน 115 คน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนถึงสูงอายุ ซึ่งมีอาชีพรับจ้างและอาชีพเกษตรกรรมทำนา ทำไร่ และทำสวน ดำเนินชีวิตที่ได้นั้นนำมาจำหน่ายให้กับทางกลุ่มเพื่อทำการแปรรูปต่อไป

แผนภูมิแสดงสถานภาพอาชีพของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์

รูปที่ 4.3 แสดงสถานะทางเพศของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ที่มา: จากการสำรวจ

วัตถุประสงค์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบพึ่งตนเองได้ตามหลักประชาธิปไตย
2. เพื่อจัดการบริการทางการเงิน เพิ่มงานเพื่อช่วยสมาชิกในการประกอบอาชีพ เพื่อมีรายได้เสริมให้กับครอบครัวและชุมชน
3. เพื่อให้สมาชิกพัฒนาตนเองภายใต้หลักการกลุ่ม ให้มีการแปรรูปผลผลิตที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตผลรวมทั้งจัดจำหน่ายผลผลิต และผลิตภัณฑ์ของสมาชิกในราคาดี
4. เพื่อเป็นการช่วยเหลือกลุ่มรวมกันให้เข้มแข็ง และกระจายผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม

5. เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านสังคม ได้แก่ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การพัฒนาชุมชน และการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เป็นตัวอย่างของสังคม

วิสัยทัศน์

“สร้างชื่อเสียงด้วยฝีมือ เพื่อก่อเกิดความมั่นคงคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ ทำให้ครอบครัว ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน มีความเสียสละเป็นตัวอย่างแก่สังคม ตลอดจนมุ่งสู่ธุรกิจชุมชนขนาดย่อม”

กิจกรรมของกลุ่ม

กิจกรรมของกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. การรับฝากเงินออมทรัพย์ร่วมกัน (กลุ่มออมทรัพย์ตั้งจะ) โดยฝากเงิน ณ ที่ทำการของกลุ่ม ทุกวันที่ 1-5 ของทุกเดือน และมีการประชุมใหญ่ปีละครั้งพร้อมกับแบ่งเงินปันผลให้สมาชิกเมื่อครบ 1 ปี (รูปที่ 4.4)

รูปที่ 4.4 แสดงกิจกรรมการรับฝากเงินออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

2. กิจกรรมเพิ่มมูลค่าซึ่งมีการการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิดได้แก่(รูปที่4.5)

รูปที่ 4.5 แสดงกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

1. เครื่องดีมลําไยผงสำเร็จรูป

2. เครื่องดีมจิงผงสำเร็จรูป

3. เครื่องดีมดอกคําฝอยผง

4. เครื่องดีมมะตูมผงสำเร็จรูป

5. ลําไยแกะเนื้ออบแห้ง

6. เครื่องดีมนมถั่วเหลือง

7. กาละแมลําไย

8. น้ำพริกเผากุ้งใส่นํ้าตาลลําไย 9. เครื่องดีมลําไยผสมสาหร่าย

สไปรูติน่า

10. เครื่องดีมสำเร็จรูปกระชายดำ

11. ตะกร้าที่ทำจากกระดามสนุด ไทรศัพทท์ที่ใช้แล้ว

รูปที่ 4.6 แสดงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์ (ลำดับที่ 1-13)

ส่วนผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในระหว่างการพัฒนา ได้แก่ 12.น้ำสมุนไพรพร้อมดื่มและ 13.ลำไยในน้ำเชื่อมบรรจุกระป๋อง

หมายเหตุ ผลิตภัณฑ์ลำดับที่ 1 – 9 ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานอาหารและยาเรียบร้อยแล้ว และผลิตภัณฑ์ลำดับที่ 1 – 4 ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ตลอดจนได้รับประกาศนียบัตรรับรองมาตรฐานสถานที่ทำงานน้อยๆ นำทำงานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแล้ว ผลิตภัณฑ์ในลำดับที่ 12 และ 13 กำลังอยู่ในระหว่างเตรียมการพัฒนา

ตารางที่ 4.1 แสดงกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ชนิดที่ผลิต	ครั้ง/เดือน	ปริมาณ (กก./เดือน)
- กาละแมลำไย	4	22
- น้ำพริกเผากุ้ง	2	30
- สมุนไพรผงสำเร็จรูป 7 ชนิด	4	600
- น้ำสมุนไพร	ทุกเดือน	แล้วแต่ลูกค้าจะสั่ง
- ถอดช่องกะทิสดมะพร้าวอ่อน	ทุกเดือน	แล้วแต่ลูกค้าจะสั่ง
- น้ำนมข้าวโพด	ทุกเดือน	แล้วแต่ลูกค้าจะสั่ง
- ลำไยอบแห้ง	ก.ค. – ส.ค.	15,000 (ต่อปี)

ตารางที่ 4.2 แสดงกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้

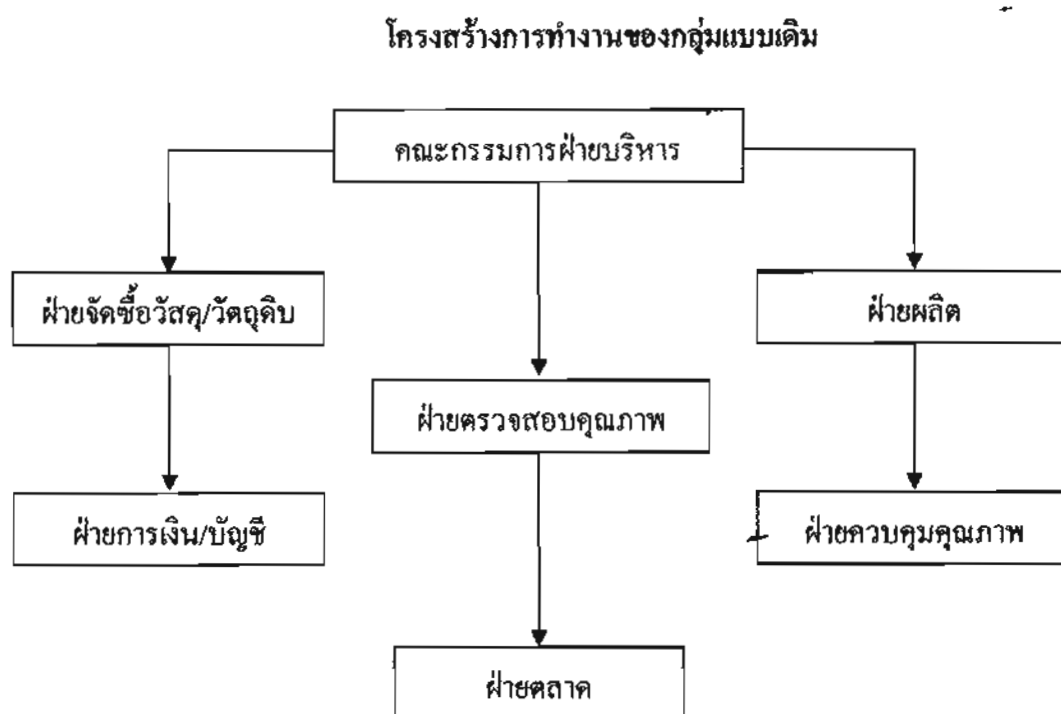
ชนิดที่ผลิต	ครั้ง/เดือน	ปริมาณ (กก./เดือน)	ราคา/หน่วย (บาท)	หมายเหตุ
ตะกร้า (เล็ก,กลาง,ใหญ่)	ทำทุกวัน ต่อเนื่อง	60 ใบ / เดือน	50 - 120	

- คำถามย่อย : 2. ปัญหาในการบริหารและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มมีปัญหา และสาเหตุเกิดจากปัจจัยอะไรบ้าง
3. จะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

4.1.2 ด้านการดำเนินงาน การบริหารและการจัดการกลุ่ม

4.1.2.1 การบริหารองค์การ

การบริหารองค์การกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคันฝิ่งตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบันก่อนดำเนินการวิจัยมีโครงสร้างการบริหารงานแสดงดังรูปที่ 4.7

รูปที่ 4.7 แสดงโครงสร้างกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคันฝิ่ง ตำบลเหมืองง่า(เดิม)

การบริหารงานของกลุ่ม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นฝ่ายๆ ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหาร	มีหน้าที่บริหาร ควบคุม ดูแลทุกฝ่าย
2. ฝ่ายจัดซื้อ	มีหน้าที่จัดหาวัตถุดิบ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ
3. ฝ่ายผลิต	มีหน้าที่ทำการผลิต การแปรรูปตามขั้นตอนต่างๆ
4. ฝ่ายการเงิน/บัญชี	มีหน้าที่จัดทำบัญชีรายรับ – จ่าย การเงินของกลุ่มฯ ทั้งหมด

5. ฝ่ายควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ มีหน้าที่ควบคุมดูแลขั้นตอนการผลิตต่างๆ ตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ, การผลิต ตลอดจนการบรรจุภัณฑ์
6. ฝ่ายตลาด มีหน้าที่จัดหาตลาด ทดสอบตลาด พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์รวมถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการอีกด้วย

การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มนั้น สมาชิกกลุ่มได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารงาน ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เสรฐัญญิก ซึ่งถูกคัดเลือกมาจากสมาชิกของกลุ่ม โดยวิธีการเสนอชื่อและลงคะแนนเสียง ซึ่งการคัดเลือกผู้ที่เข้ามาทำการบริการกลุ่มจะพิจารณาจาก ความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบคิดเป็น เกียรติยศ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิก สำหรับวาระของการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารมีระยะเวลา 4 ปี การประชุมของคณะกรรมการไม่มีวาระที่แน่นอน แต่ค่อนข้างบ่อย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการชี้แจงเรื่องของการผลิตสินค้า เนื่องจากว่า คณะกรรมการทุกคนจะมีส่วนร่วมในการผลิต

จากการวิจัยพบว่าโครงสร้างเดิมของกลุ่มนั้น สายการบังคับบัญชาของกลุ่มแสดงให้เห็นถึงความซ้ำซ้อนในการทำงาน มีฝ่ายงานที่เกิดขึ้นเกินความจำเป็น ได้แก่ ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพและฝ่ายควบคุมคุณภาพ รวมถึงความไม่เชื่อมโยงกันระหว่างฝ่ายงาน ได้แก่ ฝ่ายจัดซื้อวัสดุ/วัตถุดิบ และฝ่ายการเงิน/บัญชี และจากการจัดโครงสร้างในรูปแบบเดิมของกลุ่มพบว่ายังไม่มีผู้ที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนว่าใครมีหน้าที่อะไร มีเพียงแต่คณะกรรมการบริหารกลุ่มเป็นผู้ดูแลทั้งหมด ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของหน่วยงานสนับสนุนและองค์กรท้องถิ่น

ในการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ถึงแม้ว่าคณะกรรมการจะมาจากการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ตามตำแหน่ง แต่ในทางปฏิบัติพบว่า มีคณะกรรมการกลุ่มเพียง 4 รายเท่านั้น ที่เป็นแกนหลักในการบริหารงานกลุ่ม ได้แก่ ประธาน เลขานุการ เสรฐัญญิก และฝ่ายจัดซื้อ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆของกลุ่มเกือบทั้งหมด และหากพิจารณาเพิ่มเติมจะพบว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวมีอายุค่อนข้างมาก อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มในอนาคตได้ หากกลุ่มไม่สามารถสร้างตัวแทนที่จะเข้ามาทำหน้าที่แทน ส่วนคณะกรรมการรายอื่นๆส่วนใหญ่ไม่ได้ทำหน้าที่ตามตำแหน่งอย่างชัดเจน แต่จะมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตขั้นตอนของการผลิตเป็นส่วนใหญ่

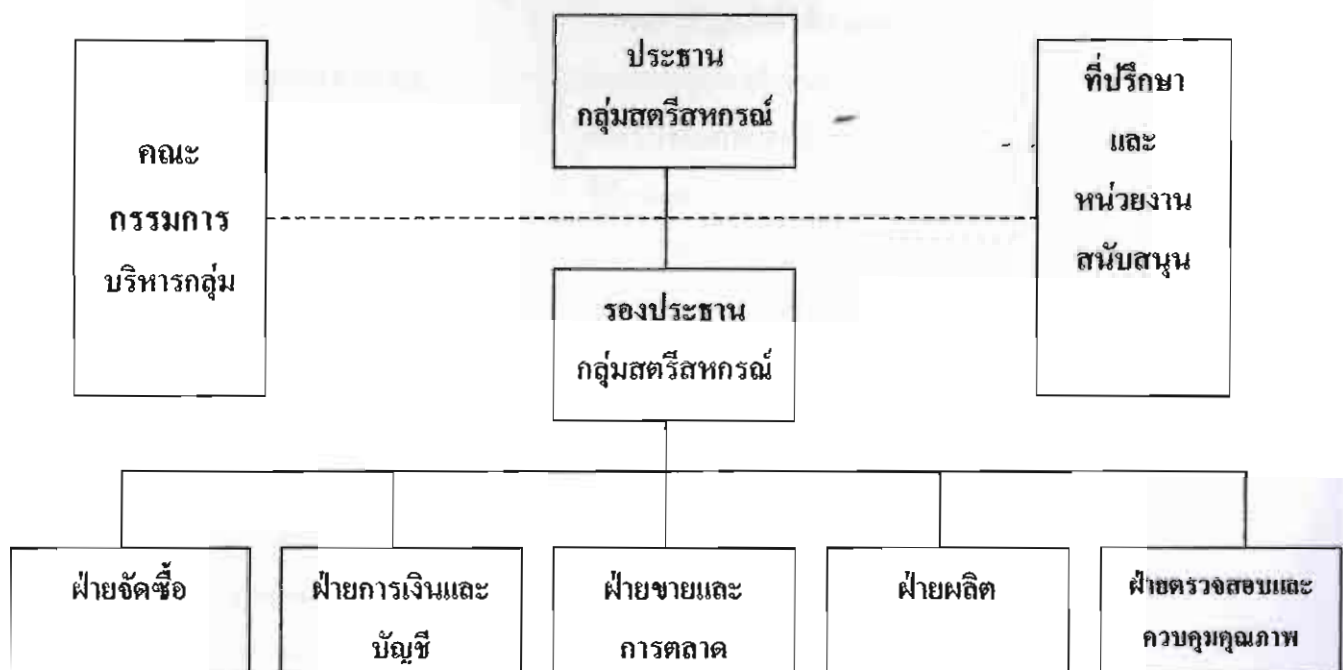
จากการประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่ม (ทีมวิจัย) ได้พิจารณาโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มว่าในรูปแบบเดิมไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานของกลุ่มในปัจจุบันทำให้เกิดการทำงานไม่คล่องตัว ไม่สามารถระบุหน้าที่ ผู้ที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

รูปที่ 4.8 แสดงการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม

ดังนั้นคณะกรรมการกลุ่มเห็นสมควรให้มีการนำเสนอแก่สมาชิกกลุ่มเพื่อจัดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มและจัดทำแผนผังองค์การใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในปัจจุบันมากขึ้น โดยทางสมาชิกกลุ่มได้มีความเห็นชอบต่อการจัดโครงสร้างองค์การใหม่แสดงดังรูปที่ 4.9

โครงสร้างการบริหารงาน
กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง
ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

รูปที่ 4.9 แสดงโครงสร้างกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลเหมืองง่า(ใหม่)

เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นฝ่ายๆ ดังนี้

1. ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์	มีหน้าที่บริหาร ควบคุมการจัดการของกลุ่มทุกฝ่าย
2 รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์	มีหน้าที่บริหาร ควบคุม ติดตามการดำเนินงาน (กรณีที่ประธานกลุ่มไม่อยู่) และควบคุมการจัดการของกลุ่มทุกฝ่าย ให้เป็นไปตามนโยบาย
3. ฝ่ายจัดซื้อ	มีหน้าที่จัดซื้อและหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการบำรุงรักษาเครื่องมือและ อุปกรณ์ต่างๆให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา
4. ฝ่ายการเงิน/บัญชี	มีหน้าที่จัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายการเงินของกลุ่มฯ ทั้งหมด
5. ฝ่ายตลาด	มีหน้าที่จัดหาตลาด ทดสอบตลาด พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และรวมถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการ
6. ฝ่ายผลิต	มีหน้าที่ทำการผลิต การแปรรูปตามขั้นตอนต่างๆ
7. ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ	มีหน้าที่ควบคุมดูแลขั้นตอนการผลิตต่างๆ ตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ การผลิต ตลอดจนการบรรจุภัณฑ์และ ประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมคุณภาพของสินค้าให้ได้มาตรฐาน
8. คณะกรรมการบริหารกลุ่ม	มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ รวมถึง การวินิจฉัยและตัดสินใจปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่ม
9. ที่ปรึกษาและหน่วยงานสนับสนุน	ให้การสนับสนุนและเสนอแนะ การดำเนินงานกลุ่มให้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การคัดเลือกบุคลากรที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มเป็นไปตามความเห็นชอบของสมาชิก และได้นำเสนอรายชื่อคณะกรรมการดำเนินการของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ดังมีรายนามคณะกรรมการ ดังนี้

1. นางบุพิน	อนุใจ	ประธานกลุ่ม
2. นางสาว	บัวโอภาส	รองประธาน
3. นางวันเพ็ญ	สุริยวงค์	ฝ่ายการเงินและบัญชี
4. นายมนัส	พันธ์ดีอุโมงค์	ฝ่ายการเงินและบัญชี
5. น.ส. รุ่ง	นารินทอง	ฝ่ายจัดซื้อ
6. นายกิตติ	ทิพย์มณี	ฝ่ายขายและการตลาด
7. นางดรรชนี	สินธุเทียม	ฝ่ายผลิต

8. น.ส. วรรณ ศรีวิชัย	ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ
9. นายเมือง ดวงจิต	กรรมการกลุ่ม
10. นางบัวจาม ต๊ะแก้ว	กรรมการกลุ่ม
11. นายวิมล สิ้นสุวรรณ	กรรมการกลุ่ม
12. นางพิมพ์ ชัยชนะศิลป์	กรรมการกลุ่ม
13. นางจันเนียร อุดอุโมงค์	กรรมการกลุ่ม
14. นางปราณี สุริยะวงศ์	กรรมการกลุ่ม
15. นางบัวผัน แต่มะจิต	กรรมการกลุ่ม

ที่ปรึกษากลุ่ม

นายคนอง กัดละหะ	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่า
นายอุ้นเรือน อุ้นเรือน	กำนันตำบลเหมืองง่า
นายสุทัศน์ สิ้นธุเทียม	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1
นายวิสุทธิ บุญธรรม	ส.อ.บ.ต. หมู่ที่ 1
นายสถาพร ยะมณี	ส.อ.บ.ต. หมู่ที่ 1
นายธเนศ ภิญโญจิต	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ตำบลเหมืองง่า
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน	สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน	องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่า

4.1.2.2 การบริหารจัดการสมาชิกกลุ่ม

ในการบริหารสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์พบว่าบทบาทของสมาชิกเดิมนั้นมีการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มน้อย เพียงแต่มารับทราบและรับผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุน มีการจัดประชุมสมาชิกกลุ่มปีละ 1 ครั้ง ทำให้สมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจในการดำเนินงานกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป การบริหารสมาชิกกลุ่มยังไม่มีรายละเอียดด้านสถานภาพของสมาชิก รวมถึงสมาชิกกลุ่มยังไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสมาชิก เกิดปัญหาการสื่อสารระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่ม ส่งผลทำให้เกิดความไม่เข้าใจในกลุ่มคณะกรรมการดำเนินงานบริหารกลุ่ม ตลอดจนสมาชิกยังไม่ทราบถึงปัญหาจากการดำเนินงานของกลุ่ม

ทางคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มมีมติให้จัดประชุมสมาชิกกลุ่มทั้งหมด เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 เพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่ของสมาชิก ให้รับทราบถึงผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม รวมถึงเพื่อทราบความต้องการของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อกลุ่มสตรี สหกรณ์ ทั้งนี้สามารถนำผลที่ได้จากการประชุมมาเป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มได้

จากการจัดประชุมสมาชิกกลุ่มทั้งหมด พบว่าสมาชิกมีความต้องการและเห็นด้วยต่อการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของสมาชิก ทศนคติของสมาชิกกลุ่มต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มดีขึ้น และเห็นสมควร โดยจัดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยจำนวน 2 ครั้ง ต่อ ปี หรือตามความเหมาะสมและจำเป็น ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มสามารถทบทวนการดำเนินงาน กฎ ระเบียบ เสนอแนะแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจากการดำเนินงาน สร้างเสริมความเข้าใจอันดีของสมาชิก มีการแจ้งข่าวสารข้อมูลให้กับสมาชิก ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเกิดความชัดเจนในสถานภาพของสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มจะได้ดำเนินการจัดทำประวัติสมาชิก จำนวนหุ้น และการเข้าร่วมประชุม โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยจัดการเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงต่อการดำเนินงานกลุ่มได้อย่างเป็นระบบต่อไป

รูปที่ 4.10 แสดงการเข้าร่วมประชุมสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์

4.1.2.3 ด้านการเงินและบัญชี

การระดมหุ้นกลุ่มแปรรูป

หากพิจารณาถึงโครงสร้างเดิมของกลุ่ม ผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีของกลุ่มคือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเหรัญญิกกลุ่ม ทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชี รายรับ รายจ่าย โดยมีเลขานุการกลุ่มเป็นผู้ช่วยเหลือ ซึ่งเงินที่ได้จากการขายสินค้าจะถูกนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการผลิต ไม่ได้มีการนำไปฝากไว้ที่สถาบันการเงินแต่อย่างใด และเมื่อครบรอบสิ้นปีการดำเนินงาน ทางกลุ่มจะนำบัญชีรายรับ รายจ่ายในส่วนของกิจกรรมการผลิต รวมถึงบัญชีในกิจกรรมออมทรัพย์ ไปขอความอนุเคราะห์กับสหกรณ์การเกษตรจังหวัดลำพูนจัดทำงบการเงินให้กับกลุ่ม

กิจกรรมทางด้านการเงินของกลุ่มแบ่งออกเป็นกิจกรรมการออมทรัพย์เพื่อการแปรรูปและกิจกรรมออมทรัพย์สัจจะ โดยมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปดังนี้

กิจกรรมออมทรัพย์เพื่อการแปรรูป ได้มีการเริ่มระดมทุนครั้งแรก เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2545 โดยมีสมาชิกเริ่มต้น จำนวน 319 ราย จำนวนหุ้นรวม 603 หุ้น จำหน่ายหุ้นในราคาหุ้นละ 50 บาท เป็นเงินทั้งสิ้น 30,150 บาท ซึ่งการระดมหุ้นในครั้งนี้ยังไม่เพียงพอต่อการขยายตัวในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการแปรรูป ตลอดจนเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ จึงมีการระดมหุ้น

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2547 โดยมีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่ม 30 ราย หุ่นเพิ่มขึ้นอีก 161 หุ่น สมาชิกเก่าเพิ่มหุ่นจำนวน 239 หุ่น รวมเป็นเงิน 50,150 บาท พร้อมกับมีการจ่ายเงินปันผลหุ่นละ 13 บาท โดยเงินส่วนหนึ่ง ทางกลุ่มได้นำไปฝากไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดลำพูน ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (นคผ.) เพื่อผลประโยชน์ทางการกู้ยืมเงินของกลุ่ม

กิจกรรมสัจจะออมทรัพย์ เป็นกิจกรรมที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 โดยจัดให้มีการระดมหุ้น หุ่นละ 100 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมถือหุ้นจำนวน 335 คน โดยนำเงินที่ได้มาปล่อยให้สมาชิกได้กู้ยืม โฉนดคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือน และเมื่อสิ้นปีดำเนินงานกำไรจากดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากสมาชิกที่กู้ยืมโดยคิดเป็นร้อยละ 40 จะถูกนำมาปันผลให้กับสมาชิกทุกคนที่ถือหุ้น ส่วนร้อยละ 20 จะถูกนำไปเป็นทุนสำรองให้กับกลุ่ม จ่ายเป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการร้อยละ 20 เก็บไว้ใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร้อยละ 10 และที่เหลืออีกร้อยละ 10 เก็บไว้เป็นค่าอบรม ศึกษา ดูงานของกลุ่ม

กลุ่มได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากหลายหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งการสนับสนุนในรูปแบบของการอบรมการผลิต การตลาด รวมถึงด้านการเงินในลักษณะเงินให้เปล่า เช่น ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนสนับสนุนเงิน 10,000 บาทสำหรับการฝึกอบรมการจัดทำดอกไม้ประดิษฐ์และตระกร้าสานจากกระดาษสมุดโทรศัพท์ กรมส่งเสริมสหกรณ์สนับสนุนเงินจำนวน 20,000 บาทสำหรับการอบรมการผลิตการแปรรูปและถนอมอาหาร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ รวมถึงเงินอีกจำนวน 80,000 บาทเป็นเงินกู้ยืมสำหรับการก่อสร้างโรงเรือนโดยไม่คิดดอกเบี้ย องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่าสนับสนุนเงินกู้ยืมไม่มีดอกเบี้ยจำนวน 100,000 บาท (ปัจจุบันได้มีการชำระคืนไปแล้วยังคงค้างอีก 20,000 บาท) สหกรณ์การเกษตรจังหวัดลำพูนได้ให้เงินสนับสนุนเป็นทุนหมุนเวียนกู้ยืมระยะยาวโดยไม่คิดดอกเบี้ยเป็นเงิน 130,000 บาท และเงินกู้ยืมระยะสั้นใช้คืนทุกสิ้นปี 79,000 บาท รวมถึงเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 26,000 บาท โดยผลการดำเนินงานของกลุ่มสตรีสหกรณ์ของปี 2546 สามารถแสดงได้ตามงบดุลและงบกำไรขาดทุน

งบกำไรขาดทุน
กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง
31 มีนาคม 2547

หน่วย : บาท

รายได้		ค่าใช้จ่าย	
ขายสินค้า	379,589	ค่าวัตถุดิบ	24,702
ดอกเบี้ยเงินฝาก	<u>2,209</u>	ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์	14,916
		ค่าใช้จ่ายในการอบรม	6,500
		ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	2,800
		ค่าจ้างแรงงาน	83,140
		ค่าวัสดุ	<u>5,000</u>
รวมรายรับ	381,798	รวมรายจ่าย	359,377
กำไรสุทธิ	22,421	(ขาดทุนสุทธิปี 2545 : 2,356)	

ที่มา : กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

งบดุล
กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง
31 มีนาคม 2547

หน่วย : บาท

สินทรัพย์		หนี้สินและทุน	
เงินฝากออมทรัพย์	12,768	ทุนเรือนหุ้น	55,650
เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ	58,348	เงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน	26,000
สินค้าคงเหลือ	37,973	เงินกู้ยืมอบต.ค้างชำระ	20,000
บรรจุภัณฑ์คงเหลือ	103,665	เงินกู้ยืมสหกรณ์ระยะสั้น	79,000
เงินสด	31,601	เงินกู้ยืมสหกรณ์ระยะยาว	130,000
ทรัพย์สิน	17,930	กำไรสุทธิ (22,421-2,356)	20,065
เงินยืมทดลอง	68,416		
รวมสินทรัพย์	330,715	รวมหนี้สินและทุน	330,715

ที่มา : กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

ผลการดำเนินงานของกลุ่มจากงบกำไรขาดทุนปี 2546 จะพบว่า กลุ่มสตรี สหกรณ์มีผลกำไรจากการดำเนินงานถึง 22,421 บาท ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นได้ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากงบดุลซึ่งแสดงถึงฐานะทางการเงินของกลุ่มแล้วจะพบว่า ในด้านสินทรัพย์ของกลุ่มที่ยังมีการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพคือบรรจุกู้ยืมที่ยังไม่ได้ใช้ซึ่งคิดเป็นต้นทุนจมเกิดขึ้นถึงประมาณ 100,000 บาท ซึ่งหากทางกลุ่มสามารถระบายหรือใช้บรรจุกู้ยืมให้เหลือน้อยจะส่งผลทำให้ทางกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่าปัญหาในการบริหารงานกลุ่มด้านการเงินที่ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องและยังสามารถขยายตัวได้เท่าที่ควรจะเป็น อันมาจากการขาดเงินทุนหมุนเวียนในกิจการ อีกทั้งหากกลุ่มไปทำการกู้ยืมเงินมาทำให้เกิดต้นทุนในเรื่องของดอกเบี้ยสูง ส่งผลต่อการขายสินค้าในราคาที่สูงตาม ดังนั้นด้วยความเห็นชอบจากสมาชิกกลุ่ม และคณะกรรมการกลุ่ม จึงจัดให้มีการระดมหุ้นครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2548 โดยกำหนดให้สมาชิกเก่าและใหม่สามารถเพิ่มหุ้นหรือลงหุ้นได้ไม่เกินรายละเอียด 10 หุ้น จากการระดมหุ้นในครั้งนี้ 3 ดังกล่าวทำให้มีสมาชิกใหม่เพิ่มจำนวน 19 ราย หุ้นเพิ่มขึ้นอีก 90 หุ้น และสมาชิกเก่าเพิ่มหุ้นจำนวน 244 หุ้น รวมเงินทุนที่ได้จากการระดมครั้งที่ 3 จำนวน 16,700 บาท ปัจจุบัน มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 368 ราย จำนวนหุ้น 1,337 หุ้น รวมมูลค่าหุ้นทั้งหมดเป็นเงินทั้งสิ้น 68,850 บาท

จากการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มจะเห็นได้ว่า กลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านการเงินจากหลายหน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงปัจจัยการผลิตอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน แต่อย่างไรก็ตามทางกลุ่มยังประสบกับปัญหาความไม่คล่องตัวของเงินทุนหมุนเวียนในบางช่วง ของการดำเนินงาน ทำให้กลุ่มไม่สามารถผลิตสินค้าในปริมาณที่ต้องการได้ เพราะต้องรอเงินที่ได้จากการขายสินค้าเพื่อนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้เพียงพอ จึงจะดำเนินการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงความจำเป็นที่ต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของตลาด ซึ่งทางกลุ่มจะได้จัดทำโครงการไปยังหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนทางการเงิน เพื่อสามารถทำให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ส่วนการจัดทำบัญชี ถึงแม้กลุ่มจะมีการจดบันทึกการเงินบัญชีอย่างละเอียดและมีการแบ่งแยกกระหว่างการบันทึกในส่วนของกิจกรรมการแปรรูป และกิจกรรมการออมทรัพย์ก็ตามอย่างชัดเจน แต่คณะกรรมการกลุ่มหรือผู้รับผิดชอบด้านการเงินยังไม่มี ความเข้าใจในงานด้านบัญชี รวมถึงระบบบัญชีของกลุ่มยังไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชี โดยมีผู้จดบันทึกบัญชีเป็นบุคคลคนเดียวอาจเกิดความสับสนได้

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานแบบธรรมมาภิบาล บริหารงานด้วยความโปร่งใส และมีการทำบัญชีให้เป็นระบบมากขึ้น ทางคณะกรรมการกลุ่มและด้วยความเห็นชอบจากสมาชิกกลุ่มให้คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มและผู้รับผิดชอบ รวมถึงสมาชิกกลุ่มที่สนใจในการจัดทำบัญชีให้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดทำบัญชี รวมถึงในเบื้องต้นให้มีการจัดทำสมุดคุมเช็ค

รับ สมุดตรวจสินค้าเข้า-ออก ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว สมุดเงินสดรับ-จ่าย ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินการนี้จะสามารถทำให้สมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มทราบถึงแนวทางการจัดทำระบบบัญชี การใช้ข้อมูลจากทางบัญชี ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มทราบถึงการบริหารระบบการเงินและบัญชีของกลุ่มได้ชัดเจน ตลอดจนสมาชิกกลุ่มสามารถทำการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มได้ถูกต้อง

4.1.2.4 ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน

สภาพของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมการแปรรูปกลุ่มส่วนใหญ่ อยู่ในวัยค่อนข้างสูงอายุ ส่วนวัยรุ่นหรือวัยทำงานยังมีบทบาทเข้าร่วมกิจกรรมการแปรรูปน้อย เนื่องจากว่าส่วนใหญ่มุ่งเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมที่มีรายได้แน่นอน ตลอดจนผู้ที่เป็นแรงงานในการผลิตประจำที่สำคัญของกลุ่มจะมีอยู่เพียง 10 - 15 ราย ทำให้ในบางฤดูกาลขายสินค้าจึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ส่งผลต่อการผลิตไม่ทันต่อความต้องการ ซึ่งการทำงานจะเริ่มตั้งแต่ 08.30 - 17.30 น. โดยในกรณีที่เร่งการผลิต อาจมีการทำงานล่วงเวลาไปจนถึงประมาณ 19.00 น. โดยที่ผ่านมาในการทำงานในแต่ละวันจะมีผู้ที่ทำหน้าที่ในการควบคุมการผลิตได้แก่ ประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก และนอกจากนี้ยังพบว่า แรงงานที่เข้าร่วมในการผลิตทุกคนจะสามารถทำหน้าที่แทนกันได้ สำหรับสมาชิกรายอื่นๆ พบว่าเกือบทั้งหมดเข้าร่วมกลุ่มเพื่อต้องการรับผลประโยชน์ในการกู้ยืมเงินและปันผลจากการดำเนินงาน โดยไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแต่อย่างใด ส่วนการจ่ายค่าจ้างแรงงานในปัจจุบันนั้นมีการจ่ายค่าจ้างแรงงานผู้ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยค่าจ้างแรงงานทั่วไปจ่ายในอัตรา 50 บาทต่อวัน ส่วนแรงงานที่ทำหน้าที่หนักกว่า เช่น การกวน จะจ่ายในอัตรา 70 บาทต่อวัน อย่างไรก็ตามในกรณีที่กลุ่มต้องเร่งการผลิตจนทำให้ต้องมีการทำงานล่วงเวลา กลุ่มไม่ได้มีการจ่ายค่าล่วงเวลาเพิ่มให้แก่สมาชิก ตลอดจนกลุ่มก็ยังไม่มียสวัสดิการอื่นๆให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมในการผลิตแต่อย่างใด

จากการวิจัยพบว่าทางกลุ่มได้นำปัญหาด้านการจัดการแรงงานเข้าร่วมหารือกับสมาชิกกลุ่มในคราวประชุมสมาชิกกลุ่มทั้งหมดเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมานั้นและด้วยความเห็นของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในและนอกฤดูกาล เห็นควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบตามพื้นที่ของหมู่บ้านโดยแบ่งสมาชิกกลุ่มออกเป็น 3 สาย ได้แก่ ทีมสายปิงห่าง ทีมสายกลาง และทีมสายกอง โดยในแต่ละสายมีหัวหน้าทีมผู้รับผิดชอบในการระดมสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมการแปรรูปในฤดูกาลขายสินค้า และ หัวหน้าทีมเป็นผู้ประสานงาน ตลอดจนการจัดเวรการทำงานแต่ละวันของสมาชิก และเพื่อให้ระบบของการจัดการด้านแรงงานของกลุ่มเป็นระบบมากขึ้น รวมถึงให้ทางกลุ่มได้จัดทำสมุดทะเบียนการทำงานของสมาชิก เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเบิกจ่ายค่าจ้าง ตลอดจนเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินกิจกรรมในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับอื่นๆต่อไป ในส่วนของ สวัสดิการพิเศษอื่นๆที่จะมีเพิ่มให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นแรงงานนั้นให้ทางคณะกรรมการพิจารณาจัดสรรให้ตามเห็นสมควรเมื่อมีผลประกอบการที่ดีขึ้น

และจากการวิจัยพบว่าปัญหาที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มด้านแรงงานอีกประการหนึ่งคือเรื่องของการสืบทอดภูมิปัญญา สืบเนื่องมาจากคณะผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตลอดจนสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นแรงงานเพื่อการแปรรูปสินค้าของกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในวัยค่อนข้างสูงอายุ ดังนั้นทางกลุ่มจึงตระหนักถึงความสำคัญของการสืบทอดภูมิปัญญา และด้วยความเห็นของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องมีการสืบทอดภูมิปัญญาในการแปรรูปผลผลิต ทางกลุ่มมอบหมายให้คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มประสานงานกับโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อให้ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมหรือหลักสูตรด้านการแปรรูปหรือการผลิตสินค้าประเภทอื่นของกลุ่ม โดยให้นักเรียนได้เข้ามาทำการศึกษาหาความรู้ตลอดจนเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่เยาวชนอีกทางหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันได้มีโรงเรียนในพื้นที่ได้ส่งนักเรียนเข้าร่วมทำการศึกษาฝึกงานด้านกระบวนการแปรรูปสินค้าแล้ว อย่างไรก็ตามในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์ซึ่งทางคณะกรรมการกลุ่มได้ให้ความสำคัญคือ การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ ซึ่งจะพบว่าคณะผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตลอดจนสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นแรงงานเพื่อการแปรรูปสินค้าของกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในวัยค่อนข้างสูงอายุ ดังนั้นการเตรียมการเพื่อรองรับคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มเห็นควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาภาวะผู้นำ ให้กับสมาชิกของกลุ่มสตรีสหกรณ์เพื่อสืบทอดการดำเนินกิจการของกลุ่มได้ต่อไปในอนาคต

4.1.2.5 ด้านการตลาด

การพัฒนาผลิตและบรรจุภัณฑ์

ในช่วงแรกของการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเริ่มมาจากการผลิตตระกร้าสานจากสมุดโทรศัพท์และดอกไม้ประดิษฐ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนการสอนจากภายนอกโรงเรียนจังหวัดลำพูน จากนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 สมาชิกกลุ่มเห็นว่าในพื้นที่จังหวัดลำพูนเป็นพื้นที่ที่มีวัตถุดิบที่เป็นสินค้าเกษตรอยู่มากมาย และมักจะมีราคาต่ำเมื่อมีผลผลิตออกมามาก จึงมีความคิดที่จะแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบเหล่านี้ จึงขอรับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ในการเข้าร่วมอบรมการแปรรูปและถนอมอาหาร ซึ่งในครั้งนั้นทางกลุ่มได้รับการอบรมการผลิตเครื่องดื่มลำไยผงสำเร็จรูป การผลิตน้ำพริกเผา กะละแม และได้ทำการทดลองในการผลิตสินค้าชนิดนี้ไปพร้อมกัน รวมถึงได้ทำการทดลองทำการผลิตด้วยวัตถุดิบชนิดอื่นๆ จนเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มสมุนไพรชนิดต่างๆ ได้แก่ เครื่องดื่มสมุนไพรลำไย จิงผง มะตูม ดอกคำฝอย นมถั่วเหลือง

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มทำการผลิตอย่างสม่ำเสมอมี 2 ประเภท คือ เครื่องดื่มสมุนไพรสำเร็จรูปและนมถั่วเหลืองสำเร็จรูป ส่วนลำไยอบแห้งสีทองจะทำการผลิตในช่วงฤดูกาลลำไยคือ ช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือน กันยายน สำหรับผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆจะทำการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า

การวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ทางกลุ่มได้ทดลองผลิตเครื่องคั้นสมุนไพรกระชายดำซึ่งได้รับความสนใจจากลูกค้าเป็นอย่างดี และในปี 2548 ทางกลุ่มได้พัฒนาเครื่องคั้นสมุนไพรกระชายดำเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพิ่มขึ้นและมียอดขายมากที่สุดในปัจจุบัน

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์พบว่า ในช่วงแรกบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆประเภทเครื่องคั้นผง จะใช้เครื่องรีดปากถุงแบบมือโยก ซึ่งทางกลุ่มได้มาจากการจัดหาซื้อเองในราคาถูก ปัจจุบันทางกลุ่มได้เปลี่ยนมาใช้เครื่องรีดปากถุงแบบสายพานและเครื่องผนึกฝาแก้วพลาสติก ที่ได้มาจากการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน ทำให้การบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนในเบื้องต้นทางกลุ่มได้ทำการผลิตเครื่องคั้นสมุนไพรผงบรรจุแก้วพลาสติกพร้อมดื่ม แต่อย่างไรก็ตามยังอยู่ในช่วงของการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ส่วนบรรจุภัณฑ์กล่องเครื่องคั้นสมุนไพรชนิดต่างๆ พบว่า ในช่วงแรกของการดำเนินการผลิตสินค้าเครื่องคั้นสมุนไพรผงต่างๆ ทางกลุ่มได้มีการติดต่อกับผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์กล่องเพื่อทำการผลิตบรรจุภัณฑ์ให้กับสินค้าของกลุ่ม โดยกลุ่มได้พบกับปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์คือกล่องที่ทำการผลิตและได้ส่งมาในปริมาณมากเพื่อลดต้นทุนค่าบรรจุภัณฑ์นั้น หลังจากทีกลุ่มได้ดำเนินการจำหน่ายไประยะหนึ่งและทางกลุ่มได้ดำเนินการขอมาตรฐาน อย. ทางเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินด้านมาตรฐานดังกล่าวให้เหตุผลว่า ข้อความที่ปรากฏในบรรจุภัณฑ์นั้นไม่ตรงกับสินค้า เช่น ข้อความที่ปรากฏในบรรจุภัณฑ์คือเครื่องคั้นสมุนไพร ลำไย มะตูม ดอกคำฝอย ชิง แต่สินค้าในบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นเพียงชาสมุนไพร ลำไย มะตูม ดอกคำฝอย ชิง ซึ่งไม่ใช่ชาสมุนไพร ทำให้กลุ่มเกิดปัญหาคือไม่สามารถใช้บรรจุภัณฑ์ที่ส่งผลิตได้เป็นมูลค่าประมาณ 100,000บาท ซึ่งต้นทุนจมทางการบริหารงาน อย่างไรก็ตามปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นนั้น ยังส่งผลต่อความไม่เข้าใจให้กับสมาชิกว่าเพราะเหตุใดเงินทุนหมุนเวียนกลุ่มยังไม่เพียงพอ ซึ่งทางคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มเห็นควรแจ้งปัญหานี้ให้กับสมาชิกกลุ่มทราบเพื่อสร้างความเข้าใจและหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

จากการจัดประชุมสมาชิกกลุ่มทั้งหมด พบว่าสมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจในการบริหารงานเป็นไปในทิศทางที่ดีซึ่งเป็นการคิดพลาดอันเองมาจากความไม่รู้ แต่อย่างไรก็ตามทางสมาชิกกลุ่มเห็นควรให้นำไปปรึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป ซึ่งหากสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้แล้วทางกลุ่มจะสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นได้อีก

ช่องทางการจัดจำหน่าย

ช่วงแรกของการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มทั้งหมดยังคงจำกัดอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำพูน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจัดจำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่ม และการออกร้านในการจำหน่ายสินค้าร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดลำพูน รวมถึงมีการจำหน่ายผ่านทางสมาชิกกลุ่มเพียงหนึ่งราย ที่ทำหน้าที่เสมือนพ่อค้าคนกลาง ที่รับสินค้าไปจำหน่ายให้กับลูกค้าในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม ปัจจุบันช่องทางการจำหน่ายของกลุ่มมีการขยายช่องทางมากขึ้น นอกเหนือจากการจำหน่ายเองที่กลุ่ม การร่วมออกงาน หรือผ่านสมาชิกที่เป็นพ่อค้าคนกลาง ยังได้เพิ่มช่องทางโดยขาย

โดยขายฝากกับร้านค้าที่ขายสินค้าของฝากในจังหวัดเชียงใหม่อีกประมาณ 5 ร้าน แต่อย่างไรก็ตาม การขายฝากผ่านช่องทางการจำหน่ายดังกล่าว ยังพบกับปัญหาในเรื่องของการเงินที่ต้องให้เครดิตกับทางร้านค้าประมาณ 45 - 60 วัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความคล่องตัวทางการเงินของกลุ่ม ตลอดจนกลุ่มก็ยังคงไม่สามารถทำการตลาดเชิงรุกได้ดีเท่าที่ควร เพราะยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งจะเข้ามาทำการตลาดให้กับกลุ่มอย่างจริงจัง อีกทั้งคณะกรรมการของกลุ่มส่วนใหญ่ค่อนข้างมีอายุไม่สามารถทำหน้าที่ออกหาตลาดในพื้นที่ต่างจังหวัดได้

แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มและ ด้วยความเห็นของสมาชิกกลุ่มได้จัดให้มีการมอบหมายให้ตัวแทนแต่ละสาย ที่มีความถนัดในการขายและนำเสนอสินค้า ให้เป็นผู้ประสานงานด้านการตลาดกับฝ่ายการตลาดของกลุ่ม เพื่อทราบเงื่อนไขการจำหน่ายสินค้า การเก็บเงิน การประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่ม ส่งผลทำให้ในปัจจุบันนี้สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ทราบถึงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มและมีการซื้อสินค้าของกลุ่มเพื่อนำไปบริโภค ตลอดจนนำสินค้าไปขายมากขึ้น

ราคาและการตั้งราคา

การตั้งราคาสินค้าของกลุ่มนั้นพิจารณาจากต้นทุนการผลิตที่เป็นวัตถุดิบชนิดต่างๆ ค่าจ้างแรงงานในการผลิต รวมถึงต้นทุนบรรจุภัณฑ์ชนิดนั้นๆ ใช้ จากนั้นจะทำการกำหนดราคาโดยการบวกเพิ่มร้อยละ 20 จากต้นทุนการผลิตที่กลุ่มทำการคำนวณ โดยราคาของผลิตภัณฑ์ต่างๆ แสดงได้ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงขนาด ราคา ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

ผลิตภัณฑ์	ขนาดบรรจุ(กรัม)	ราคาส่ง(บาท)	ราคาปลีก(บาท)
เครื่องคั้บลำไยผงสำเร็จรูป	225	35	40
เครื่องคั้บลำไยผงสำเร็จรูป	500	40	50
เครื่องคั้บขิงผงสำเร็จรูป	225	35	40
เครื่องคั้บขิงผงสำเร็จรูป	500	40	50
เครื่องคั้บมะตูมผงสำเร็จรูป	225	35	40
เครื่องคั้บมะตูมผงสำเร็จรูป	500	40	50
เครื่องคั้บดอกคำฝอยผงสำเร็จรูป	225	35	40
เครื่องคั้บดอกคำฝอยผงสำเร็จรูป	500	40	50
เครื่องคั้บกระชายดำผงสำเร็จรูป	225	35	40
เครื่องคั้บกระชายดำผงสำเร็จรูป	500	40	50
เครื่องคั้บนมถั่วเหลืองผงสำเร็จรูป	500	40	45
น้ำพริกเผา	250	35	40
กะละแม	1,000	120	-
ลำไยอบแห้งสีทอง(2A)	500	130	150
ลำไยอบแห้งสีทอง(3A)	500	150	200

ที่มา : กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

อย่างไรก็ตามการตั้งราคาสินค้าของกลุ่มพบว่า ถึงแม้จะตั้งราคาโดยพิจารณาจากต้นทุนการผลิต รวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆบวกกับกำไรที่ต้องการ(Mark-up cost) แล้ว ยังคงต้องพิจารณาถึงราคาของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันที่มีอยู่ในท้องตลาด เพื่อไม่ให้ราคาสูงกว่าราคาในท้องตลาดทำให้ราคาสินค้าของกลุ่มที่ผลิตยังมีราคาที่ค่อนข้างถูกกว่าผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเดียวกันและจำหน่ายตามท้องตลาด ทำให้กลุ่มยังคงไม่สามารถกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ให้สูงกว่าที่เป็นอยู่ได้ เนื่องจากเกรงว่าลูกค้าจะไม่ซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มและหันไปซื้อสินค้ากับผู้ผลิตรายอื่นแทน

ทางกลุ่มมีความเห็นว่าแนวทางในการจะสามารถที่จะดำเนินการที่ลดปัญหาดังกล่าวได้ คือ ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างจากสินค้าของรายอื่นโดยจำหน่ายในราคาเดิม ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้ทางหนึ่งเช่นกัน อย่างไรก็ตามทางกลุ่มยังได้มีแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตโดยพยายามหาแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพและราคาเป็นธรรม ซึ่งทางคณะกรรมการกลุ่มได้ขอให้ทางสมาชิกกลุ่มช่วยจัดหาแหล่งวัตถุดิบ และแจ้งให้กับทางคณะกรรมการกลุ่มทราบเพื่อจะได้ดำเนินการจัดซื้อต่อไป

การส่งเสริมการตลาด

การดำเนินงานในช่วงแรกของกลุ่ม มีการส่งเสริมการขายไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันพบว่าวิธีการส่งเสริมการขายที่กลุ่มได้ดำเนินการ ได้แก่ การเข้าร่วมการออกร้านแสดงสินค้ากับหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น การให้ส่วนลดแก่ลูกค้าที่มีปริมาณคำสั่งซื้อมาก การบริการส่งถึงที่สำหรับลูกค้าที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงรวมถึงการให้เครดิตทางการค้าแก่ลูกค้าประจำที่มีการสั่งซื้อสินค้าอย่างสม่ำเสมอ โดยการส่งเสริมการขายดังกล่าวทางกลุ่มมีความเห็นวิธีการที่ดีที่สุดคือการการเข้าร่วมการออกร้านแสดงสินค้ากับหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น เพราะทุกครั้งที่ทางกลุ่มได้เข้าร่วมงานแสดงสินค้าจะมีลูกค้ารายใหม่เกิดขึ้นและมีการสั่งซื้อมายังกลุ่มอยู่เสมอ และลูกค้าของกลุ่มส่วนใหญ่จะรู้จักกลุ่มจากการออกร้านแสดงสินค้า

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มในวงกว้าง การออกร้านตามเทศกาล หรือตามงานจัดแสดงสินค้าทั้งจากส่วนท้องถิ่นและส่วนกลาง เช่นกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะมีผู้ซื้อสินค้าเป็นชาวต่างประเทศ ดังนั้นปัญหาที่พบของตัวแทนหรือสมาชิกกลุ่มที่ไปจำหน่ายคือทักษะในการพูดภาษาต่างประเทศ การแนะนำสินค้า การต่อรอง การทักทาย จึงเป็นผลทำให้การขายสินค้าของกลุ่มจึงยังไม่มากนัก ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มเห็นควรจัดการฝึกอบรมทักษะทางภาษา ให้กับตัวแทนสมาชิกกลุ่มที่ดูแลรับผิดชอบด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ในโอกาสต่อไป

4.1.2.6 ด้านการผลิต

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีลักษณะรวมกันผลิตและจำหน่าย โดยผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และมีการผลิตไว้เพื่อเตรียมสำหรับจำหน่ายเอง และจำหน่ายในงานออกร้านจำหน่ายสินค้าที่ทางหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ก่อนดำเนินการวิจัยพบว่าคณะกรรมการกลุ่มที่เป็นแกนนำในการบริหารการผลิต ได้แก่ ประธาน เภรัญญิก เลขานุการกลุ่ม ซึ่งมีบทบาทในการวางแผนและควบคุมการผลิต โดยประธานกลุ่มและเลขานุการ จะทำหน้าที่ในการจัดหาวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิต ตลอดจนยังทำหน้าที่ในการรับคำสั่งซื้อจากลูกค้า ทำการประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตให้เหมาะสมกับปริมาณการสั่งซื้อและผลิตไว้เพื่อขาย รวมถึงทำหน้าที่ในการบันทึกการทำงานในแต่ละวันของกลุ่มและกระจายงานให้กับสมาชิกที่เป็นผู้ผลิตอื่นๆ ต่ออีกทอดหนึ่ง

ปัจจัยในการผลิตที่เป็นวัตถุดิบของกลุ่มมีอยู่หลายชนิดด้วยกัน ได้แก่

ลำไยสด สำหรับการผลิตลำไยอบแห้งสีทอง และผงลำไย กลุ่มจะทำการรับซื้อผลผลิตของสมาชิกกลุ่ม

จิงสด ใช้สำหรับการผลิตเครื่องดื่มจิงผงสำเร็จรูป ชาสมุนไพรจิง โดยทางกลุ่มจะไปทำการซื้อที่อำเภอสีและอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

มะตูมแห้ง ดอกคำฝอย จัดหาซื้อที่ตลาดเมืองใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ถั่วเหลืองแห้ง และส่วนผสมอื่นๆ จัดหาซื้อที่ตลาดหนองดอก จังหวัดลำพูน
กระชายดำ จัดหาซื้อที่จังหวัดเลย โดยผ่านการจัดส่งสินค้า

โดยปัจจัยการผลิตทุกชนิดจะผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากประธานและเหรัญญิก เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดซื้อวัตถุดิบต่างๆ ซึ่งจะทำให้การเริ่มตรวจสอบตั้งแต่คุณภาพของวัตถุดิบ การควบคุมคุณภาพระหว่างการผลิต และการตรวจสอบคุณภาพก่อนส่งมากินค้าให้กับลูกค้า เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นผู้จัดซื้อจัดหาวัตถุดิบเอง รวมถึงเป็นผู้ที่เข้าร่วมในขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนด้วยเช่นกัน

ปัญหาที่พบในด้านการผลิต เป็นเรื่องของการขาดแคลนวัตถุดิบและราคาของวัตถุดิบที่มีความผันผวนขึ้นลงตามฤดูกาลและราคาของปัจจัยในการผลิตชนิดอื่นๆมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อต้นทุนในการผลิตสินค้าของกลุ่มต้องสูงตามไปด้วย

ปัญหาจากการผลิตอีกประการหนึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องดื่มผงสำเร็จรูปและจากกระแสการบริโภคในปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่จะไม่นิยมบริโภคน้ำตาล ทำให้ทางกลุ่มพยายามที่จะลดปริมาณการใช้น้ำตาลลงซึ่งเป็นผลทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการลดปริมาณการใช้น้ำตาลทำให้การผลิตต่อครั้งได้ปริมาณที่น้อยลง เพราะน้ำตาลเป็นวัตถุดิบที่ช่วยให้เกิดการจับตัวของผงในขั้นตอนของการกวน ทำให้กลุ่มยังไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองต่อความต้องการของกระแสการบริโภคในปัจจุบัน ซึ่งทางกลุ่มยังมีความต้องการความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในการลดปริมาณการใช้น้ำตาล ในการผลิตเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

ด้านทักษะในการผลิตนั้นจากการวิจัยพบว่า ผู้ที่ทำการถ่ายทอดเทคนิควิธีการผลิตให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นแรงงานในการผลิต คือประธานกลุ่ม เลขานุการ และเหรัญญิก เนื่องจากบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งดังกล่าว จะได้เข้าร่วมรับการพัฒนาและฝึกอบรมในด้านการผลิตอยู่เสมอ โดยแรงงานที่เข้าร่วมทำการผลิตจะปฏิบัติหน้าที่ และหาความรู้วิธีการที่ได้รับการถ่ายทอดและสอนเท่านั้น ส่วนใหญ่ไม่มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือหาวิธีการแบบอื่นๆ อันอาจเนื่องมาจากการรับรู้ข่าวสารหรือความสนใจในสภาพเหตุการณ์ปัจจุบันยังมีน้อย หรือการที่ไม่กล้าตัดสินใจหรือแสดงออกความคิดเห็นของแรงงานดังกล่าว ซึ่งโดยส่วนใหญ่แรงงานที่เข้าร่วมจะมีอายุค่อนข้างมาก ขาดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการผลิตสินค้าของกลุ่มอาทิ การออกแบบขวดลายสานตระกร้าจากกระดาษสมุดโทรศัพท์ และนอกจากนี้พบว่าในการผลิตสินค้านั้นยังไม่มีการจัดทำคู่มือการผลิตอย่างเป็นรูปแบบ รวมถึงด้านการจัดเก็บ สต็อกสินค้า ทางกลุ่มยังไม่ได้มีระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบ ซึ่งทำให้การค้นหาหรือเรียกใช้เกิดความยุ่งยาก

อย่างไรก็ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทางคณะกรรมการกลุ่มและด้วยความเห็นของสมาชิกกลุ่ม ในปัญหาด้านวัตถุดิบนั้นให้สมาชิกกลุ่มแจ้งแหล่งเพาะปลูกให้กับกลุ่มทราบ ตลอดจนนำผลผลิตที่จากการเพาะปลูก ทำไร่ ทำสวนมาจำหน่ายให้กับกลุ่มโดยเฉพาะลำไยเพื่อใช้สำหรับ

การผลิตลำไยอบแห้ง ส่วนปัญหาเรื่องของการลดความหวานให้ประชาชนกลุ่มและฝ่ายผลิตเข้าร่วมหารือและหาแนวทางในการลดความหวานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ส่วนปัญหาด้านทักษะในการผลิตของแรงงานนั้น ทางสมาชิกกลุ่มมีความเห็นว่าควรมีการฝึกอบรมทักษะเพิ่มเติม เช่นการเล่นลวดลายและการทำสีให้เกิดความสวยงาม รวมถึงมีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนตัวแทนเข้าร่วมการฝึกอบรม และเมื่อได้รับการฝึกอบรมมาแล้วให้มีการถ่ายทอดให้กับฝ่ายผลิตรวมถึงสมาชิกกลุ่มที่มีความสนใจ ตลอดจนเห็นควรให้มีการจัดทำคู่มือขั้นตอนการผลิตสินค้าในแต่ละชนิด รวมถึงสมุดคุมสต็อกสินค้าสำเร็จรูปและสต็อกเครื่องมืออุปกรณ์ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นมาตรฐานการผลิต

วัตถุประสงค์	2. เพื่อศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้างและกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง
คำถามย่อย:	4. รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมของกลุ่มเป็นอย่างไร

1. ด้านบริหารและจัดการกลุ่ม

การบริหารองค์การ

จากการวิจัยพบว่า สถานภาพของการเป็นองค์การกลุ่มสตรีสหกรณ์นั้น ยังไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชนอื่นๆ ทำให้ยังไม่ได้รับการคุ้มครองและสนับสนุนเท่าที่ควรหรือการสนับสนุนจากภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลหรือทราบความต้องการไม่ชัดเจน ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มนั้นมีการพัฒนาหรือเติบโตเป็นไปอย่างช้า เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ ตลอดจนสิทธิและผลประโยชน์ที่กลุ่มควรจะได้รับ เช่น เครือข่ายความร่วมมือ เครือข่ายการและเปลี่ยนสินค้า เครือข่ายด้านวัตถุดิบ

จากการประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มได้รับการคุ้มครองและรับรองตามกฎหมาย ได้รับการประสานงานในการให้การสนับสนุนแก่กิจการวิสาหกิจชุมชนจากกรมส่งเสริมการเกษตรในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนในการประกอบการ รวมถึงได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และนำไปตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ การบัญชี ภาษีอากร และการตลาด ส่งผลให้การรวมตัวกันของเกษตรกรหรือสมาชิกในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชนมีความมั่นคง มีการพัฒนาความสามารถในการจัดการตรงตามความต้องการที่แท้จริง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มที่พึ่งพาตนเองและ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตได้นั้น ทางคณะกรรมการบริหารกลุ่มจึงได้มีมติให้กลุ่มได้มีการปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยใช้โครงสร้างและทีมบริหารชุดเดิม ซึ่งได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่มและสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นฝ่ายๆ ที่สอดคล้องกับการดำเนินงานในปัจจุบัน และให้แจ้งต่อที่ประชุมกลุ่มสมาชิกก่อนดำเนินการจดทะเบียนซึ่งทางสมาชิกกลุ่มได้เห็นชอบและหลังจากนั้นเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2548 ทางกลุ่มได้มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ชื่อว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านต้นผึ้ง หมายเลขทะเบียน 6-S1-01-02/1

นอกจากการที่ทางกลุ่มจะหาแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มด้วยตนเอง รวมถึงสมาชิกกลุ่มทั้งหมดเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างยั่งยืนแล้ว ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกองค์กรยังมีความสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้กลุ่มสามารถขับเคลื่อนและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการของกลุ่มที่ต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การจัดการการตลาด การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมสวัสดิการให้แก่สมาชิก การประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆ การขยายผลการพัฒนาไปสู่กิจกรรมอื่น ทั้งนี้ ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานโดยภาครัฐและเอกชน องค์กรท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการร้องขอหรือผ่านจากแผนงานหรือโครงการที่ทางกลุ่มจะได้เสนอไป ซึ่งกิจกรรมการเขียนแผนและโครงการที่ได้อบรมไปนั้น ทำให้ทางกลุ่มได้ทราบถึงแนวทางวิธีการในการจัดทำแผนงานและการเขียนโครงการที่ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน(รูปที่ 4.11) และจากการวิจัยยังพบว่า กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน และการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ กับหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่มนั้น(รูปที่ 4.12) ทำให้กลุ่มได้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้รวมถึงแนวทางการบริหารจัดการ ทั้งในมุมมองของกลุ่มและสมาชิกของกลุ่ม ในการชี้แจงให้หน่วยงานทราบถึงกิจกรรม ภาระ หน้าที่ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคจากการได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานทั้งในรูปของเงิน หรือ วัสดุ อุปกรณ์ หรือ การให้เข้าร่วมสัมมนาจากทั้งภาครัฐหรือเอกชน รวมถึงมุมมองของหน่วยงานที่สนับสนุน ในการที่จะเข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนกลุ่มได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง

รูปที่ 4.11 แสดงกิจกรรมการเขียนแผนและโครงการของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์

รูปที่ 4.12 แสดงกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ กับหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่ม

การบริหารจัดการสมาชิกกลุ่ม

ในการประชุมกลุ่มเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2548 โดยความต้องการและความเห็นจากสมาชิกกลุ่มให้มีการจัดประชุมสมาชิกอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี หรือตามความเหมาะสมและจำเป็นนั้น ทางกลุ่มได้จัดให้มีการประชุมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2548 และเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2548 เพื่อชี้แจงข่าวสารตลอดจนการดำเนินงานของกลุ่ม รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่จากการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มทราบถึงผลการดำเนินงานกลุ่ม ทราบกิจกรรมที่ทางกลุ่มได้จัดทำและกำลังจะจัดทำในอนาคต สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานกลุ่มเช่นการจัดกิจกรรมหรือโครงการของกลุ่ม ทำให้ความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการบริหารกลุ่มดีขึ้น

การให้ความสำคัญกับระบบ(System) นับเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนากลุ่มซึ่งนับได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทางกลุ่มยังต้องให้เวลากับการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป จากการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการอบรมการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์(รูปที่ 4.13) ทำให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้การบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลของสมาชิก ข้อมูลผลิตภัณฑ์ ข้อมูลด้านการเงินและบัญชี รวมถึงภูมิปัญญาของกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การพัฒนากลุ่มด้วยการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม ด้วยการกำหนดแผนงานโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกให้สอดคล้องกับการทำงาน ซึ่งการจัดกิจกรรมการอบรมการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม(รูปที่ 4.14) นั้น ทำให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ถึงระบบการจัดการและการทำงานเป็นทีมที่จะส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการทำงานเป็นทีมนี้ต้องมีผู้นำ ทั้งผู้นำทางด้านความคิด ผู้นำปฏิบัติการ โดยจากการจัดกิจกรรมการอบรมการพัฒนา

ภาวะผู้นำ(รูปที่ 4.15) ทำให้พบว่าถ้าหากขาดผู้นำทีมที่ดีแล้วกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นจะไม่ประสบความสำเร็จได้อย่างราบรื่น ส่วนผลอันเกิดจากที่สมาชิกกลุ่มมีระบบการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมในแต่ละวันว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร เกิดปัญหาแล้วมีวิธีการแก้ไขอย่างไร เป็นสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมอบรมการคิดอย่างเป็นระบบ(รูปที่4.16)ซึ่งส่งผลทำให้กลุ่มมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกลุ่ม สามารถทำได้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ซึ่งจากการวิจัยยังพบอีกว่าการแบ่งหน้าที่ตามความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถจะทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี รวมถึงการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม จะก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่ด้วยสมาชิกกลุ่มที่มีภาระงานจำนวนมาก การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์และติดตามงานที่สำคัญ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงร่วมกันที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงภาระงานประจำของสมาชิกกลุ่มเป็นสำคัญด้วย

รูปที่ 4.13 แสดงกิจกรรมการอบรมการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

รูปที่ 4.14 แสดงกิจกรรมการอบรมการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม

รูปที่ 4.15 แสดงกิจกรรมการอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำ

รูปที่ 4.16 แสดงกิจกรรมการอบรมการคิดอย่างเป็นระบบ

2. ด้านการเงินและบัญชี

จากการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มทางด้านการจัดการการเงินและบัญชีในโครงการวิจัยพบว่า ตามที่ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านการเงินจากหลายหน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงปัจจัยการผลิตอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน แต่อย่างไรก็ตามทางกลุ่มยังประสบกับปัญหาความไม่คล่องตัวของเงินทุนหมุนเวียนในบางช่วง ของการดำเนินงาน รวมถึงความจำเป็นที่ต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของตลาดให้มากขึ้นนั้น ซึ่งทางกลุ่มยังได้มีการจัดทำโครงการไปยังหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนทางการเงิน เพื่อสามารถทำให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

อย่างไรก็ตามนอกจากการระดมทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มแล้ว คณะกรรมการบริหารกลุ่มยังให้ความสำคัญในเรื่องของการจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิก ซึ่งในปี 2548 คณะกรรมการบริหารกลุ่มมีมติยังไม่ให้มีการจ่ายปันผลแก่สมาชิกกลุ่มแปรรูป โดยมีเหตุผลว่ากิจกรรมการแปรรูปของกลุ่มมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินทุนในการซื้อวัตถุดิบรวมถึงการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน ทั้งในด้าน บรรจุภัณฑ์รวมถึงคุณภาพของสินค้า โดยการจ่ายปันผลหุ้น

แก่สมาชิกกลุ่มแปรรูปจะไปรวบรวมจ่ายในปีถัดไป ซึ่งได้ทำการแจ้งให้แก่สมาชิกกลุ่มทราบในคราวประชุมประจำปีเป็นที่เข้าใจแก่สมาชิกกลุ่มแล้ว ซึ่งทางสมาชิกกลุ่มเห็นด้วยต่อแนวทางการบริหารงานดังกล่าว ส่วนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์นั้น ในปี 2548 ได้มีการจ่ายปันผลให้กับสมาชิกจากจำนวนหุ้นทั้งหมด 25,792 หุ้น รวมเป็นเงิน 2,579,200 บาท โดยจะมีการจ่ายปันผลหุ้นละ 3 บาท ซึ่งทางสมาชิกกลุ่มพอใจต่อมูลค่าหุ้นปันผลดังกล่าว

ในด้านการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม ถึงแม้กลุ่มจะมีการจดบันทึกการเงินบัญชีอย่างละเอียดและมีการแบ่งแยกระหว่างการบันทึกในส่วนของกิจกรรมการแปรรูป และกิจกรรมการชอมทรัพย์ก็ตามอย่างชัดเจน แต่คณะกรรมการกลุ่มหรือผู้รับผิดชอบด้านการเงินยังไม่มีความเข้าใจในงานด้านบัญชี รวมถึงระบบบัญชีของกลุ่มยังไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชี โดยมีผู้จดบันทึกบัญชีเป็นบุคคลคนเดียวอาจเกิดความสับสนได้ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานแบบธรรมชาติ ภิบาล บริหารงานด้วยความโปร่งใส และมีการทำบัญชีให้เป็นระบบมากขึ้น ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการทำบัญชีไปวางแผนในการผลิตและการตลาด ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้นั้น ทางคณะกรรมการกลุ่มและด้วยความเห็นชอบจากสมาชิกกลุ่มให้คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มและผู้รับผิดชอบ รวมถึงสมาชิกกลุ่มที่สนใจในการจัดทำบัญชีให้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดทำบัญชี และจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมการบริหารการเงินและการจัดทำบัญชี(รูปที่ 4.17) พบว่า ทางกลุ่มได้ระบบการเงินและบัญชีที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับกลุ่ม ได้แก่ ทะเบียนการมาทำงานของสมาชิก สมุดเงินสดรับ-จ่าย ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ทะเบียนคุมเช็ค ที่สามารถแสดงและชี้แจงต่อสมาชิกกลุ่มได้ทันที รวมถึงการมีมาตรฐาน เข้าใจง่าย และสมาชิกทุกคนสามารถทำได้ สมาชิกมีความเข้าใจในหลักการบันทึกและการตรวจสอบระบบการเงินและบัญชีอย่างง่ายจากระบบการเงินและบัญชีที่กลุ่มได้พัฒนาขึ้น และยังพบอีกว่า การจัดทำระบบการเงินและบัญชีที่เหมาะสมตามลักษณะของกิจการ จะช่วยประหยัดเวลาได้มากกว่า 50 % จากระบบเดิมที่เคยทำ ส่งผลให้มีเวลาไปควบคุมดูแลงานในส่วนอื่นๆ ได้ ตลอดจนการจัดทำระบบบัญชี การปิด และสรุปบัญชีเป็นประจำทุกเดือน สามารถนำมาช่วยในตัดสินใจการวางแผนและดำเนินงานได้เร็วขึ้น รวมถึงสมาชิกเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาเงินสดหมุนเวียน(สภาพคล่อง) ได้อีกด้วย

รูปที่ 4.17 แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมการบริหารการเงินและการจัดทำบัญชีของสมาชิก
กลุ่มสตรีสหกรณ์

3. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน

กิจกรรมการไปศึกษาดูงานกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ(รูปที่4.18) ในการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และแรงงานนั้น พบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็น กลุ่มจักสานบ้านบางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง หรือกลุ่มบ้านสามขา กลุ่มชาวบ้านแม่เมาะ จังหวัดลำปางนั้น จะมีรูปแบบของการบริหารจัดการสมาชิกที่คล้ายกัน ซึ่งเกิดจากการมีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง เสียสละ มีคณะทีมงานที่มีความรู้ มีการบริหารจัดการสมาชิกกลุ่มโดยแบ่งตามความถนัดหรือสถานภาพ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ และจากผลการวิจัยในการแยกสถานภาพของสมาชิกเพื่อประโยชน์ทางการบริหารสมาชิกกลุ่มนั้น พบว่ากลุ่มสมาชิกสตรีสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นทางกลุ่มได้เสนอแนวทางเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มที่เป็นผู้สูงอายุ โดยได้รับการสนับสนุนจากพัฒนาชุมชนในการจัดหากิจกรรมเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะหรือฝีมือสูงคือ การประดิษฐ์หรือถักพรมเช็ดเท้า รวมถึงการทำดอกไม้ประดิษฐ์ โดยทำนอกเวลาช่วงเย็น หรือจากการไปทำไร่ทำสวนซึ่งทำให้กลุ่มสมาชิกมีรายได้เพิ่มถึงวันละประมาณ 50 บาท

รูปที่ 4.18 แสดงการไปศึกษาดูงานธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มสตรีสหกรณ์

กิจกรรมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น(รูปที่ 4.19) เป็นการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มที่เกิดจากปัญหาในการสืบทอดภูมิปัญญา อันสืบเนื่องมาจากคณะผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นแรงงานเพื่อการแปรรูปสินค้าของกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในวัยค่อนข้างสูงอายุ ดังนั้นทางกลุ่มจึงตระหนักถึงความสำคัญของการสืบทอดภูมิปัญญา ผลจากการวิจัยพบว่ากิจกรรมดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มเรียนรู้วิธีการที่จะสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และเรียนรู้วิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่เยาวชนรุ่นต่อไปได้ในรูปแบบต่างๆ เช่นการให้อบรม การให้ความรู้โดยการฝึกปฏิบัติแก่ลูกหลานของสมาชิกกลุ่มนักเรียนในหมู่บ้านและตำบล รวมถึงในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้แก่โรงเรียนบ้านคันผึ้ง โรงเรียนวัดเหมืองง่า โรงเรียนบ้านศรีบุญยืน โรงเรียนบ้านป่าขาม โรงเรียนเขตนวนทองหมู ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ซึ่งมีหลายหน่วยงานที่สนใจ และได้เข้ามาทำการศึกษาดูงาน เช่น นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาดูงานด้านGMP (Good Manufacturing Practices) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางศึกษาดูงานด้านกระบวนการผลิตและการตลาด นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ศึกษาดูงานด้านกระบวนการผลิตและการตลาด นักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย An Giang University ในประเทศเวียดนามศึกษาดูงานด้านกระบวนการผลิต นักวิชาการจาก Mei Universityประเทศญี่ปุ่นศึกษาดูงานสินค้าOTOP ตลอดจนผู้นำกลุ่มสตรีสหกรณ์พร้อมทีมงานได้รับเชิญให้ไปร่วมเป็นวิทยากร อาทิในด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม อบต.บ้านห้วยยาบ ตำบลบ้านธิ จัดโดยพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน ด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ณ จังหวัดลำปาง จัดโดยพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการขายสินค้าของกลุ่มได้อีกทางหนึ่ง (รูปที่ 4.20)

รูปที่ 4.19 กิจกรรมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปที่ 4.20 การเข้าเยี่ยมชมศึกษาดูงานและการเป็นไปร่วมเป็นวิทยากรของ
ประธานกลุ่มสตรี สหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

4. ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

กิจกรรมการอบรมทางด้านการตลาด(รูปที่ 4.21)ที่จัดขึ้นพบว่า ทางกลุ่มได้รูปแบบการทำการตลาดที่เหมาะสม เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า เกิดแนวทางในการทำการตลาดแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตั้งราคาผลิตภัณฑ์ รวมถึงการคิดต้นทุนเพื่อตั้งราคา สามารถแบ่งลูกค้าตามระดับรายได้ออกเป็น 3 ระดับและจัดสินค้าให้ตรงกับความต้องการได้ เช่น กลุ่มระดับล่าง (รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท) มีจำนวน 20% โดยสินค้าที่เหมาะสมได้แก่ นมถั่วเหลืองสำเร็จรูป น้ำพริกเผากุ้ง ส่วนกลุ่มระดับกลาง (รายได้ระหว่าง 5,000 – 15,000 บาท) มีจำนวน 60% โดยสินค้าที่เหมาะสมได้แก่ เครื่องดื่มสมุนไพรสำเร็จรูปจิง ลำไย มะตูม ดอกคำฝอย และ กลุ่มระดับบน(รายได้มากกว่า 15,000 บาทขึ้นไป) มีจำนวน 20%ซึ่งสินค้าที่เหมาะสมได้แก่ ลำไยอบแห้ง เครื่องดื่มสมุนไพรสำเร็จรูปกระชายดำ

รูปที่ 4.21 แสดงกิจกรรมการอบรมการบริหารการตลาดของกลุ่มสตรีสหกรณ์

นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อทางกลุ่มได้เริ่มดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนคือ ยอดขายสินค้าที่เพิ่มขึ้นในสินค้าแต่ละตัวที่กลุ่มผลิตได้ ดังในปี 2548 มียอดจำหน่ายรวมสินค้าทุกชนิดเป็นเงิน 263,850 บาท และในปี 2549 ได้เพิ่มเป็น 661,329 บาท ซึ่งสินค้าที่จำหน่ายได้มากที่สุดคือ ลำไยอบแห้งสีทอง จากยอดขายในปี 2548 จำนวน 111,843 บาท และในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 416,880 บาท โดยมีการจำหน่ายมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ซึ่งถือได้ว่าเป็นนอกฤดูกลลำไย ทำให้ลำไยอบแห้งสามารถจำหน่ายได้มาก สินค้าลำไยอบแห้งของกลุ่มนั้นได้มีการพัฒนาจนได้รับรางวัลลำไยอบแห้งสีทองชนะเลิศที่ 1 ของจังหวัดลำพูน ในงานเทศกาลลำไยสนับสนุนสินค้าไทย OTOP ของจังหวัดปี 2548 ส่วนสินค้าอื่นๆ ในประเภทเครื่องคั้นสมุนไพรสำเร็จรูปได้แก่ จิงผง มะตูมผง ลำไยผง ดอกคำฝอยผง นั้น สามารถจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี โดยสินค้าที่จำหน่ายได้มากที่สุดคือ เครื่องคั้นกระชายดำผงสำเร็จรูปซึ่งมียอดขายมากกว่าสินค้าทุกชนิดในกลุ่มเครื่องคั้นสมุนไพรสำเร็จรูป พิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงยอดขายจากปี 2548 จำนวน 44,392 บาท เป็น จำนวน 90,615 บาท (ณ เดือนสิงหาคม) ในปี 2549 สำหรับสินค้าอื่นๆนั้นได้แก่ การผลิตน้ำมันข้าวโพดพร้อมคั้น น้ำกระเจียบ น้ำลำไย ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เสริมที่ทางกลุ่มได้ทำการผลิตตามคำสั่งซื้อ ส่วนการเปลี่ยนแปลงยอดขายในสินค้าชนิดอื่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงยอดขายที่เพิ่มขึ้นสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 4.4 และจากการเก็บข้อมูลสถิติในการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มในทุกชนิดดังกล่าว ทางกลุ่มได้นำไปใช้ในการวางแผนการผลิต การจัดซื้อวัตถุดิบ และการเก็บสินค้าคงเหลือตลอดจนการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ตารางที่ 4.4 แสดงยอดการจำหน่ายสินค้าเปรียบเทียบกับปี 2548 และปี 2549 (ณ เดือน สิงหาคม 2549)

เดือน	จึงส่ง		ลำไยสด		คอกล่ำไยสด		มะขาม		กระชายสด		นมถั่วเหลือง		น้ำพริกเผา		ถั่วอบแห้ง		สินค้าอื่นๆ		รวม	
	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2549
มกราคม	N/A	2,400.00	N/A	5,900.00	N/A	2,800.00	N/A	1,700.00	N/A	18,000.00	N/A	5,700.00	N/A	830.00	N/A	74,500.00	N/A	9,300.00	N/A	121,130.00
กุมภาพันธ์	2,180.00	2,500.00	2,600.00	4,700.00	1,020.00	3,200.00	800.00	800.00	5,175.00	12,000.00	4,200.00	490.00	820.00	150.00	5,323.00	38,000.00	2,700.00	5,200.00	24,818.00	67,040.00
มีนาคม	2,215.00	1,800.00	870.00	2,900.00	850.00	2,300.00	580.00	490.00	2,757.00	12,900.00	3,165.00	5,400.00	550.00	265.00	3,510.00	47,000.00	3,400.00	3,400.00	17,897.00	76,455.00
เมษายน	90.00	2,200.00	120.00	3,400.00	1,185.00	2,800.00	200.00	850.00	3,160.00	14,500.00	1,015.00	6,500.00	150.00	240.00	3,000.00	51,900.00	2,165.00	6,000.00	11,085.00	88,390.00
พฤษภาคม	95.00	1,750.00	200.00	2,830.00	440.00	1,950.00	50.00	500.00	2,710.00	10,100.00	1,010.00	5,800.00	100.00	80.00	960.00	37,500.00	1,850.00	4,500.00	7,415.00	65,010.00
มิถุนายน	245.00	1,000.00	480.00	2,930.00	445.00	890.00	90.00	260.00	2,380.00	12,335.00	1,440.00	7,424.00	300.00	200.00	970.00	32,100.00	2,745.00	6,290.00	9,095.00	63,429.00
กรกฎาคม	100.00	300.00	450.00	2,150.00	150.00	930.00	150.00	950.00	1,960.00	7,790.00	1,000.00	830.00	120.00	300.00	2,080.00	22,880.00	350.00	5,380.00	6,360.00	41,510.00
สิงหาคม	350.00	2,800.00	900.00	2,980.00	450.00	1,995.00	200.00	1,300.00	2,400.00	2,990.00	1,400.00	5,020.00	80.00	480.00	3,100.00	113,000.00	1,450.00	7,800.00	10,330.00	138,365.00
กันยายน	950.00	-	1,900.00	-	700.00	-	450.00	-	3,100.00	-	1,900.00	-	100.00	-	5,900.00	-	1,600.00	-	16,600.00	-
ตุลาคม	1,450.00	-	2,750.00	-	1,400.00	-	800.00	-	5,400.00	-	3,700.00	-	450.00	-	15,000.00	-	7,200.00	-	38,150.00	-
พฤศจิกายน	1,900.00	-	2,370.00	-	1,700.00	-	650.00	-	9,650.00	-	4,500.00	-	200.00	-	48,000.00	-	8,700.00	-	77,670.00	-
ธันวาคม	2,100.00	-	2,400.00	-	1,200.00	-	380.00	-	5,700.00	-	3,800.00	-	100.00	-	24,000.00	-	4,750.00	-	44,430.00	-
รวม	11,675.00	14,750.00	15,040.00	27,790.00	9,540.00	16,865.00	4,350.00	6,850.00	44,392.00	90,615.00	27,130.00	37,164.00	2,970.80	2,545.00	111,843.00	416,880.00	36,910.00	47,870.00	363,850.00	661,329.00

ที่มา : กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้านำร่องของกลุ่ม ได้แก่ เครื่องดื่มสมุนไพรซึ่งสำเร็จรูป ให้มีมาตรฐานและรูปแบบที่ทันสมัย สามารถจำหน่ายได้ทั้งในและต่างประเทศ โดยแนวทางในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มนั้น เกิดจากการไปทำการสำรวจตลาด เพื่อศึกษารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ของสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกัน ศึกษาขนาด รูปทรง ราคา แล้วนำมาออกแบบให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และการกำหนดราคาให้ใกล้เคียงกับราคาของตลาดได้

สำหรับกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าของกลุ่มนั้น กิจกรรมอบรมการจัดตั้งศูนย์สาธิตและแสดงสินค้าที่จัดขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ ถึงวิธีการจัดแสดงสินค้า ความลักษณะของงานที่จัดให้เป็นที่น่าสนใจแก่ลูกค้า รวมถึงการจัดแสดงการผลิตสินค้ามีส่วนช่วยให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นในตัวสินค้ามากขึ้น ทั้งในเรื่องความปลอดภัยและคุณภาพของสินค้า และยังพบอีกว่าศูนย์แสดงสินค้าจะเป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดเครือข่ายทางการค้าได้อีกช่องทางหนึ่ง เพราะจากการที่ทางกลุ่มได้นำเอาแนวทางที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปร่วมงาน OTOP ระดับชาติที่กรุงเทพมหานครและระดับโลกที่เมืองเฉิ่นตู ประเทศจีนนั้น (รูปที่ 4.22) ทางกลุ่มได้เครือข่ายในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งทางกลุ่มยังได้เรียนรู้ว่าการเพิ่มแรงจูงใจในการซื้อให้แก่ลูกค้า โดยการขายแบบลดราคา ตลอดจนการจัดผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมตามเทศกาลต่างๆ เป็นการขยายตลาดได้อีกทางหนึ่ง

รูปที่ 4.22 แสดงกิจกรรมการจัดตั้งศูนย์สาธิตและการร่วมแสดงสินค้าที่ประเทศจีน

อย่างไรก็ตามปัญหาด้านการตลาดของกลุ่มที่พบคือ ความต้องการในการขยายช่องทางการตลาดกลุ่ม แต่ด้วยอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของสมาชิกกลุ่มที่อยู่ในวัยสูงอายุ การเดินทาง การติดต่อเพื่อจำหน่ายสินค้าของกลุ่มจึงยังเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน และจากการจัดกิจกรรม กิจกรรมที่แลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่ม แบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกกลุ่ม สตรีสหกรณ์กับหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่มนั้น ทางกลุ่มมีความเห็นร่วมกันว่า หากทางกลุ่มน่าจะมีการจ้างผู้ที่มีด้านนิเทศกรรมการตลาดให้กับกลุ่ม รวมถึงภาระงานอื่นๆ อีก

เช่น การบริหารการเงิน บัญชี การผลิต ในตำแหน่งผู้จัดการกลุ่มนั้น อันจะทำให้กลุ่มมีโอกาสในการขยายช่องทางการตลาดมากขึ้น ซึ่งทางสมาชิกกลุ่มมีความเห็นด้วยต่อการจ้างบุคคลเข้ามาทำงานในตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งหากพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคคลเข้ามาทำงานเพื่อเพิ่มยอดการจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มจะสามารถทำให้ยอดขายของกลุ่มที่จะเพิ่มมากขึ้น และกลุ่มก็จะมีกำไรเพิ่มตามเนื่องจากการผลิตมากขึ้น ส่งผลต่ออำนาจการต่อรองในการซื้อวัตถุดิบมีมากขึ้นตาม โดยแนวปฏิบัติดังกล่าวทางผู้บริหารกลุ่มที่ทำงานหลักในทุกวันจะเปลี่ยนหน้าที่จากการลงมือปฏิบัติเอง เดินทางเอง ไปเป็นผู้ที่ตรวจสอบให้คำแนะนำ โดยหลักการสรรหาคนที่เข้ามาทำงานจะเน้นจากลูกของสมาชิกที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก หากพิจารณาแล้วยังไม่มีความเหมาะสมจะสรรหาจากแหล่งภายนอกโดยการประกาศรับสมัครต่อไป

5. ด้านการผลิต

กิจกรรมทางด้านการผลิตสินค้าของกลุ่มนั้นจากการวิจัยพบว่า ผู้ที่ทำการถ่ายทอดเทคนิควิธีการผลิตให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นแรงงานในการผลิต คือประธานกลุ่ม เลขานุการ และ เภรณูญิก เนื่องจากบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งดังกล่าว จะได้เข้าร่วมรับการพัฒนาและฝึกอบรมในด้านการผลิตอยู่เสมอ โดยแรงงานที่เข้าร่วมทำการผลิตจะปฏิบัติหน้าที่ และทำตามวิธีการที่ได้รับ การถ่ายทอดและสอนเท่านั้น ส่วนใหญ่ไม่มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือหาวิธีการแบบอื่นๆ อันอาจเนื่องมาจากการรับรู้ข่าวสารหรือความสนใจในสภาพเหตุการณ์ปัจจุบันยังมี น้อย หรือการที่ไม่กล้าตัดสินใจหรือแสดงออกความคิดเห็นของแรงงานดังกล่าว ซึ่งโดยส่วนใหญ่ แรงงานที่เข้าร่วมจะมีอายุค่อนข้างมาก ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดทักษะในกระบวนการผลิต ซึ่งมีความสำคัญต่อการผลิตสินค้าของกลุ่ม กิจกรรมการอบรมด้านการการผลิตแบบมีส่วนร่วม (รูปที่ 4.23) ที่ได้จัดขึ้นทำให้สมาชิกกลุ่มมีระบบการจัดการการผลิตของกลุ่มดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงการจ้างผู้ผลิตในแต่ละวันให้เหมาะสมกับปริมาณงานสามารถเพิ่มค่าจ้างแรงงานต่อวันจากวัน ละ 70 บาท เป็น 100 บาท สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ถึงวิธีการแบ่งงานตามความถนัดและเหมาะสม ตลอดจนเรียนรู้ถึงวิธีการเพิ่มจำนวนผลผลิตจากการจ้างงานตามความถนัด มีการลองดูลองคิด จากการปฏิบัติจริง เมื่อลองคิดแล้วต่างช่วยกันวิเคราะห์แล้วสามารถนำมาเป็นบทเรียนในการแก้ไข ครั้งต่อไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการอบรมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการผลิตสินค้า(รูปที่ 4.24) ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ ถึงเทคนิคการเพิ่มผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้า เรียนรู้การจัดลำดับของกระบวนการ ผลิตเพื่อไม่ให้เกิดการว่างงาน หรือเกิดงานประมาททอดขวาด ได้หลักการในการนำเทคโนโลยีที่ กลุ่มตัดสินใจนำมาใช้ จะต้องเป็นเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่ม รวมถึงการเลือกใช้ เทคโนโลยีจะต้องคำนึงถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ภายในกลุ่ม และทักษะในการใช้ความรู้ ตามศักยภาพของบุคลากร

รูปที่ 4.23 แสดงกิจกรรมการอบรมการถ่ายทอดกระบวนการผลิต

รูปที่ 4.24 แสดงกิจกรรมการอบรมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการผลิตสินค้า

วัตถุประสงค์ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง
และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิก
กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

จากการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดธุรกิจ
ที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มนั้น(รูปที่ 4.25) พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมเกิดจากการ
บริหารจัดการธุรกิจอย่างมีส่วนร่วม และการจัดการธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับสินค้าแต่ละชนิดได้แก่

รูปที่ 4.25 แสดงกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดธุรกิจที่
เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่ม

1. การบริหารองค์การ โดยกลุ่มได้จัดให้มีการจัดโครงสร้างขององค์กรให้เหมาะสม
โดยให้ความสำคัญกับหน้าที่ของงาน คณะกรรมการได้แก่ ประธาน เป็นผู้ดูแลบริหารกลุ่มใน
ภาพรวมทั้งหมด รองประธานมีหน้าที่บริหาร ควบคุม ติดตามการดำเนินงาน (กรณีที่ประธาน
กลุ่มไม่อยู่) และควบคุมการจัดการของกลุ่มทุกฝ่าย ให้เป็นไปตามนโยบาย ฝ่ายจัดซื้อมีหน้าที่จัด
ซื้อและหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการบำรุงรักษาเครื่องมือและ
อุปกรณ์ต่างๆให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา ฝ่ายการเงิน/บัญชีมีหน้าที่จัดทำบัญชีรายรับ-
จ่ายการเงินของกลุ่มฯทั้งหมด ฝ่ายตลาดมีหน้าที่จัดหาตลาด ทดสอบตลาด พร้อมทั้งประชา
สัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และรวมถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการ ฝ่ายผลิตมีหน้าที่ทำ
การผลิต การแปรรูปตามขั้นตอนต่างๆ ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ มีหน้าที่ควบคุมดูแล
ขั้นตอนการผลิตต่างๆ ตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ การผลิต ตลอดจนการบรรจุภัณฑ์และประสานงาน
กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมคุณภาพของสินค้าให้ได้มาตรฐาน ทั้งนี้บุคลากรประจำฝ่าย
ต่างๆ นั้นมาจากการเห็นชอบของสมาชิกกลุ่ม และจะได้มีการประเมินผลการทำงานของฝ่ายต่างๆ
เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการทำงาน รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่ให้การ

สนับสนุนกลุ่มทั้งในด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ ที่จะต้องมีการประสานและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2. การบริหารจัดการสมาชิก โดยกลุ่มความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งในด้านการร่วมระดมเงินลงทุน การร่วมผลิตสำหรับสมาชิกบางรายที่มีเวลาว่างหรือต้องการรับงานไปทำที่บ้าน ร่วมกันจำหน่ายสินค้าของกลุ่มโดยสมาชิกกลุ่มได้มีการนำเอาสินค้าที่ผลิตไปจำหน่ายรวมถึงไว้สำหรับการบริโภคเอง ตลอดจนมีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรมในกรณีที่มีผลกำไรในแต่ละปี มีการจัดประชุมระหว่างปี หรือตามเห็นสมควรเพื่อแจ้งผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของกลุ่ม ความต้องการของสมาชิกกลุ่ม และประชุมสิ้นปี เพื่อแจ้งผลการดำเนินงานในกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งสามารถลดปัญหาความขัดแย้งหรือไม่เข้าใจในการดำเนินงานแก่สมาชิกกลุ่มได้ รวมไปถึงการจัดการเรียนรู้ และเพิ่มทักษะการบริหารธุรกิจของสมาชิกกลุ่มในด้านต่างๆ ด้วยการจัดหาอาชีพเสริมให้ เช่น สานตะกร้า ถักพรมเช็ดเท้า ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มได้อีกทางหนึ่ง

3. การบริหารการเงินและบัญชี กลุ่มได้มีการจัดทำระบบบัญชีที่ง่ายต่อการนำเสนอและการตรวจสอบให้กับสมาชิกกลุ่มเช่นงบบุคและงบกำไรขาดทุน โดยมีนำเอาข้อมูลด้านการเงินและบัญชี ไปใช้ในการบริหารการสั่งซื้อวัตถุดิบในแต่ละเดือน ตลอดจนเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มในการวางแผนทางการเงินระยะสั้น โดยทางกลุ่มได้จัดทำงบประมาณได้แก่ งบประมาณการขาย งบประมาณการผลิต งบประมาณแรงงาน งบประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิต งบประมาณค่าใช้จ่ายขายและบริหาร ตลอดจนให้ความสำคัญกับการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน ได้แก่การจัดการเงินสดโดยถือเงินสดในมือไว้น้อยแต่ให้พอกับการใช้จ่าย มีการจัดการลูกหนี้ด้วยการพิจารณาการให้เครดิตทางการค้า มีการจัดการสินค้าคงเหลือด้วยการผลิตตามคำสั่งซื้อและผลิตไว้เพื่อรอจำหน่าย ซึ่งเมื่อก่อนได้มีการจัดการแล้ว ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มที่มีสภาพคล่องทางธุรกิจที่ดีได้

4. การบริหารทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน เพื่อให้การเรียนรู้ในทักษะด้านการผลิตให้กับสมาชิกและแรงงาน ทางกลุ่มได้จัดให้มีการหมุนเวียนเปลี่ยนงาน(Job Rotation) เช่น จากฝ่ายผลิตมาเป็นฝ่ายควบคุมคุณภาพ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนบทบาท ให้เกิดการเรียนรู้งานในหน้าที่อื่นๆ มีการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ และมอบอำนาจในงาน(empowerment) ด้วยการให้ทำหน้าที่หัวหน้างาน ซึ่งพิจารณาจากความถนัดและความสามารถของสมาชิกเป็นสำคัญ รวมไปถึงมีการจัดค่าจ้างและสวัสดิการที่เหมาะสมและยุติธรรมเช่น มีการเลี้ยงอาหารกลางวันแก่สมาชิกที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมการผลิต การตรวจสอบสภาพ การไปอบรมเพื่อเพิ่มทักษะเช่น การอบรมการควบคุมคุณภาพ การอบรมการใช้เทคโนโลยีในการผลิต เป็นต้น ซึ่งช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้

5. การบริหารการตลาด กลุ่มได้มีการจัดส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยด้านผลิตภัณฑ์(Product) ส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นเครื่องดื่มสมุนไพรสำเร็จรูป ซึ่งต้องมีคุณภาพ ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ทันสมัย มีมาตรฐานอาหารและยา(อย.) มีการใช้ข้อมูลจากการขายมาเป็นแนวทางในการผลิตและการส่งเสริมการขาย ด้านราคา (Price) มีการตั้งราคาโดยพิจารณาจากต้นทุนของสินค้า หรือตั้งราคาขายตามฤดูหรือเทศกาล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย(Place) โดยการทำการตลาดภายในคือขายให้กับสมาชิกและทำการตลาดภายนอกคือขายให้กับลูกค้าทั้งส่งและปลีก มีการบริหารจัดการ การให้ส่วนลดและค่าคอมมิชชั่นแก่สมาชิก(คนกลาง)ที่รับไปจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย(Promotion) มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสมาชิกกลุ่มด้วยการประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อ รวมถึงหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการโฆษณาผ่านเสียงตามสาย แผ่นพับ ใบปลิว ของหน่วยงาน ตลอดจนการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าตามหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่จัดขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม เช่น งานมหกรรมโอท็อปไทยแลนด์จัดที่เมืองทองธานี งานมหกรรมลำไยจังหวัดลำพูน เป็นต้น และทางกลุ่มยังมีแนวคิดที่จะไปจำหน่ายสินค้ายังต่างประเทศ เช่น จีน เวียดนาม ด้วยการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆอีกด้วย

6. การบริหารการผลิต กลุ่มได้มีการดำเนินการในการคัดเลือกวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตแหล่งในการจัดหาวัตถุดิบที่มีต้นทุนต่ำ เช่น จิง จากอำเภอเถีและอำเภอป่าซาง กระจายคำจากจังหวัดเลย ตลอดจนให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตที่มีมาตรฐาน มีการจัดสุขลักษณะในโรงงานผลิต สมาชิกที่ทำการผลิตต้องมีการล้างมือ สวมหมวก มีการตรวจเช็ค ตรวจสอบเครื่องมือเครื่องจักร หลังการผลิตมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าที่ผลิต ก่อนนำไปจำหน่าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการรับรองมาตรฐาน(อย.) จีเอ็มพี(GMP) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ให้กับสินค้าของกลุ่มทุกชนิด ซึ่งสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค

จากกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารกลุ่ม (รูปที่ 4.26) พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ ดังต่อไปนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์

รูปที่ 4.26 แสดงกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารกลุ่ม

1. กิจกรรมพัฒนาระบบเศรษฐกิจได้แก่ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการผลิตทางการเกษตรโดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่หรือท้องถิ่น เช่นการทำลำไยอบแห้งหรือ กะละแมลำไย ลำไยสามรส จิงผง กระชายดำผง โดยสินค้าส่วนใหญ่ได้รับความนิยมทั้งลูกค้าภายในและภายนอกกลุ่มทั้งนี้เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ บำรุงสุขภาพ ผลิตภัณฑ์มีลักษณะสำเร็จรูป ง่ายและสะดวกในการบริโภค ราคาไม่แพง กิจกรรมพัฒนาระบบเศรษฐกิจนี้ยังรวมไปถึงการร่วมกันซื้อขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิต ร่วมกันบริหาร ร่วมกันแบ่งปันผลประโยชน์ ตลอดจนการส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อก่อให้เกิดรายได้

2. กิจกรรมด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการบำรุงรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติเช่นการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน (ลำเหมืองปึงห่าง) การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสานตระกร้าจากวัสดุเหลือใช้ หรือกระดาษหนังสือพิมพ์เก่าเป็นต้น

รูปที่ 4.27 แสดงกิจกรรมในการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. กิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาพร่างกายและจิตใจ ได้แก่ การตรวจสอบสุขภาพร่างกายให้กับแรงงานและสมาชิกกลุ่ม การจัดสถานประกอบการให้ถูกสุขลักษณะ การให้ความรู้ด้านสุขภาพ เช่น โรคติดต่อ โรคภัย การส่งเสริมการศึกษาให้กับสมาชิกกลุ่ม การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและสวดมนต์ มีความจริงใจต่อชุมชนและสังคม ตลอดจนร่วมมือช่วยเหลือดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุโดยการจัดหาอาชีพเสริม เช่น การถักทอพรมเช็ดเท้า เป็นต้น

รูปที่ 4.28 แสดงกิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจและการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์

4. กิจกรรมด้านพัฒนาสังคมและชุมชน ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การจัดผ้าป่า การจัดกฐินเพื่อนำรายได้สมทบทุนการก่อสร้างสถานวิหารวัดของหมู่บ้าน การให้การศึกษาด้วยการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาโดยการให้เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้การประกอบอาชีพให้กับเด็กนักเรียนในชุมชน (รูปที่ 4.29) การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมการศึกษาให้กับสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนการส่งเสริมองค์กรในชุมชน โดยการส่งเสริมองค์กรในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่ม ทั้งนี้จากการจัดกิจกรรมการเชื่อมโยงกระบวนการวิจัยองค์กรในชุมชนซึ่งมีตัวแทนสมาชิกองค์กรในชุมชนที่เข้าร่วมได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มนาร่อง SML กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี กลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน กลุ่มฉาปนกิจสงเคราะห์บ้านต้นผึ้ง กลุ่มต้นกล้าวัฒนธรรมป่าไม้แดง (ภาพที่ 4.30) พบว่าแนวทางการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในองค์กรในชุมชนนั้นส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรต่างๆ ในชุมชนได้ เนื่องจากองค์กรในชุมชนมีลักษณะการก่อตั้งที่เกิดจากการรวมตัวที่คล้ายกัน แต่มีวัตถุประสงค์ที่ต่างกันเท่านั้น ดังนั้นหากใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้สมาชิกในองค์กรในชุมชนได้มีโอกาสบริหารจัดการองค์กร ย่อมนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

รูปที่ 4.29 แสดงกิจกรรมด้านพัฒนาสังคมชุมชนและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
และการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา

รูปที่ 4.30 แสดงกิจกรรมการเชื่อมโยงกระบวนการวิจัยสู่องค์กรในชุมชน

อย่างไรก็ตามปัจจัยทั้ง 4 ดังกล่าวต้องมีความสอดคล้องและสามารถดำเนินไปด้วยกันทั้งนี้
เนื่องจากหากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งขาดความสมดุลย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ความเข้าใจหรือ
การรับรู้ของสมาชิกกลุ่มซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มสตรีสหกรณ์ได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลหมือ่งง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน นี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหา และความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม รวมไปถึงเพื่อศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตลอดจน เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม โดยการวิจัยนี้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะคือ ขอบเขตด้านพื้นที่คือศึกษาเฉพาะกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง ตำบลหมือ่งง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาประเด็นหลักของการวิจัย 3 ประเด็นได้แก่ศึกษาถึงสภาพกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ด้านสถานภาพ ความต้องการต่อกลุ่ม ปัญหา และความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม รวมไปถึงศึกษาวิธีการ รูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ ตลอดจนศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบ โครงสร้าง และกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม โดยผ่านวิธีการดำเนินการวิจัยลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ที่มุ่งเน้นบทบาทสำคัญอยู่ที่สมาชิกกลุ่ม ทั้งนักวิจัย และผู้ร่วมกระบวนการวิจัย เป็นการเปิดโอกาสให้ สมาชิกกลุ่ม ร่วมคิดโจทย์และปัญหาในการวิจัย ร่วมวางแผนในการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การค้นทางทางเลือกในการบริหารจัดการกลุ่ม การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมต่างๆ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้แก่ การจัดแยกประเภทข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ข้อมูลสภาพพื้นที่ ข้อมูลประชากร ข้อมูลการดำเนินงานกลุ่ม การตีความและอธิบายความหมาย ร่วมกับทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้าน การดูงาน การสัมมนา การประชุม และการอบรม เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด มีการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่ม ภายใต้การยอมรับของสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนการวิเคราะห์ สรุปบทเรียน โดยทดลองกิจกรรมที่ได้จากการวางแผน และนำมาสรุปผลร่วมกันโดยยึดหลักและวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่ม

5.1 สรุปผลการวิจัย

คำถามหลัก : ภายใต้ความแตกต่างของสมาชิกในกลุ่มจะสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน ที่จะนำไปสู่การจัดการธุรกิจที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนเกิดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคันหึ่ง ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 368 ราย โดยถือหุ้นคนละ 50 บาท สมาชิกใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป อาชีพรับจ้าง การจัดตั้งกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบพึ่งตนเองได้ตามหลักประชาธิปไตย เพื่อช่วยสมาชิกในการประกอบอาชีพ ให้มีรายได้เสริมให้กับครอบครัวและชุมชน ภายใต้หลักการของกลุ่ม ซึ่งเน้นการช่วยเหลือระหว่างสมาชิกกลุ่ม กระจายผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนา ด้านสังคม และดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เพื่อเป็นตัวอย่างเยาวชนและสังคม โดยกิจกรรมของกลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือการรับฝากเงินออมทรัพย์ร่วมกัน (กลุ่มออมทรัพย์ตั้งจะ) โดยฝากเงิน ณ ที่ทำการของกลุ่ม ทุกวันที่ 1 – 5 ของทุกเดือน และกิจกรรมเพิ่มมูลค่าซึ่งมีการการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด เช่นลำไยอบแห้งสีทอง เครื่องดื่มจิงผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มกระชายดำผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มมะตูมผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มดอกคำฝอยผงสำเร็จรูป นมถั่วเหลืองผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มลำไยผงสำเร็จรูป กะละแมลำไย น้ำพริกเผาลำไย เป็นต้น

การดำเนินงาน การบริหารและจัดการกลุ่มตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงดำเนินการวิจัย พบว่า องค์การของกลุ่มจะประกอบไปด้วย คณะกรรมการกลุ่มซึ่งเกิดจากสมาชิกกลุ่มได้มีการคัดเลือก คณะกรรมการเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารงาน ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก โดยวิธีการเสนอชื่อและลงคะแนนเสียง สำหรับวาระของการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารมีระยะเวลา 4 ปี มีการจัดประชุมสมาชิกปีละ 1 ครั้ง ทำให้สมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจในการดำเนินงานกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงสมาชิกกลุ่มยังไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสมาชิก เกิดปัญหาการสื่อสารระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่ม ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจในกลุ่มคณะกรรมการดำเนินงานบริหารกับสมาชิก ตลอดจนสมาชิกยังไม่ทราบถึงปัญหาจากการดำเนินงานของกลุ่ม ส่วนการประชุมของคณะกรรมการไม่มีวาระที่แน่นอนแต่ค่อนข้างบ่อยซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการชี้แจงเรื่องของการผลิตสินค้า เนื่องจากว่าคณะกรรมการทุกคนจะมีส่วนร่วมในการผลิตแต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ที่เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมบริหารงานกลุ่ม ได้แก่ ประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และฝ่ายจัดซื้อ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆของกลุ่ม เกือบทั้งหมดและมีอายุค่อนข้างมาก ส่วนคณะกรรมการรายอื่นๆส่วนใหญ่ไม่ได้ทำหน้าที่ตามตำแหน่งอย่างชัดเจน แต่จะมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตขั้นตอนของการ

ผลิตเป็นส่วนใหญ่ ด้านโครงสร้างเดิมของกลุ่มนั้นแสดงให้เห็นถึงความซ้ำซ้อนในการทำงาน รวมถึงความไม่เชื่อมโยงกันระหว่างฝ่ายงาน การบริหารจัดการธุรกิจของกลุ่มยังไม่มีประสิทธิภาพได้แก่ การบริหารจัดการองค์การ การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านการเงินและบัญชี การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2539) ตลอดจนขนาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม หน่วยงานสนับสนุนและองค์กรท้องถิ่น ทำให้กลุ่มมีการพัฒนาหรือเติบโตช้าเท่าที่ควรจะเป็น หากพิจารณาถึงศักยภาพและสินค้าของกลุ่มที่ผลิตนั้นเป็นที่ต้องการและอยู่ในความสนใจของผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของความแตกต่างของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งในด้านอายุ การศึกษา อาชีพ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งจากปัญหาในการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์ดังกล่าว รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดธุรกิจที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นของกลุ่มนั้น ต้องเกิดจากการบริหารจัดการธุรกิจอย่างมีส่วนร่วม และมีการจัดการธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับสินค้าได้แก่ ด้านการบริหารองค์การ โดยต้องมีการจัดโครงสร้างขององค์กรให้เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับหน้าที่ของงาน คณะกรรมการได้แก่ ประธาน รองประธาน บุคลากรประจำฝ่ายต่างๆ ซึ่งต้องมาจากการเห็นชอบของสมาชิกกลุ่ม รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลุ่มทั้งในด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ ที่จะต้องมีการประสานและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ด้านการบริหารจัดการสมาชิก ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งในด้านการร่วมลงทุน การร่วมผลิต ร่วมกันจำหน่าย และการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม (Cohen & Uphoff, 1977) มีการจัดประชุมประจำปี ระหว่างปี หรือตามเห็นสมควรเพื่อแจ้งผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของกลุ่ม ความต้องการของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสามารถลดปัญหาความขัดแย้งหรือไม่เข้าใจในการดำเนินงานแก่สมาชิกกลุ่มได้ ด้านการบริหารการเงินและบัญชี ให้มีการจัดทำระบบบัญชีที่ง่ายต่อการนำเสนอและการตรวจสอบให้กับสมาชิกกลุ่มได้แก่ งบการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย งบดุลและงบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด (Lawrence, 1997) มีนำเอาข้อมูลด้านการเงินและบัญชี ไปใช้ในการบริหารการสั่งซื้อวัตถุดิบตลอดจนเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มในการวางแผนทางการเงินระยะสั้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน เงินสด ลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ ซึ่งก่อให้เกิดสภาพคล่องแก่ธุรกิจได้ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน ให้การเรียนรู้ในทักษะด้านการผลิตให้กับสมาชิกและแรงงาน มีการหมุนเวียนเปลี่ยนงาน (Job Rotation) การปรับเปลี่ยนบทบาท ให้เกิดการเรียนรู้งานในหน้าที่อื่นๆ มีการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ และมอบอำนาจในงาน (empowerment) โดยพิจารณาจากความถนัดของสมาชิกเป็นสำคัญ รวมไปถึงการจัดค่าจ้างและสวัสดิการที่เหมาะสมและยุติธรรมอันจะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้ ด้านการบริหารการตลาด มีการจัดส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของลูกค้า (Kotler, 2001) โดยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ส่วนใหญ่

ของกลุ่มเป็นเครื่องตีผสมปูนไพรผงสำเร็จรูป ซึ่งต้องมีคุณภาพ ใช้วัตถุดิบในห้องถิ่น บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ทันสมัย มีมาตรฐานอาหารและยา(อย.) มีการใช้ข้อมูลจากการขายมาเป็นแนวทางในการผลิตและการส่งเสริมการขาย ด้านราคา (Price) มีการตั้งราคาโดยพิจารณาจากต้นทุนของสินค้าหรือตั้งราคาขายตามฤดูหรือเทศกาล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) โดยการทำตลาดภายในคือขายให้กับสมาชิกและทำตลาดภายนอกคือขายให้กับลูกค้าทั้งส่งและปลีก มีการบริหารจัดการส่ง การให้ส่วนลดและค่าคอมมิชชั่นแก่สมาชิก(คนกลาง)ที่รับไปจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย(Promotion) มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสมาชิกกลุ่ม หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าตามหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่จัด ด้านการบริหารจัดการ ให้มีการดำเนินการในการคัดเลือกวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบที่มีต้นทุนต่ำ ผลิตด้วยวิธีการเพิ่มมูลค่า(Meredith,1992)ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตที่มีมาตรฐาน การจัดสุขลักษณะในโรงงานผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร ,แรงงาน มีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าที่ผลิต ก่อนนำไปจำหน่าย รวมไปถึงการขอรับรองมาตรฐาน(อย.) จีเอ็มพี(GMP) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)ให้กับสินค้าของกลุ่มทุกชนิดเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค โดยแนวทางดังกล่าวจะนำไปสู่การจัดการธุรกิจที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพรวมทั้งสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนเกิดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้ด้วยสมาชิกของกลุ่มเอง

นอกจากรูปแบบการจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับปัญหาดังข้างต้นแล้ว การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกลุ่มงานวิจัยด้านพัฒนาระบบสหกรณ์(2544) ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาระบบเศรษฐกิจได้แก่ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการผลิตทางการเกษตรโดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่หรือท้องถิ่น ซึ่งยังรวมไปถึงการร่วมกันซื้อขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิต ร่วมกันบริหาร ร่วมกันแบ่งปันผลประโยชน์ ตลอดจนการส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อก่อให้เกิดรายได้ กิจกรรมด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยการบำรุงรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสานตะกร้าจากวัสดุเหลือใช้ หรือกระดาษหนังสือพิมพ์เก่าเป็นต้น กิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาพร่างกายและจิตใจให้กับสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ การตรวจสอบสุขภาพร่างกาย การจัดสถานประกอบการให้ถูกสุขลักษณะ การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การส่งเสริมการกีฬาให้กับสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนร่วมมือช่วยเหลือดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุโดยการจัดหาอาชีพเสริมเช่น การถักทอพรมเช็ดเท้าให้กับผู้สูงอายุ กิจกรรมด้านพัฒนาสังคมและชุมชน ภายใต้อาสาสมัครและความเชื่อดีระหว่างสมาชิก ได้แก่ การจัดผ้าป่า การจัดกองทุนเพื่อนำรายได้สมทบทุนการก่อสร้างศาสนสถาน การให้การศึกษาด้วยการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาโดยการให้เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ การประกอบอาชีพให้กับเด็กนักเรียนในชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมองค์กรในชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้สมาชิกในองค์กรในชุมชน

ได้มีโอกาสบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Johanna and Titing, 2001)

5.2 สรุปบทเรียนจากโครงการวิจัย

5.2.1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์

1. สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่เข้าร่วมประชุมเวทีประชุมสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ มีทัศนคติและมีความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานของกลุ่ม คณะผู้ดำเนินงาน และผู้บริหารงานกลุ่มสตรีสหกรณ์ และลดปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจากความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มมากขึ้น
2. สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ ที่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มหรือผู้บริหารงานกลุ่มได้มีโอกาสเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสมาชิก เช่น การแบ่งสายกรณีเกิดภาวะขาดแคลนแรงงาน ในฤดูกาลผลิตและขายสินค้า
3. สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์รับรู้ และ รับทราบถึงหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มตามหลักการรวมกลุ่มสมาชิก ส่งผลทำให้สมาชิกที่ไม่ได้ผู้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มหรือผู้บริหารงานกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการนำสินค้าไปขายส่งผลต่อรายได้ของกลุ่มที่เพิ่มขึ้น
4. เสริมสร้างแนวคิดการบริหารงานกลุ่มแบบมีส่วนร่วม มีการพูดคุย ปรึกษากันมากขึ้นในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม พร้อมกับการมีส่วนร่วมตลอดจนการช่วยกันหารูปแบบการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันวางแผนและทดลองปฏิบัติ ร่วมในการเสนอแนะและแก้ไขปัญหาจึงส่งผลให้รูปแบบการจัดการเป็นที่ยอมรับมากขึ้น
5. การรวมตัวกันของสมาชิก บนพื้นฐานที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้าน เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพ ทำให้กลุ่มเรียนรู้ถึงการจัดกิจกรรมและการส่งเสริมสมาชิกกลุ่มให้เหมาะสมตามสถานภาพ และเวลา เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน ตลอดจนการให้มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือการร่วมบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ
6. สมาชิกกลุ่มเกิดความภาคภูมิใจในธุรกิจของชุมชน โดยกลุ่มได้รับการยอมรับจากภาครัฐและเอกชนในการเข้าศึกษาดูงานการดำเนินการผลิตสินค้าของกลุ่ม ส่งผลให้เกิดการยอมรับตลอดจน สมาชิกกลุ่มเห็นคุณค่าและต้องการสืบทอดภูมิปัญญามากขึ้น

5.2.2 ด้านการบริหารจัดการ

1. ทีมวิจัยเรียนรู้วิธีการที่จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง จากการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการวางแผนการทำงาน การเก็บข้อมูลจากการจัดกิจกรรม การคืนข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมให้แก่ทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่ม รวมถึงการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยทีมวิจัยได้นำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ด้วยการมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการวางแผนการดำเนินงานการผลิตสินค้า การเก็บข้อมูลของแต่ละฝ่ายในการผลิตสินค้า ข้อมูลการซื้อวัตถุดิบ

ข้อมูลการจำหน่ายสินค้าแต่ละตัว ข้อมูลการทำงานของสมาชิกที่เข้าร่วมดำเนินการผลิต และนำข้อมูลดังกล่าวไปชี้แจงให้แก่สมาชิกในคราวประชุมระหว่างปีและประจำปี

2. สมาชิกกลุ่มเรียนรู้วิธีการเลือกวิทยากรให้เหมาะสมกับหัวข้อการอบรม และเรียนรู้ถึงวิธีการติดต่อวิทยากรที่จะมาให้ให้ความรู้ โดยผ่านคนกลางช่วยประสานทำให้ความรู้ที่ได้ไม่ครบถ้วนตามที่สมาชิกกลุ่มต้องการ

3. การแบ่งหน้าที่ตามความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถจะทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี แต่ด้วยสมาชิกกลุ่มที่มีภาระงานจำนวนมาก การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์และติดตามงานที่สำคัญเพื่อหาแนวทางปรับปรุงร่วมกันที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงภาระงานประจำของสมาชิกกลุ่มเป็นสำคัญด้วย

4. เรียนรู้วิธีการที่จะสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ รวมถึงเรียนรู้วิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่เยาวชนรุ่นต่อไป

5. เรียนรู้ถึงระบบการทำงานเป็นทีมที่จะส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการทำงานเป็นทีมต้องมีผู้นำ ทั้งผู้นำทางด้านความคิด ผู้นำปฏิบัติการ ซึ่งถ้าหากขาดผู้นำทีมที่ดีแล้วกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นจะไม่ประสบผลสำเร็จได้อย่างราบรื่น

6. เรียนรู้การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม อย่างเป็นระบบ การกำหนดทิศทางการพัฒนากลุ่ม อันเกิดจากความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง จะก่อให้เกิดความไว้วางใจและก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน

7. สมาชิกกลุ่มเรียนรู้ถึงการวางแผนการดำเนินงานในแต่ละวันว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร ส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8. เรียนรู้ที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรในชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มองค์กร

9. เรียนรู้ถึงบทบาทการมีส่วนร่วมและการพัฒนากลุ่มโดยขององค์กรที่สนับสนุนการดำเนินงาน อันจะส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

10. เรียนรู้ถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่ในงาน เช่นการไปศึกษาดูงาน ได้แก่ การประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านเนื้อหาการดูงาน การเตรียมประสบการณ์ของกลุ่มเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยน และภายหลังศึกษาดูงาน คณะมีเวทีในการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาสรุปร่วมกัน และวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มต่อไป

5.2.3 ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน

1. ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกลุ่มสามารถทำได้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม

2. ในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกลุ่มด้วยการฝึกอบรมในรูปแบบต่างๆ ควรให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าร่วมอบรมหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกัน การให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสเสนอ

ความคิดเห็น และเสนอความต้องการฝึกอบรม จะทำให้ได้ความรู้ที่ตรงกับความต้องการ ตลอดจนสมาชิกกลุ่มตื่นตัว และสนุกกับการอบรมมากขึ้น

3. สมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้งจะสามารถพัฒนาตนเองได้ดี มีความเข้าใจในกระบวนการทำงาน และสถานการณ์ของกลุ่ม เกิดความไว้วางใจกัน มีการทำงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในครั้งต่อไปอีก

5.2.4 ด้านการบริหารผลิต

1. เรียนรู้ถึงวิธีการเพิ่มจำนวนผลผลิตจากการจ้างงานตามความถนัด และจากการลองถูกลองผิดจากการปฏิบัติจริง เมื่อลองผิดแล้วต่างช่วยกันวิเคราะห์แล้วสามารถนำมาเป็นบทเรียนในการแก้ไขครั้งต่อไป

2. เรียนรู้ถึงเทคนิคการเพิ่มผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้า ตลอดจนเรียนรู้การจัดลำดับของกระบวนการผลิตเพื่อไม่ให้เกิดการว่างงาน หรือเกิดงานประเภทคอดขวด

3. การนำเทคโนโลยีที่กลุ่มตัดสินใจนำมาใช้ จะต้องเป็นเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่ม

4. การเลือกใช้เทคโนโลยีจะต้องคำนึงถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ภายในกลุ่ม และทักษะในการใช้ความรู้ตามศักยภาพของบุคลากร

5. เกิดแนวทาง และความคิดที่จะทำ คัดแปลงและออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

5.2.5 ด้านการบริหารการตลาด

1. บทเรียนที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมพบว่า พื้นฐานของการทำตลาดผลิตภัณฑ์นั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า ดังนั้นต้องยึดตัวของลูกค้าที่เป็นหลัก รวมถึงการทำตลาดที่ดีต้องมีการศึกษา ทำการสำรวจตลาด ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึง ราคา รูปแบบของสินค้าประเภทเดียวกันที่วางจำหน่าย อันจะส่งผลต่อการคำนวณต้นทุน และนำไปสู่การตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตของกลุ่มได้

2. การเพิ่มแรงจูงใจในการซื้อให้แก่ลูกค้าโดยการขายแบบลดราคา ตลอดจนการจัดผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมตามเทศกาลต่างๆ เป็นการขยายตลาดได้อีกทางหนึ่ง

5.2.6 ด้านการบริหารการเงินและบัญชี

1. การจัดทำระบบการเงินและบัญชีที่เหมาะสมตามลักษณะของกิจการ จะช่วยประหยัดเวลาได้มากกว่า 50 % จากระบบเดิมที่เคยทำ ส่งผลให้มีเวลาไปควบคุมดูแลงานในส่วนอื่นๆ ได้

2. การปิด และสรุปบัญชีเป็นประจำทุกเดือน สามารถนำมาช่วยในตัดสินใจการวางแผนและดำเนินงานได้เร็วขึ้น

3. เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาเงินสดหมุนเวียน(สภาพคล่อง)ด้วยการบริหารจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.7 ด้านการทำงานวิจัยของกลุ่มสตรีสหกรณ์

1. ก่อนดำเนินการวิจัยทางกลุ่มได้ใช้แนวทางการบริหารประจำวัน ไม่ได้มีการแบ่งหน้าที่การทำงาน ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมกลุ่มในด้านการตลาด การเงินและบัญชี การผลิต การบริหารจัดการองค์การที่ไม่มีประสิทธิภาพ

2. จากการทำงานวิจัยกลุ่มสตรีสหกรณ์ได้เรียนรู้ว่าแนวทางการจัดการกลุ่มสตรีสหกรณ์นั้นต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม สถานภาพของสมาชิก รวมไปถึงกิจกรรมที่ต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพของกลุ่ม

3. งานวิจัยได้เข้ามาเสริมให้กลุ่มเรียนรู้ในการพึ่งตนเอง โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ส่งผลทำให้กลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ เกิดความเข้าใจในสมาชิกกลุ่มในการดำเนินงานของกลุ่ม ส่งผลทำให้กลุ่มมีชื่อเสียงและการยอมรับทั้งในด้านสินค้าและการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งพิจารณาได้จากจายอดจำหน่ายสินค้าที่สูงขึ้นตลอดจนมีหน่วยงานที่ขอเข้ามาทำการศึกษาดูงานการบริหารจัดการกลุ่มที่มีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการวิจัย

5.3.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการวิจัย

1. ความตั้งใจของทีมวิจัย คณะกรรมการบริหารกลุ่มสตรีสหกรณ์มีมาก ส่งผลทำให้การดำเนินโครงการวิจัยเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2. สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ทราบและเข้าใจบทบาทของการเป็นสมาชิกกลุ่มมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มได้รับการพัฒนาและเป็นระบบมากขึ้น

3. การสลับตำแหน่งหน้าที่จากการวางบทบาทของทีมวิจัย ได้แก่ ทีมการวางแผนการทำงาน ทีมการเก็บข้อมูล ทีมคืนข้อมูล ทีมวิเคราะห์ข้อมูล ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆของทีมวิจัยผ่านกระบวนการวิจัยมีมากขึ้น

4. การยอมรับและเห็นความสำคัญ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะของหน่วยงานระดับจังหวัดเช่น สหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานส่งเสริมเกษตรจังหวัดลำพูน เกษตรจังหวัดลำพูน ระดับอำเภอ เช่น สหกรณ์อำเภอเมืองลำพูน เกษตรอำเภอเมืองลำพูน และระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่า หน่วยงานภาคเอกชน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค และสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ที่มีต่อการดำเนินงานกลุ่มและโครงการวิจัย ทำให้การดำเนินโครงการวิจัยสำเร็จ ลุล่วง

5.3.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ในการดำเนินโครงการวิจัยพบว่า มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ โดยสาเหตุของการไม่เข้าร่วมเนื่องจากการจัดเวทีประชุมซ้ำซ้อนกับกิจกรรมของหมู่บ้านและของชุมชน
2. จากการจัดเวทีประชุมสมาชิกกลุ่ม สมาชิกที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งจะมีเวลาเข้าร่วมบริหารจัดการกลุ่มค่อนข้างน้อย
3. การจัดกิจกรรมในช่วงฤดูของการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรเช่น ลำไย ทำให้การดำเนินโครงการวิจัยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวขาดความต่อเนื่อง
4. สมาชิกกลุ่มและคณะผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้แนวความคิดใหม่ การเสนอแนะการดำเนินงานกลุ่มมีไม่มาก การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มมีไม่เท่ากันซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินกิจกรรม และการยอมรับในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดำเนินกิจกรรมและการบริหารจัดการกลุ่ม

5.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพ และศักยภาพของการจัดการธุรกิจชุมชน ดังนั้นยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนและผลักดัน
2. การจัดการธุรกิจชุมชนเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในระบบเศรษฐกิจของชาติและเพื่อให้เกิดความยั่งยืนซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ และให้การดูแลอย่างต่อเนื่อง

5.4.2 ข้อเสนอแนะในโครงการวิจัย

1. ในกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถแก้ไข ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการวิจัยอย่างแท้จริง
2. กิจกรรมที่จัดให้ในกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม ควรมาจากพื้นฐานความต้องการของคนในชุมชนจะทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์มากที่สุด
3. เมื่อโครงการวิจัยนี้ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำวิจัยในประเด็นต่อเนื่อง เช่น การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในองค์กรในชุมชน
4. ควรมีการสลับตำแหน่งหน้าที่จากการวางบทบาทของทีมวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพนักวิจัยท้องถิ่นด้านต่างๆผ่านกระบวนการวิจัยให้มีมากขึ้น
5. ควรมุ่งส่งเสริมกระบวนการวิจัยให้กับชุมชนมากขึ้นก่อนที่จะลงมือ ในการพัฒนา ด้านต่างๆที่จะกระทำต่อชุมชน และนำโครงการที่ประสบความสำเร็จไปขยายผลสู่ชุมชนหรือ องค์กรที่มีการดำเนินงานที่คล้ายกันต่อไป

6. กระบวนการในการหนุนเสริมความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจชุมชน ยังมี
ความจำเป็นที่ต้องช่วยหนุนเสริมต่อไป

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานวิจัยด้านพัฒนาระบบสหกรณ์ (2544) การศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการพัฒนา
กลุ่มสตรี สหกรณ์. กองวิชาการ กรมส่งเสริม สหกรณ์.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2539)การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคม และการมีส่วนร่วมของสมาชิก
กลุ่มสตรีสหกรณ์: กรณีศึกษากลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนินทร์ ชุนพันธ์ (2541)การจัดการธุรกิจขนาดย่อม.สถาบันราชภัฏสวนดุสิต พิมพ์ครั้งที่ 1.
นำชัย หนูผล(2529)การตอบสนองประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาท้องถิ่น : เอกสารงานวิจัย.
เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ(2540)นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน. รายงานการ
วิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อ กองทุนสนับสนุนการวิจัย, ม.ป.ท.
- ฝ่ายวิจัยการพัฒนาสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2545)“การพัฒนาอาชีพกลุ่มแม่บ้านสมาชิก
สหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดยโสธร” www.cpd.go.th สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2545.
- วราภา คุณาพร และคณะ(2542)ธุรกิจการผลิตของกลุ่มสตรีสหกรณ์ภาคเหนือตอนบน:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อ กองทุนอุดหนุนเพื่อการวิจัย
ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ สิมะโชค(2542) SMEs เสาหลักของอุตสาหกรรมกัญชาติ . กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาชน จำกัด.
ไว จามรราน(2542) ทฤษฎีธุรกิจขนาดกลางและย่อม . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รู้แจ้ง.
- สมชาย หิรัญกิตติ (2542)การบริหารธุรกิจขนาดย่อม . กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- อรรวรรณ พันธุ์เนตร(2541) “การประเมินความต้องการการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวของประชาชน: กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิชัย พันธเสนและคณะ. (2545) ชุมชนวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน. สำนักมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T(1977)January Participation : Concept and Measure
For Project Design, Implementation, In Rural Development Monograph No 2 The
Rural Development community Center For International Studies, Cornell
Universities.

- Donnelly, James H., Jame L, Gibson and John M. Ivancevich (1987) **Fundamentals of Management**. Illinois: BPI Irwin Business Publication., Inc.
- Johanna D. L. and Titing M(2001) "Credit Cooperative as an Alternative Community Informal Care System for Women" **POPULATION AND SOCIAL STUDIES** .Online]
Vol.10,1 (July) Available
http://www.ipsr.mahidol.ac.th/content/Publication/Volunm_Journal/journal_vol10_no1_eng.htm (2 August 2004).
- Juran, M., Gryna, M. (1993) **Quality Planning and Analysis: From product development thoughuse**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Kotler, Phillip (2001) **Marketing Management**. The millennium ed. Upper Sadler River, New Jersey: Prentice-Hall.
- Kemmis, S. and R. Mc Taggart (1988) **The Action Research Planner**. 3rd ed, Geelong: Deakin University.
- Lawrence J. Gitman (1997) **Principles of Managerial Finance**. 8th ed. Addison Wesley Longman, Inc.
- Meredith, Jack R. (1992) **The Management of Operations: A Conceptual Emphasis**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Mondy R. Wayne and Noe M. Robert. (1996) **Human Resource Management**. 6th ed, Upper Sadler River, New Jersey: Prentice-Hall.
- Pride, William M., Robert J. Hughes and Jack R. Kapoor. (1996) **Business**. 5th ed .Boston: Houghton Mifflin Co., Ltd.
- Tunner. T. (1993) **The Handbook of Project-Based Management in UK Service Organizations: Some Key findings Strategic Objectives**. London: McGraw-Hill.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ช่วยวิจัย

1. นางยุพิน อนุใจ	ผู้ช่วยวิจัย
2. นางสีดา บัวโอภาส	ผู้ช่วยวิจัย
3. นางปรานี สุริยวงค์	ผู้ช่วยวิจัย
4. นางวันเพ็ญ สุริยวงค์	ผู้ช่วยวิจัย
5. นายมนัส พันธุ์โมงค์	ผู้ช่วยวิจัย
6. นางบัวเงา พรหมสนธิ	ผู้ช่วยวิจัย
7. นางครรชนีย์ สิ้นธุเทียม	ผู้ช่วยวิจัย
8. นางอำพร สิ้นสุวรรณ	ผู้ช่วยวิจัย
9. นางศิริพร สิ้นสุวรรณ	ผู้ช่วยวิจัย
10. นางสาวรุจน์ นารินทอง	ผู้ช่วยวิจัย
11. นางสาววรรณ ศรีวิเชียร	ผู้ช่วยวิจัย
12. นางจิตฤดี ยะมาวิริญ	ผู้ช่วยวิจัย
13. นางพิมพ์า ยะมาวิริญ	ผู้ช่วยวิจัย
14. นางแวน มหาวัน	ผู้ช่วยวิจัย
15. นางสาววารุณี ทิพย์มณี	ผู้ช่วยวิจัย
16. นายวิมล สิ้นธุสุวรรณ	ผู้ช่วยวิจัย
17. นายเมืองคำ คงจิต	ผู้ช่วยวิจัย
18. นายสุทัศน์ สิ้นธุเทียม	ผู้ช่วยวิจัย
19. นางบัวงาม ต๊ะแก้ว	ผู้ช่วยวิจัย
20. นายกิตติ ทิพย์มณี	ผู้ช่วยวิจัย
21. นางยุพิน สิ้นธุเทียม	ผู้ช่วยวิจัย
22. นางสาวแก้วภา อาณา	ผู้ช่วยวิจัย
23. นางบานชื่น มโนสมุทร	ผู้ช่วยวิจัย
24. นายสถาพร ยะมณี	ผู้ช่วยวิจัย
25. นางพิมพ์า ชัยชนะศิลป์	ผู้ช่วยวิจัย
26. นางบัวผัน แต่ชนะจิตต์	ผู้ช่วยวิจัย
27. นายสองเมือง คำเนี้ยว	ผู้ช่วยวิจัย
28. นางม่อย สิ้นธุญา	ผู้ช่วยวิจัย
29. นางจำเนียร อุดอุโมงค์	ผู้ช่วยวิจัย
30. นางนง ยะมณี	ผู้ช่วยวิจัย

31. นางบัวเรื่อ วงศ์ถามาตร

ผู้ช่วยวิจัย

32. นางอุษา นันทชัย

ผู้ช่วยวิจัย

33. นางเอือน ยะมาวิรัญ

ผู้ช่วยวิจัย

34. นางแก้วตุน เกตุชัย

ผู้ช่วยวิจัย

ภาพแสดงความสำเร็จของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง

รางวัลชนะเลิศที่ 1 ลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง งานเทศกาลลำไยสนับสนุนสินค้าไทย OTOP 2548

รางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว (เครื่องดื่มลำไยสำเร็จรูป) งานคัดสรรผลิตภัณฑ์ OTOP

รางวัลผลิตภัณฑ์ดีเด่นของจังหวัดลำพูน งานมหกรรมอาหารและยาเคลื่อนที่เพื่อ
ผลิตภัณฑ์ OTOP ภาคเหนือประจำปี 2549

ขั้นตอนการผลิตสินค้าของกลุ่ม

ลำไยอบแห้ง

ส่วนผสม

ลำไยสดที่คัดเกรดคุณภาพตามท่างัน	300	กิโลกรัม
โซเดียมเบตาไบซัลไฟด์	50	กรัม
สารละลายแคลเซียมคลอไรด์	5	กรัม

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 25 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. นำลำไยสดที่คัดเกรดแล้วไปอกเปลือกกลอกลำไยที่เสียแล้วออกส่วนที่ค้ำให้ทำการควั่นเอาเมล็ดลำไยให้เหลือเฉพาะเนื้อ
2. ล้างลำไยจากขั้นตอนที่ 1 ด้วยน้ำสะอาด 2 - 3 ครั้ง
3. เติมโซเดียมเบตาไบซัลไฟด์ 0.5 กรัมต่อน้ำ 10 ลิตร นำลำไยแช่ในน้ำนาน 10 นาที
4. เติมสารละลายแคลเซียมคลอไรด์ 5 กรัม ต่อน้ำ 10 ลิตร นำลำไยแช่ในน้ำนาน 1 - 2 นาที แล้วตัดออกแล้วล้างด้วยน้ำสะอาด 1 - 2 ครั้ง หลังจากนั้นให้ทำการตัดออกฝั่งไว้ให้สะเด็ดน้ำ
5. นำลำไยที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 ไปวางเรียงบนตะแกรง
6. นำเข้าอบในเตาอบด้วยควมร้อนที่อุณหภูมิ 70 องศา นาน 2 ชั่วโมง
7. ลดอุณหภูมิลงเหลือ 65 องศา แล้วทำการอบต่อนานอีก 6 ชั่วโมง
8. ลดอุณหภูมิลงเหลือ 50 องศา แล้วทำการอบต่อนานอีก 4 ชั่วโมง
9. นำออกจากเตาอบให้นำไปผึ่งแดดนานอีกประมาณ 20 นาที
10. นำไปบรรจุเก็บในถุงหรือภาชนะในหึ่งที่มีอุณหภูมิต่ำ

กะละแมลำไย

ส่วนผสม

แป้งข้าวเหนียว	500	กรัม
ลำไยอบแห้ง	300	กรัม
เกลือป่น	2	ช้อนชา
น้ำตาลทราย	500	กรัม
มะพร้าว	1/2	ถ้วยตวง

(ถัดรส่วนผสมต่อผลผลิต 3 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. ต้มน้ำร้อนทิ้งไว้
2. ถ้างลำไยในน้ำร้อนแล้วตัดออก
3. ทำการซังน้ำหนักรแล้วแช่ลำไยให้นิ่ม
4. นำลำไยที่แช่ไว้มาปั่น
5. ตั้งกระทะกวนน้ำหางกะทิ
6. นำกะทิส่วนหางมาตวงใส่กะละมัง
7. เติมน้ำตาล เกลือ หลังจากนั้นผสมลงไปกับน้ำหางกะทิ
8. นำส่วนผสมทั้งหมดมาปั่นให้เข้ากัน
9. นำเอาส่วนผสมที่ปั่นแล้วลงในกระทะที่ตั้งเนื้อลำไยอยู่
10. เติมน้ำมะพร้าวที่เคี่ยวไว้จนแตกมัน
11. กวนไปจนร้อนไม่ติดกระทะโดยใช้เวลากวนนานาประมาณ 3 ชั่วโมง
12. ตักออกพักไว้ให้เย็นและทำการห่อและบรรจุ

น้ำพริกเผากุ้งน้ำตาลลำไย

ส่วนผสม

พริกแกงเม็ดใหญ่	500	กรัม
พริกแกงเม็ดเล็ก	500	กรัม
หอมแดงเจียว	500	กรัม
กระเทียมเจียว	500	กรัม
กุ้งแห้งกั๊ด	500	กรัม
น้ำส้มสายชู	2	ถ้วยตวง
น้ำมันมะขามเปียก	8	ถ้วยตวง
น้ำตาลลำไย	2500	กรัม
กะปิอย่างดี	500	กรัม
น้ำมันพืช	1.5	ขวด
เกลือป่น	8	ช้อนโต๊ะ

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 12 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. นำพริกแห้งที่กั๊ดแล้วไปล้างน้ำและพักให้สะเด็ดน้ำ
2. นำไปคั่วด้วยไฟอ่อนประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วป็นให้ละเอียด
3. นำหอมแดง กระเทียม กุ้งแห้งที่ล้างน้ำแล้ว ไปป็นให้ละเอียด
4. นำกะปินำไปโขลกด้วยไฟอ่อน
5. ตั้งกะทะใส่น้ำมันพืชให้พอร้อน แล้วนำกุ้งแห้งที่ป็นละเอียดลงไปผัดให้หอม
6. ใส่พริกที่ป็นละเอียดแล้วลงไปผัดกับกุ้งแห้ง
7. เติมน้ำมันมะขามเปียก น้ำส้มสายชู น้ำตาลลำไย เกลือป่น ผัดรวมกัน
8. เคี่ยวไฟจนกระทั่งสุกแล้วปิดไฟ ทิ้งไว้สักพัก
9. นำไปบรรจุในขวดโหลที่สะอาด

กระชายดำผงสำเร็จรูป

ส่วนผสม

กระชายดำแห้งการคัดแล้ว	2	กิโลกรัม
น้ำตาลทรายแดง	3	กิโลกรัม
น้ำสะอาด	10	ถ้วยตวง

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 3 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. นำกระชายดำมาคัดสรร โดยหักแบ่งกระชายดำมาให้มีขนาดเท่าข้อนิ้วมือ
2. นำมาล้างน้ำสะอาด 2-3 ครั้ง เพื่อให้ดินที่ติดอยู่หลุดออก
3. เทกระชายดำที่มาจากขั้นตอนที่ 2 ใส่ในเครื่องบดแล้วพ่นน้ำสะอาดตามในปริมาณ กระชายดำต่อน้ำเท่ากับ 2 กก. ต่อ 1 หม้อ (2 ถ้วยตวง) บดแล้วนำผงมาวางรองไว้
4. ได้กระชายดำบดมาแล้วเอาใส่ในผ้าขาวบาง กับกั้นให้ได้ม้วน แล้วนำน้ำที่ได้มาเทกรอง ลงในผ้าขาวบางอีกครั้งหนึ่งโดยผ้ากรองรอบสองนี้มีความหนากว่าผ้ากรองรอบแรก
5. เทน้ำที่ได้มาลงกระทะปริมาณ 1 หม้อเพื่อเกี่ยวกับน้ำตาลทรายแดง 3 กิโลกรัม โดยใช้ ไฟอ่อนเคี่ยวนาน 50 นาที และใช้ไม้พายค้ำยาคั่วเรื่อยๆ
6. ใช้ตะแกรงกรองตักเอากากน้ำตาลออกจากน้ำในกระทะที่กำลังเคี่ยว
7. เมื่อครบ 50 นาทีแล้ว ทำการปิดแก๊ส ใช้ไม้พายรีบคนเพื่อให้กระชายดำที่เคี่ยวไม่จับ กันเป็นก้อน
8. คนกระชายดำจนเป็นผงคั่วแล้วตักใส่กะละมังรอให้เย็น
9. นำตะแกรงแบบละเอียดมาร่อนเพื่อให้ได้ผงกระชายดำที่มีความละเอียดเท่ากัน ไม่จับ ตัวเป็นก้อน
10. นำมาบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่มีฉลากในขนาดต่างๆ ตามต้องการ

พิมพ์งานรูป

ส่วนผสม

ขิงผงแห้งเกรดพรีเมียม	2	กิโลกรัม
น้ำตาลทรายแดง	3	กิโลกรัม
น้ำสะอาด	10	ถ้วยตวง

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 3 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. นำขิงที่ตัดแล้วล้างให้สะอาดขูดหัวนมมีคมมาล้างน้ำสะอาด 2-3 ครั้ง
2. เทขิงที่มาจากขั้นตอนที่ 1 ใส่ในเครื่องบดแล้วเทน้ำสะอาดตามในปริมาณขิงต่อน้ำเท่ากับ 10 ถ้วยตวง บดจนละเอียดจนขาวรองไว้
3. ได้ขิงบดมาแล้วเอาใส่ในผ้าขาวบาง บีบคั้นให้ได้น้ำ แล้วนำน้ำที่ได้มาเทกรองลงในผ้าขาวบางอีกครั้งหนึ่ง โดยผ้ากรองรอบสองนี้มีความหนากว่าผ้ากรองรอบแรก
4. เทน้ำที่ได้มาลงในกระทะปริมาณ เหม้อเพื่อเกี่ยวกับน้ำตาลทรายแดง 3 กิโลกรัม โดยใช้ไฟอ่อนๆ ประมาณ 50 นาที และใช้ไม้พายคนเบาๆไปเรื่อยๆ
5. ใช้ตะแกรงกรองกากน้ำตาลออกจากน้ำในกระทะที่กำลังเดือด
6. เมื่อครบ 50 นาทีแล้ว ทำการปิดแก๊ส ใช้ไม้พายรีบคนเพื่อให้ขิงที่เคี่ยวไม่จับตัวเป็นก้อน
7. คนขิงจนเป็นผงเต็มแล้วตักใส่กะละมังรอให้เย็น
8. นำตะแกรงแบบละเอียดมากรองเพื่อให้ได้ผงขิงที่มีความละเอียดเท่ากัน ไม่จับตัวเป็นก้อน
9. นำมาบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่มีฉลากในขนาดต่างๆ ตามต้องการ

ดอกคำฝอยผงสำเร็จรูป

ส่วนผสม

ดอกคำฝอยกึ่งน้ำผึ้ง	100	กรัม
น้ำตาลทรายแดง	3	กิโลกรัม
น้ำสะอาด	11	ถ้วยตวง

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 3 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. นำดอกคำฝอยแห้งที่คัดและล้างแล้วมาล้างในน้ำอุ่นและพักให้สะเด็ดน้ำ
2. นำดอกคำฝอยที่ล้างแล้วมาต้มในกระทะ
3. นำน้ำที่ได้มาเทรกลงในผ้าขาวบาง
4. เทน้ำที่ได้มาลงในกระทะปริมาณ เหนือเพื่อเคี่ยวกับน้ำตาลทรายแดง 3 กิโลกรัมโดยใช้ไฟอ่อนเคี่ยวนาน 50 นาที และใช้ไม้พายคนยาวๆไปเรื่อยๆ
5. ใช้ตะแกรงกรองตักเอากากน้ำตาลออกจากน้ำในกระทะที่กำลังเคี่ยว
6. เมื่อครบ 50 นาทีแล้ว ทำการปิดแก๊ส ใช้ไม้พายรีบคนเพื่อให้ดอกคำฝอยที่เคี่ยวไม่จับกันเป็นก้อน
7. ควบดอกคำฝอยจนเป็นผงคั้นแล้วตักใส่กะละมังรอให้เย็น
8. นำตะแกรงแยบละเอียดมาร่อนเพื่อให้ได้ผงดอกคำฝอยที่มีความละเอียดเท่ากัน ไม่จับตัวเป็นก้อน
9. นำมาบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่มีฉลากในขนาดต่างๆ ตามต้องการ

มะตูมผงสำเร็จรูป

ส่วนผสม

มะตูมแห้งผ่านการอบฆ่าเชื้อแล้ว	500	กรัม
น้ำตาลทรายแดง	3	กิโลกรัม
น้ำสะอาด	11	ถ้วยตวง

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 3 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. นำมะตูมแห้งที่คัดแล้วมาล้างน้ำสะอาด 2-3 ครั้ง
2. นำมะตูมที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาต้มและทิ้งไว้ให้เย็น
3. เหมมะตูมที่มาจากขั้นตอนที่ 2 ใส่ในเครื่องบด
4. ได้มะตูมบดมาแล้วเอาใส่ในผ้าขาวบาง บีบคั้นให้ได้น้ำเข้มข้น 11 ถ้วยตวง แล้วนำน้ำที่ได้มาเทกรองลงในผ้าขาวบางอีกครั้งหนึ่งโดยผ้ากรองรอบสองมีความหนากว่าผ้ากรองรอบแรก
5. เทน้ำที่ได้มาเทลงกระทะปริมาณ 1 หม้อเพื่อเกี่ยวกับน้ำตาลทรายแดง 3 กิโลกรัม โดยใช้ไฟอ่อนเคี่ยวนาน 50 นาที และใช้ไม้พายคั่วบวเคี่ยวไปเรื่อยๆ
6. ใช้ตะแกรงกรองตักเอากากน้ำตาลออกจากน้ำในกระทะที่กำลังเคี่ยว
7. เมื่อครบ 50 นาทีแล้ว ทำการปิดแก๊ส ใช้ไม้พายรีบคนเพื่อให้มะตูมที่เคี่ยวไม่จับกันเป็นก้อน
8. กนมะตูมจนเป็นผงคั้นแล้วคัดใส่กะละมังรอให้เย็น
9. นำตะแกรงแบบละเอียดมาร่อนเพื่อให้ได้ผงมะตูมที่มีความละเอียดเท่ากันไม่จับตัวเป็นก้อน
10. นำมาบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่มีฉลากในขนาดต่างๆ ตามต้องการ

ลำไยผงขงคัมผสมสาหร่าย

ส่วนผสม

ลำไยแห้ง	3	ขีด
น้ำตาลทรายแดง	3	กิโลกรัม
สาหร่าย	0.10	กรัม

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 3 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. ต้มลำไยแห้งกับน้ำให้เดือดประมาณ 15 นาที
2. กรองแยกส่วนที่เป็นน้ำลำไยออกมา
3. เทวุ้นน้ำลำไยจนกระทั่งได้ความเข้มข้น 60 บริกซ์(โดยใช้เครื่องวัดความเข้มข้น)
4. เติมน้ำตาลทรายผสมลงไปครึ่งหนึ่ง เทวุ้นต่อไปโดยใช้ไฟอ่อน จาส่วนผสมเริ่มขึ้นเดือดเป็นฟองทั่ว
5. เติมน้ำตาลส่วนที่เหลือ เทวุ้นต่อไปจนกระทั่งเริ่มจับเป็นก้อนหรือเป็นเม็ด ให้ปิดไฟ และใช้ความร้อนส่วนที่เหลือค่อยๆ คนต่อไปจนแห้ง นำไปบดเป็นผง แล้วนำมาร่อนบนตะแกรง แล้วนำมาผสมกับสาหร่าย
6. บรรจุในภาชนะปิดให้สนิท

ลำไยผงสำเร็จรูป

ส่วนผสม

ลำไยแห้ง	300	กรัม
น้ำตาลทราย	3	กิโลกรัม
น้ำเปล่า	11	ถ้วยตวง

(อัตราส่วนผสมต่อผลผลิต 3 กิโลกรัม)

วิธีทำ

1. ต้มลำไยแห้งกับน้ำให้เดือดประมาณ 15 นาที
2. กรองแยกส่วนที่เป็นน้ำลำไยออกมา
3. เทยวน้ำลำไยจนกระทั่งได้ความเข้มข้น 60 บริกซ์
4. เติมน้ำตาลทรายผสมลงไปครึ่งหนึ่ง เทยวต่อไปโดยใช้ไฟอ่อน จนส่วนผสมเริ่มข้น เกิดฟองทั่ว
5. เติมน้ำตาลส่วนที่เหลือ เทยวต่อไปจนกระทั่งเริ่มจับเป็นก้อนหรือเป็นเม็ด ให้ปิดไฟ และใช้ความร้อนส่วนที่เหลือค่อยๆ คนต่อไปจนแห้ง นำไปบดเป็นผง
6. บรรจุในภาชนะปิดให้สนิท

หมายเหตุ

- เมื่อจะรับประทานต้องผสมลำไยผง 1 ส่วนค่อน้ำร้อน 7 ส่วนโดยประมาณ หรือลำไยผง 3 ช้อนชาค่อน้ำร้อน 100 มิลลิลิตร (ซีซี)
- เนื้อลำไยส่วนที่เหลือนำไปแปรรูปเป็นลำไยกวนได้

นมถั่วเหลืองผงสำเร็จรูป

ส่วนผสม

ถั่วเหลือง	400	กรัม
น้ำตาลทราย	3	กิโลกรัม
น้ำเปล่า	11	ถ้วยตวง
ครีมเทียม	6.5	กิโลกรัม

วิธีทำ

1. นำถั่วเหลืองมาล้าง 2 ครั้งแช่น้ำ 3 ชั่วโมง
2. คั้นน้ำให้เคี้ยวทั้งไว้เพื่ออุ่น แล้วล้างถั่วแช่พักให้สะเด็ดน้ำ
3. นำน้ำที่คั้นมาผสมกับถั่วนำมาปั่นละเอียด
4. แล้วกรองด้วยผ้าขาวบาง แล้วบีบให้เหลือน้ำเข้มข้น 11 ถ้วยตวง
5. นำกะทะตั้งไฟเอาน้ำเตาที่เตรียมไว้ใส่ลงไปก็ยวนาน 1 ชั่วโมง จนกลายเป็นผงแล้ว
6. นำเอาผงถั่วเหลืองเอามาอุ่น ผึ่งให้เย็น
7. นำเอาผงถั่วเหลืองที่เย็นแล้วมาผสมกับครีมเทียม
8. ทำการบรรจุ และจำหน่าย

ตะกร้าเมงกลาไมมิตร

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษสมุดโทรศัพท์ ขนาด 2 1/2 นิ้ว ม้วนเรียบร้อยแล้ว จำนวน 400 เส้น
2. ลวดเบอร์ 20
3. ลวดเบอร์ 18 ตัดยาว 24 นิ้ว 4 เส้น สำหรับทำหู
4. คีมตัดลวด
5. กาวลาเท็กซ์
6. ก้อนเล็ก, กัดเตอร์
7. ไม้บรรทัดเหล็ก, กรรไกร
8. แปรงทาสี ขนาด 1 นิ้ว กระดาษเคลือบขนาดเล็ก (ปากกว้างประมาณ 5-6 นิ้ว)
9. น้ำมันเคลือบเงา (แล็กเกอร์ ชูริเทน)

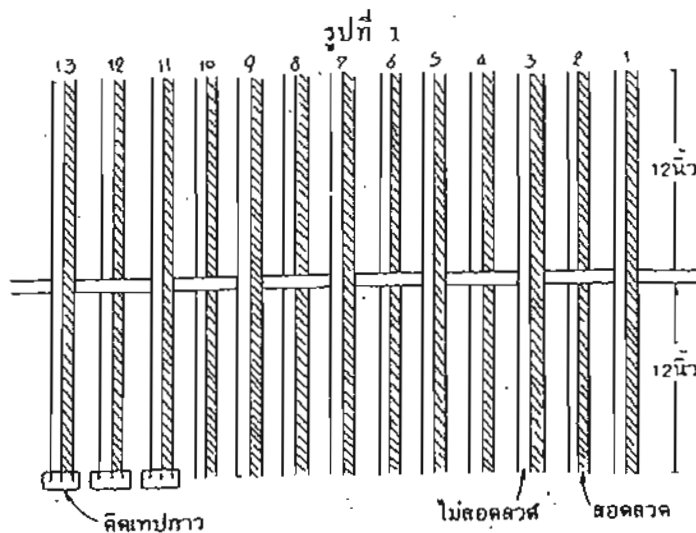
การตัดลวด

- ก. ตัดลวดยาว 30 นิ้ว จำนวน 5 เส้น
- ข. ตัดลวดยาว 24 นิ้ว จำนวน 13 เส้น
- ค. ตัดลวดยาว 12 นิ้ว จำนวน 4 เส้น

วิธีทำ

1. นำกระดาษมาสอดลวดที่ตัดไว้ ให้เรียบร้อยทุกเส้น
2. นำกระดาษที่สอดลวดแล้ว ซึ่งยาว 24 นิ้ว จำนวน 13 เส้น และเส้นที่ไม่สอดลวดยาว 24 นิ้ว

จำนวน 13 เส้น เท่าๆ กัน มาเรียงคู่กันให้มีระยะห่างคู่ละ 1/2 นิ้ว (เป็นเส้นตั้งขวาง) ใช้เทปกาวติดปลายหัวท้ายไว้

3. นำเส้นตั้งยาว 30 นิ้ว จำนวน 5 เส้น ที่สอดลวดไว้เรียบร้อยแล้วมาขัดสลับกับเส้นสานดังนี้

ก. ใช้เส้นตั้ง (เส้นขาว) ขนาด 30 นิ้ว จำนวน 1 เส้น วางให้ได้กึ่งกลาง ขัดลายขัดกับเส้นตั้งขวาง (เส้นขาว 24 นิ้ว ในข้อ 2) จนครบทุกเส้น (เส้นที่ 1-13) ดังรูปที่ 1

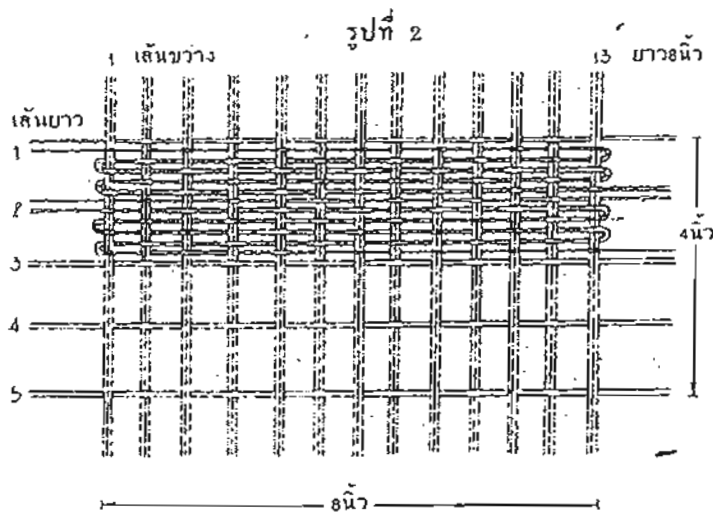
ข. ใช้เส้นสาน (ไม่ได้สอดลวด) ขัดเส้นตั้งขวางด้วยลายขัด ยก 1 ชั้ม 1 ไปจนครบ 13 เส้น แล้วขัดกลับมากลับไปจนได้ 5 รอบ แล้วปล่อยปลายเส้นสานไว้ ให้ยาวเท่ากับเส้นตั้ง (30 นิ้ว)

ค. นำเส้นตั้งขนาด 30 นิ้ว จำนวน 1 เส้น วางให้ได้กึ่งกลางแล้วขัดลายขัดต่อไปปลายเส้นขนานกับปลายเส้นสานในข้อ (ข) ดังรูปที่ 2

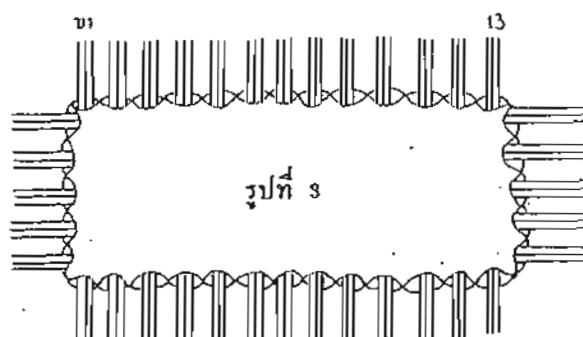
หมายเหตุ

อาจใช้เทปขาวติดหัวท้ายเส้นตั้งขวางไว้ก่อน เพื่อป้องกันการเลื่อนก็ได้

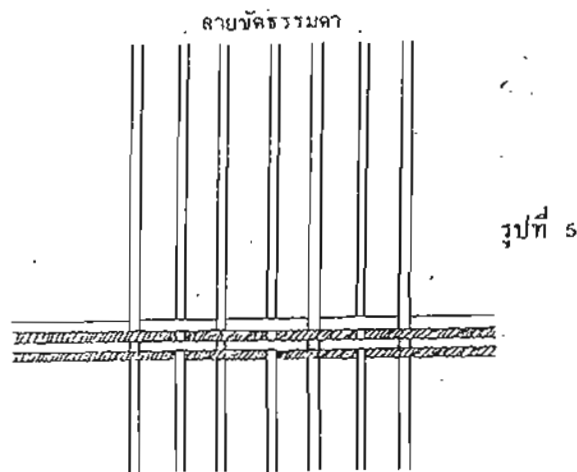
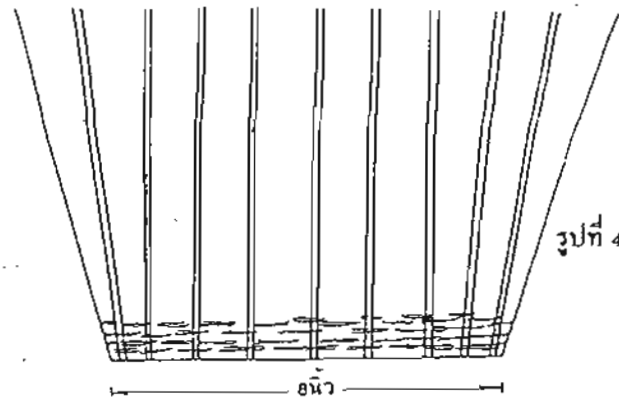
สานต่อไปจนครบ 5 ช่วง (เส้นขาว) ให้ปลายเส้นสานเส้นสุดท้ายมาจับที่เส้นขวางเส้นที่ 1 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะได้นันตะกร้ากว้าง 4 นิ้ว

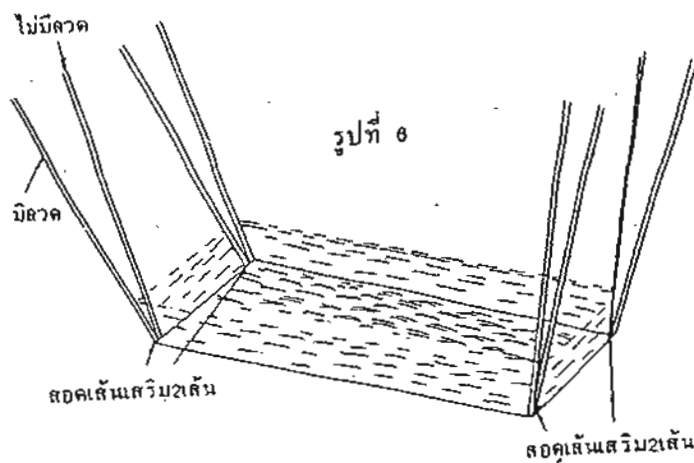
4. นำเส้นสาน 2 เส้นต่อกัน แล้วพับคล้องเส้นสานที่ 1 สานลายขัดบิด ตั้งแต่เส้นที่ ข1, 2, 3 เรื่อยมาจนครบทุกเส้นได้ 1 รอบ ดังรูปที่ 3

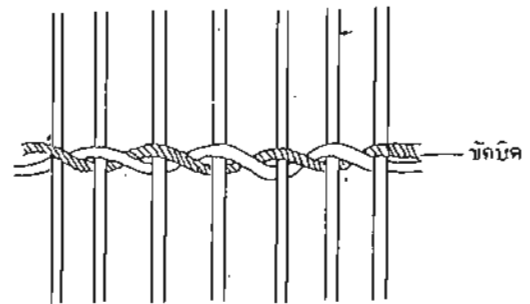
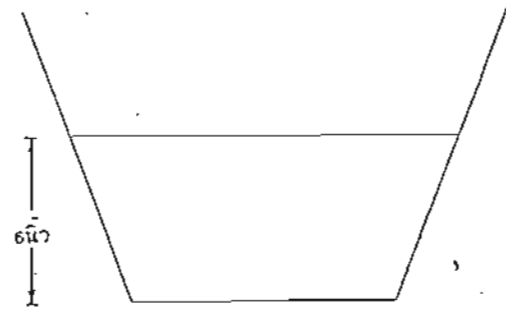
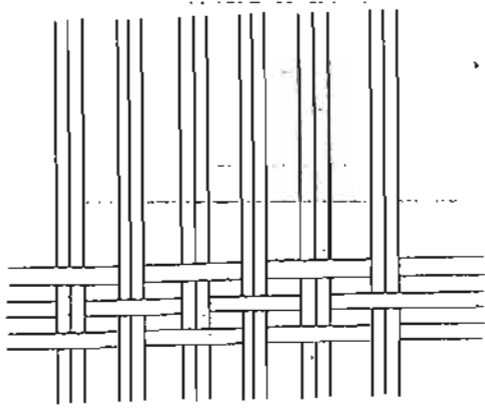

5. หักเส้นตั้งให้เป็นรูปตะกร้า ให้อันด้านข้างเฉียงประมาณ 45 องศา และเส้นด้านหน้า. หลัง
หักตั้งฉาก ดังรูปที่ 4 แล้วสานลายขัดธรรมดา โดยแถวที่ 1 ยก 1 ช่อ 1 ยก 1 ทำไปจน
ได้ 4 รอบ

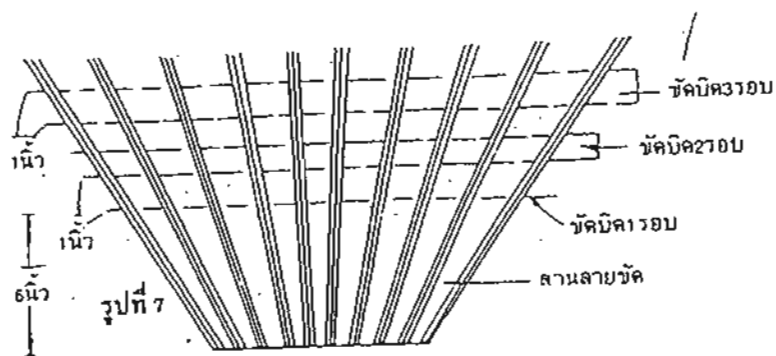
6. นำลวดที่ตัดยาว 12 นิ้ว จำนวน 4 เส้น เส้นเสริม (ไม่สอดลวดอีก 4 เส้น) นำมาเสริมหัวท้าย
ทั้ง 4 มุม โดยเสริมเส้นที่สอดลวด และไม่สอดลวดอย่างละเส้นทุกมุม ดังรูปที่ 6 แล้วสานหาขจัดต่อ
ไปจนได้ความสูงประมาณ 5 1/2 นิ้ว แล้วจักบิด 1 รอบ

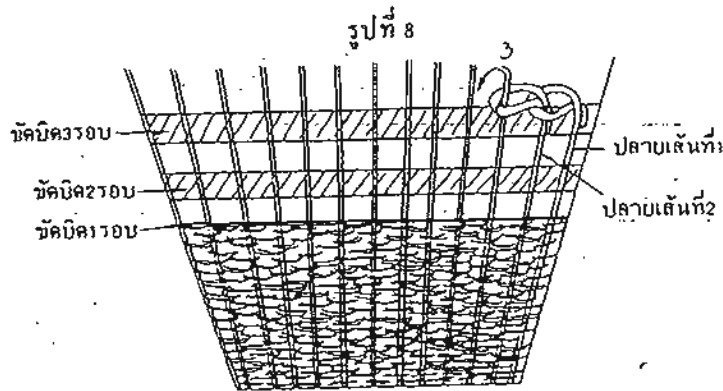

7. เว้นช่องว่างไว้ 1 นิ้ว แล้วขัดบิด 2 รอบ แล้วเว้นช่องว่างไว้ 1 นิ้ว แล้วขัดบิด 3 รอบ ดังรูปที่

7

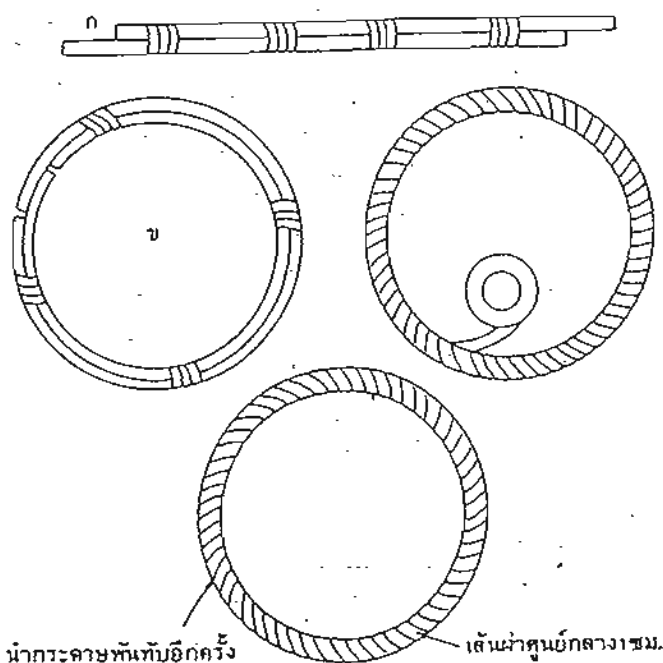
8. การเก็บขอบปากตะกร้า ตัดเส้นเสริม (เส้นไม่มีลวด) ออกให้พอดีกับปากตะกร้า แล้วนำเส้นตั้งเส้นที่ 1 ไปคล้องเส้นที่ 2 แล้วออกกลับมา นำปลายเส้นที่ 1 มาเก็บลงไปตรงโคนเส้นที่ 1 นำเส้นตั้งเส้นที่ 2 คล้องเส้นตั้งเส้นที่ 3 แล้วออกกลับมา นำปลายมันเก็บลงโคนเส้นที่ 2 ทำแบบเดียวกันจนครบทุกเส้น ดังรูปที่ 8

9. การทำหูตะกร้า

1. นำลวดเบอร์ 18 ยาว 24 นิ้ว สอดกระดากทากาวต่อให้เรียบร้อย 2 เส้น และเส้นสานที่ไม่ได้สอดลวดยาว 24 นิ้ว เท่ากันอีก 2 เส้น นำกระดากที่มีลวดมามัดติดกัน โดยวางให้เหลื่อมกันประมาณ 3 นิ้ว แล้วขดเป็นวงกลม ให้ปลายเส้นทุกเส้นชนกันพอดี (ตามแบบ)

2. ใช้เทปกาวพันให้แน่น โดยคลอเคลือบ แล้วจึงนำกระดากม้วนมาพัน โดยรอบ เก็บปลายให้เรียบร้อย ทากาวติดให้สนิท

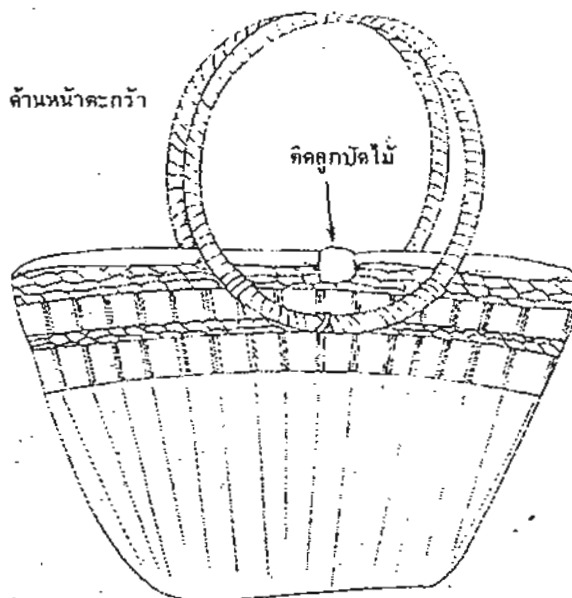
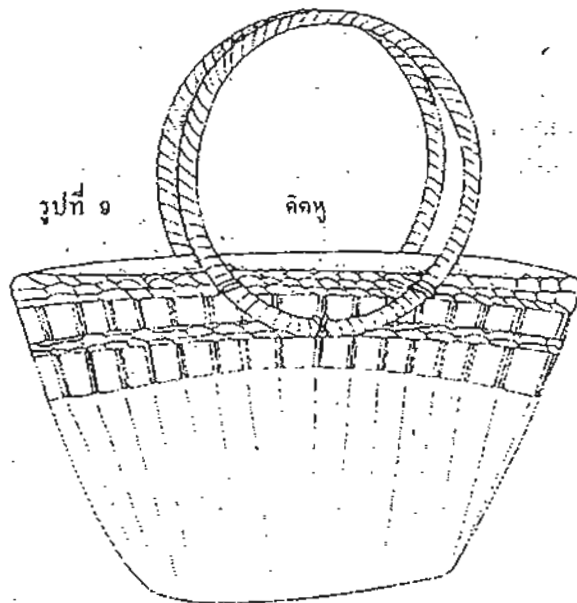

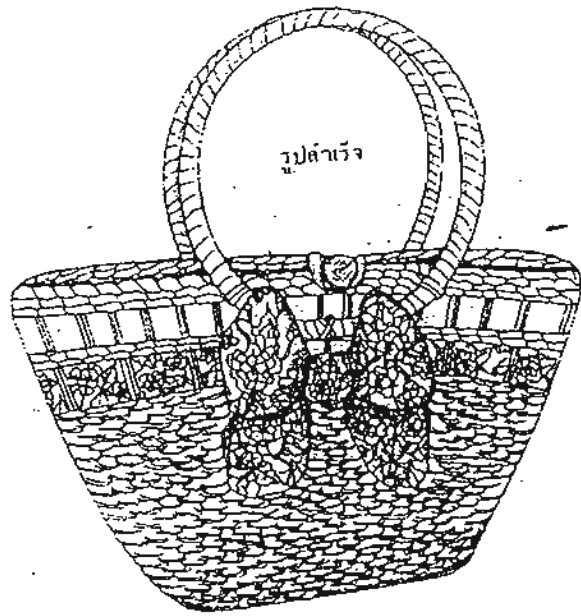
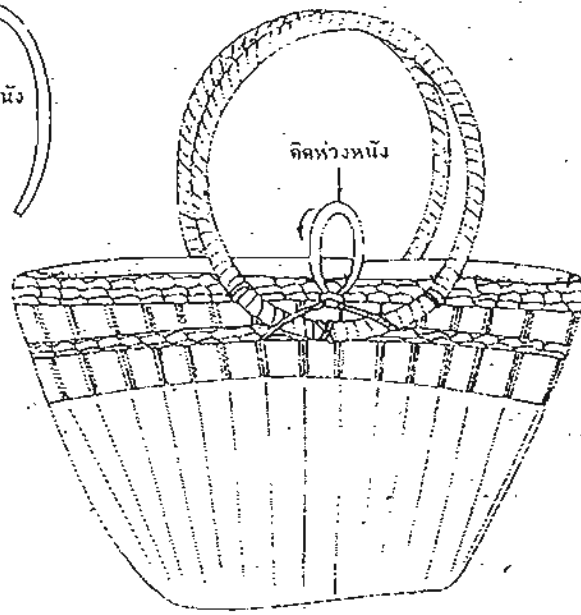
3. ทำหูเข้าด้วยกันนี้ 2 อัน ขนาดเท่ากัน แล้วนำมาขัดติดกันกับตัวตะกร้า ให้ได้กึ่งกลาง ข้างล่าง 1 จุด ข้างบน 1 จุด ดังรูปที่ 9

4. นำลูกบิดไม้มาร้อยลงในกระดวยสอดลวด ขัดติดกับปากตะกร้าด้านหน้า ส่วนอีกด้าน หนึ่งนำกระดวยที่สอดลวดแล้วมาทำเป็นห่วงติดไว้ด้านหลัง สอดสายหนึ่งโดยวัดค่าจากหูตะกร้า เล็กน้อย นำสายหนึ่งพันทบร้อยปลายทั้งสองใส่ห่วงแล้วผูกเป็นปม ก็จะได้ห่วงหนึ่ง นำห่วงหนึ่งมา คล้องกับลูกบิดไม้ให้พอดี ไม่ควรให้หลวมหรือคับเกินไป

10. เสร็จแล้ว นำตะกร้าไปทาแล็กเกอร์ 2-3 ครั้ง ให้ตะกร้าแข็งแรงและเป็นเงางาม

11. เมื่อแห้งแล้ว ตกแต่งด้วยผ้าลายดอกแบบไทยๆ ผ้าที่นำมาตกแต่งตัดกว้างประมาณ 5 นิ้ว ยาว 56 นิ้ว (ยัดหยุ่นได้ตามขนาดของตะกร้า) เย็บริมผ้าให้เรียบร้อย แล้วนำมาสอดเอาชายไว้ตรง กลางตะกร้ามัดเป็นโบให้สวยงาม

ตะกร้ามยุรฉัตร

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษสมุดโทรศัพท์ ตัดขนาด 2 นิ้ว ม้วนสำเร็จ จำนวน 400 เส้น
2. ลวดเบอร์ 18, 20
3. กาวลาเท็กซ์
4. คีมตัดลวด
5. แปรงทาสีขนาด 1 นิ้ว, ภาชนะมั่งเคลือบขนาดเล็ก
6. น้ำมันแล็กเกอร์เงา, วานิช หรือยูริเทน
7. ไม้บรรทัด, กรรไกร
8. ค้อนเล็ก, คัตเตอร์
9. ผ้าสำหรับทำความสะอาดไม้และหุ, ฟองน้ำนุ่ม

การตัดลวด

- ตัดลวดเบอร์ 20 ยาว 30 นิ้ว จำนวน 5 เส้น
- ตัดลวดเบอร์ 20 ยาว 24 นิ้ว จำนวน 8 เส้น
- ตัดลวดเบอร์ 20 ยาว 12 นิ้ว จำนวน 6 เส้น
- ตัดลวดเบอร์ 18 ยาว 40 นิ้ว จำนวน 4 เส้น

เมื่อได้ลวดทั้งหมดแล้ว ตัดเป็นเส้นตรง สอดลวดลงในกระดาษที่ม้วนแล้วให้เรียบร้อย

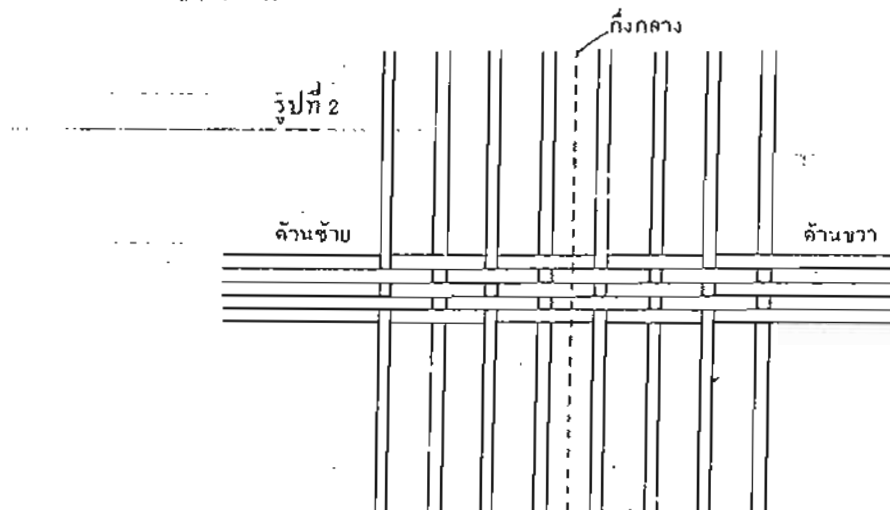
วิธีทำ

1. ขึ้นต้นตะกร้า นำกระดาษสอดลวดยาว 30 นิ้ว จำนวน 5 เส้น ใช้เป็นเส้นนอน มาวางชิดกันทั้ง 5 เส้น ให้หัวท้ายเสมอกัน ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1

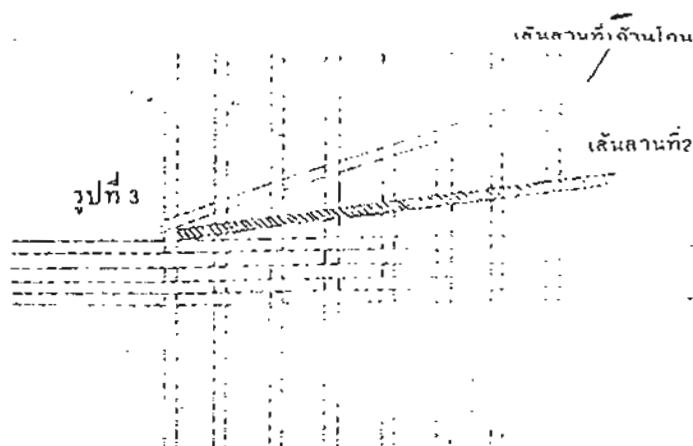

2. นำกระดาษสอกลดยาว 24 นิ้ว จำนวน 8 เส้น มาวางจัดเป็นเส้นขวาง โดยเว้นช่องห่างช่องละ $\frac{1}{4}$ นิ้ว หาจุดกึ่งกลางของเส้นนอนก่อน แล้วขยับไปทางซ้ายครึ่งของ $\frac{1}{4}$ นิ้ว จัดเส้นขวางเส้นที่ 1 โดยยก 1 ข่ม 1 และเส้นที่ 2, 3, 4 ทำสลับกันไปจนครบ และเริ่มจากจุดกึ่งกลางขยับไปทางซ้ายครึ่ง $\frac{1}{8}$ นิ้ว แล้วจัดเส้นที่ 1 ทำจนครบ 4 เส้น ได้เส้นขวางทั้งหมด 8 เส้น

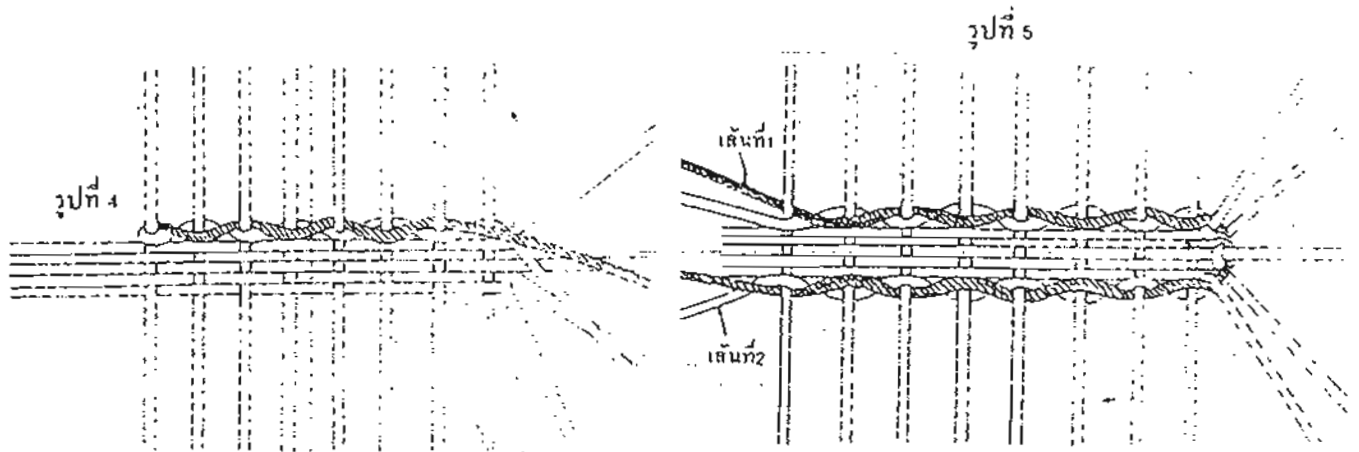

3. นำเส้นสาน 2 เส้น มาต่อกัน โดยใช้ปลายด้านแหลมทากาวไปเสียบต่อด้านใหญ่ของอีกเส้น จะได้เส้นสานที่มีความยาวเป็น 2 เท่า ต่อเป็นคู่ๆ ไว้ ใช้เป็นเส้นสานโดยไม่ต้องสอลดเลย

4. เริ่มสาน โดยนำเชือกเส้นที่ 1 และเส้นที่ 2 มาสานจัดบิดเส้นที่ 1 ยก 1 ข่ม 1 เส้นที่ 2 ข่ม 1 ยก 1 ขณะที่สานอยู่ให้บิดสลับเส้นทั้ง 2 ดังรูป 3

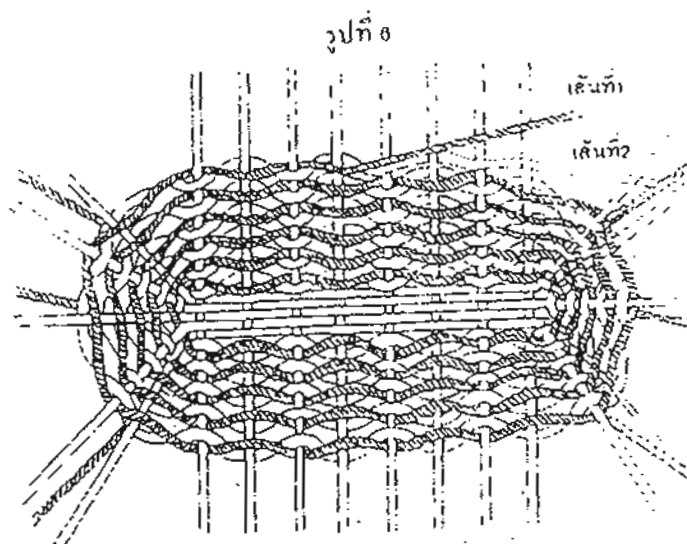

5. เมื่อสานมาถึงเส้นโค้งด้านข้าง ให้จับเส้นบนนอกออกจากกันทั้ง 5 เส้น แล้วสานลายขัดบิดต่อไป จนถึงอีกด้านหนึ่งก็ทำเช่นเดียวกัน ดังภาพ 4. 5.

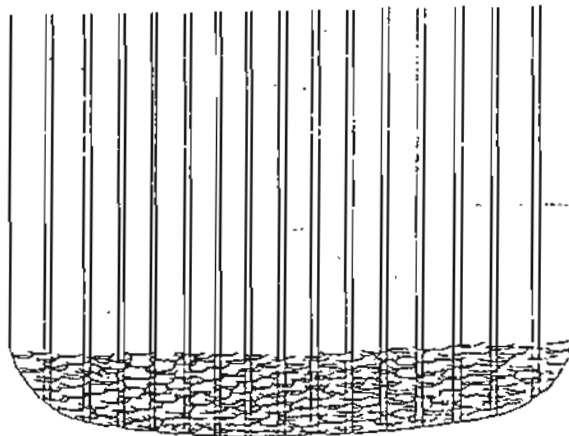

6. สานลายขัดบิดต่อไปจนครบ 9 รอบ นำเส้นสานสอดลวดยาว 12 นิ้ว ที่เตรียมไว้แล้ว 3 เส้น มาเย็บเสริมด้านข้าง เส้นที่ 1, 3, 5 ตามลำดับทั้ง 2 ข้าง ดังรูป 6 เมื่อเสริมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จัดช่องว่างให้มีระยะห่างเท่าๆ กันรวมเส้นหลักทั้งหมด 32 เส้น แล้วสานขัดบิดต่อไปจนครบ 15 รอบ (กว้าง $5 \frac{1}{2}$ นิ้ว ยาว $11 \frac{1}{2}$ นิ้ว) รูปที่ 6

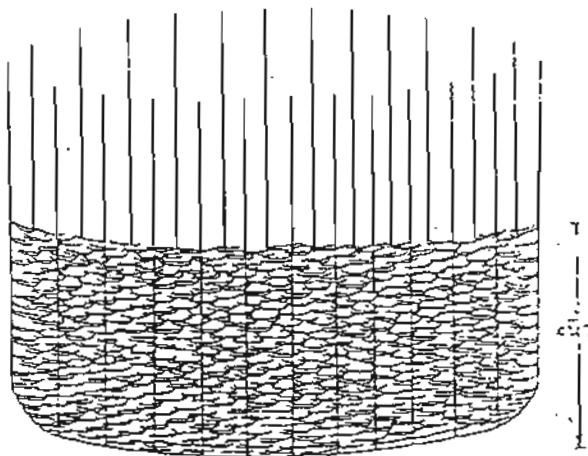
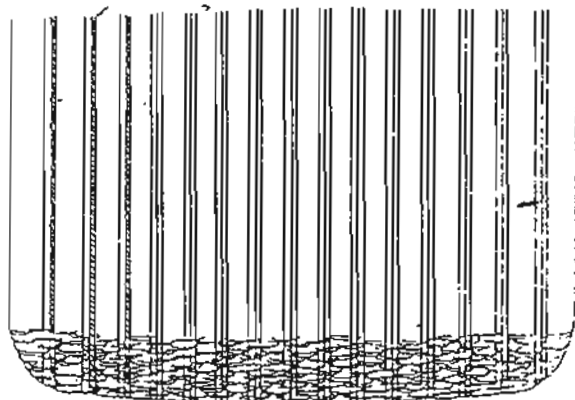
7. นำค้อนเล็กมาทุบเส้นที่นูนให้เรียบ

8. ขึ้นตัวตะกร้า หักเส้นตั้งทุกเส้นให้ตั้งฉาก แล้วสานลายขัดบิดต่อไปอีก 3 - 4 รอบ แล้วนำ กระดาษแก้ว (ไม่สอควด) มาเสียบเสริมข้างเส้นตั้งทุกเส้น (32 เส้น) ให้เป็นกุ่มๆ โดยเสริมไปทาง เดียวกับทุกเส้น

9. สานลายขัดบิดต่อไปจนได้ 23 รอบ (ประมาณ 4 นิ้ว) แล้วตัดออก ทากาวเก็บปลายเส้นขัด ให้เรียบร้อย

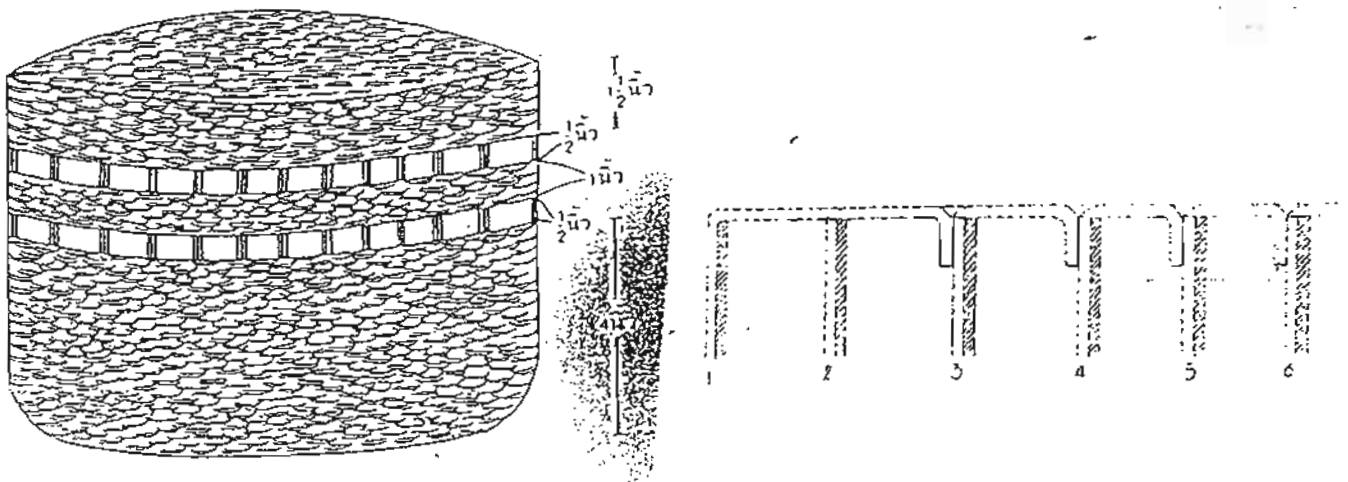

10. เว้นช่องไว้ประมาณ $\frac{1}{2}$ นิ้ว จากนั้นขึ้นดินसानใหม่ โดยเอาเส้นสาน 2 เส้นต่อกัน แล้วกลึงเส้นที่ 1 ของเส้นตั้ง และสานลายขัดบิดไปอีก 5 รอบ (ประมาณ 1 นิ้ว)

11. แล้วตัดเส้นสานออก เก็บซ่อนปลายให้เรียบร้อย จากนั้นเว้นช่องไว้ $\frac{1}{2}$ นิ้ว จากนั้นขึ้นดินสานใหม่ โดยเอาเส้นสาน 2 เส้นต่อกัน แล้วกลึงเส้นที่ 1 ของเส้นตั้ง แล้วขัดบิดไปอีก 7 รอบ (ประมาณ 1 $\frac{1}{2}$ นิ้ว)

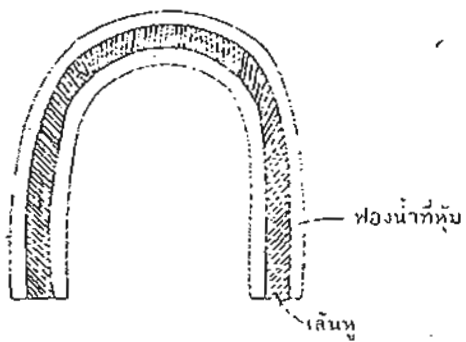
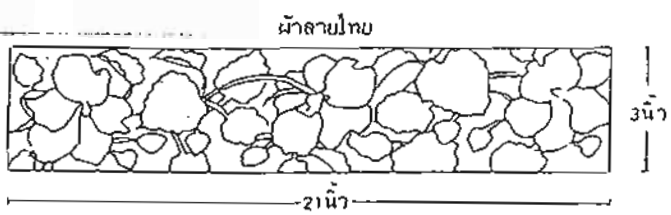
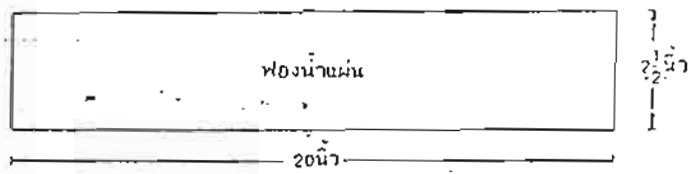
12. เก็บขอบ ใช้คัตเตอร์ตัดเส้นเสริมออกให้พอดีขอบ

13. ใช้คีมคัดลวด ตัดเส้นตั้งที่มีลวดออกให้เหลือประมาณ 2 $\frac{1}{2}$ นิ้ว แล้วใช้คีมหักเส้นที่ 1 ข้ามเส้นเสริมที่คัดออก และเส้นตั้งที่ 2 จับปลายเสียบลงใน โคนเส้นที่ 3 แล้วจับเส้นที่ 2 หักข้ามเส้นเสริมและเส้นตั้งที่ 3 มาเสียบลงใน โคนเส้นที่ 4 และจับเส้นที่ 3 ข้ามลงที่ 5 ดังรูป

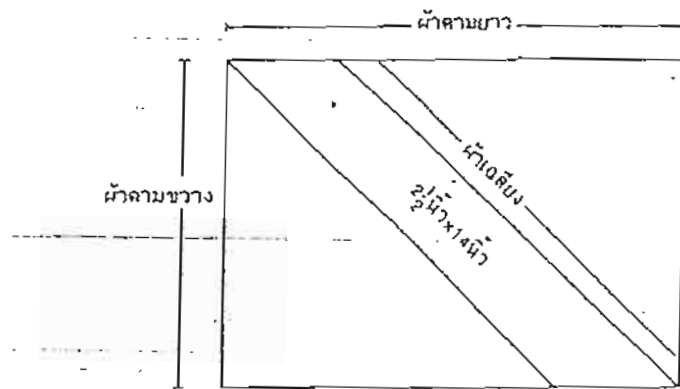
14. การทำหู

1. นำลวดเบอร์ 18 สอดกระดามยาว 40 นิ้ว ทุกเส้น
2. นำลวด (ที่สอดในกระดามแล้ว) ยาว 40 นิ้ว 2 เส้น มาคล้องปากตะกร้าให้อยู่ในแนวเส้นขวาง เส้นที่ 1 และ 8
3. ดึงปลายเส้นหูทั้ง 2 ข้างมาบรรจบกันตรงกลางหู
4. ใช้ทปกาวพันให้แน่นและเรียบ
5. ใช้ฟองน้ำหนาขนาด 2 มม. ตัดกว้าง 2 $\frac{1}{2}$ นิ้ว ยาว 20 นิ้ว ดังรูป หุ้มเส้นหูให้มิด แล้วทากาวติดให้แน่น
6. คัดผ้าลายแบบไทย ขนาดกว้าง 3 นิ้ว ยาว 21 นิ้ว นำมาหุ้มกับฟองน้ำให้มิด พับริมผ้าเข้าด้านในให้พอดี ใช้เข็มเย็บผ้าเย็บรอบต่อให้ติดกันแน่นพอดีกับฟองน้ำ เก็บริมผ้าให้เรียบร้อย

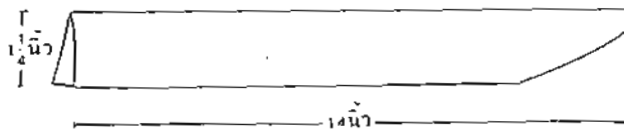

การทำดอกกุหลาบ

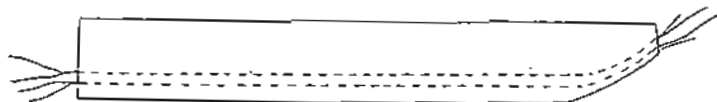
1. ตัดผ้าเจดียง กว้าง $2\frac{1}{2}$ นิ้ว ยาว 14 นิ้ว

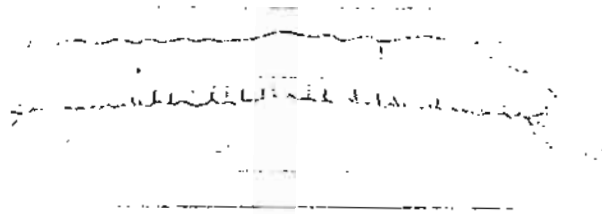
2. นำผ้าเจดียงมาพับครึ่งตามยาว ให้ริมผ้าทั้ง 2 ข้างได้ความกว้าง $1\frac{1}{4}$ นิ้ว เท่ากันพอดี ตัดปลายข้างหนึ่งให้เรียว ดังรูป

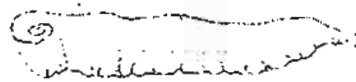
3. เพื่อริมผ้าไว้ประมาณ $\frac{1}{4}$ นิ้ว แล้วเย็บจักรด้วยตะเข็บห่าง 2 ตะเข็บ จนหมดผ้า แล้วตัดเส้นด้ายออก

4. นำมาต่อยรูคให้เข้าชนเล็กน้อย (การรูค คือ การดึงด้วยเส้นเดียวข้างใดข้างหนึ่งของตะเข็บ)
รูคทั้ง 2 ตะเข็บพร้อมๆ กัน ดังรูป

5. แล้วม้วนปลายด้านใหญ่ไปหาด้านเล็ก

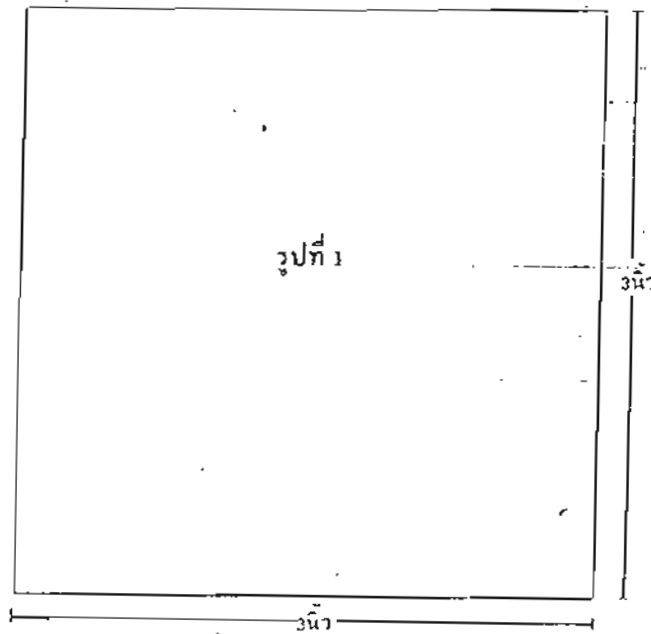

6. ใช้เข็มร้อยด้ายสีเดียวกับผ้าเย็บ ตกแต่งกลีบดอกให้สวยงามอีกครั้ง จะได้ดอกกุหลาบ 1
ดอก ทำทั้งหมด 4 ดอก

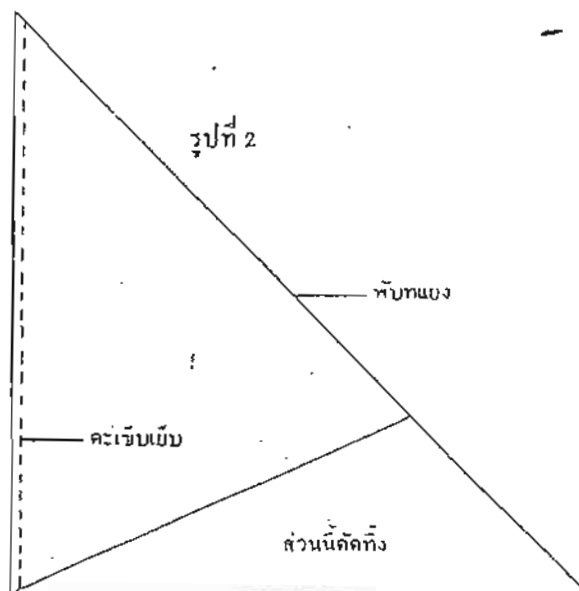

การทำใบกุดหลาน

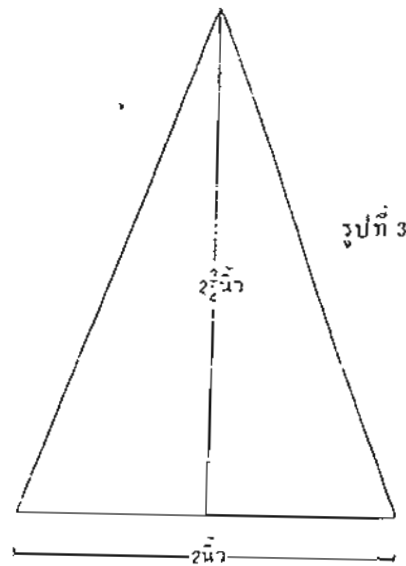
1. ลัดผ้าสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง x ยาว ประมาณ 3 นิ้ว (ถ้าต้องการใหญ่กว่านี้ก็เพิ่มให้มากกว่านี้ได้)

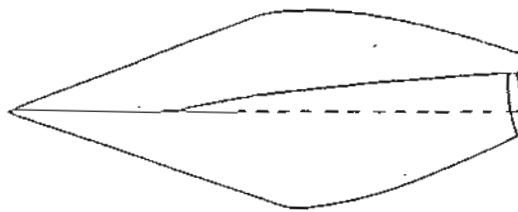
2. นำมาพับทบของมุมให้เป็นรูปสามเหลี่ยม แล้วนำมาเย็บให้ติดกัน
3. แล้วนำไปเย็บให้ติดกัน (กลับเอาด้านผิวด้านใน) ด้านเดียว (ดังรูปที่ 2)

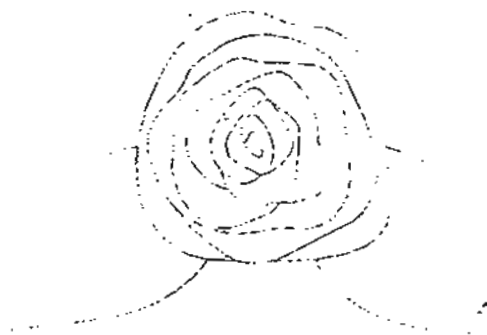
4. ใช้กรรไกรตัดคดคมต่งให้เป็นรูปใบไม้ ดังภาพที่ 2 แล้วกลับนวดด้านนอกออก ดังรูปที่ 3 จะได้ ใบไม้สูงประมาณ 2 ½ นิ้ว กว้าง 2 นิ้ว

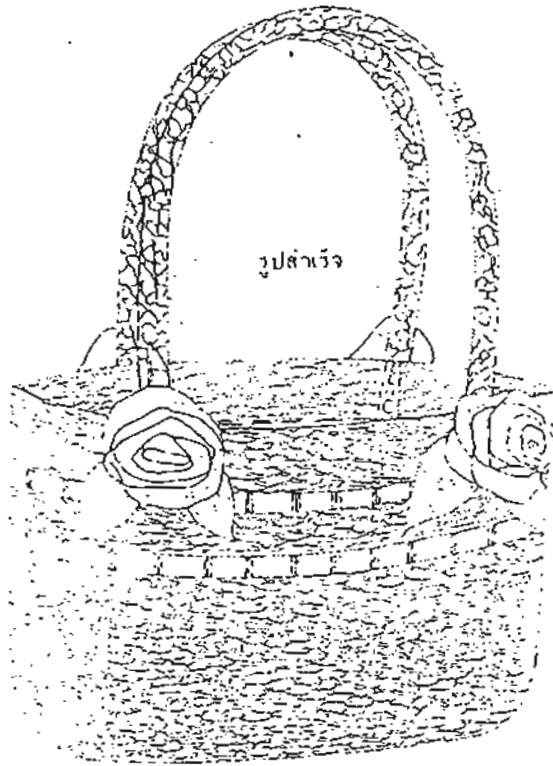
5. พับจีบตรงกลางด้าน โคนใบ 1 จีบ แล้วเข้บให้แน่น (ดังรูปที่ 4) ทำดอกละ 2 ใบ

6. นำใบมาติดดอกกุหลาบ จัดรูปให้สวยงาม เข้บติดให้แน่นทุกดอก

7. นำมาติด โคมหุตะกร้า ด้วยกาวพลาสติกให้แน่น แล้วจับติดไปแน่นอีกครั้ง

ตะกร้าศรีสุริย์

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษสมุดโทรศัพท์ ตัดขนาด 2 นิ้ว ม้วนสำเร็จแล้ว 450 เส้น
2. ลวดเบอร์ 18, 20
3. กาวลาเท็กซ์
4. คีมตัดลวด
5. ไม้บรรทัด, ดินสอ
6. กรรไกร, คัตเตอร์
7. แล็กเกอร์เงา น้ำมันวานิชเงา
8. แปรงทาสีขนาด 1 นิ้ว
9. ระบาย ขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้ว ยาว 1.50 เมตร (สีตามชอบ)

การตัดลวด

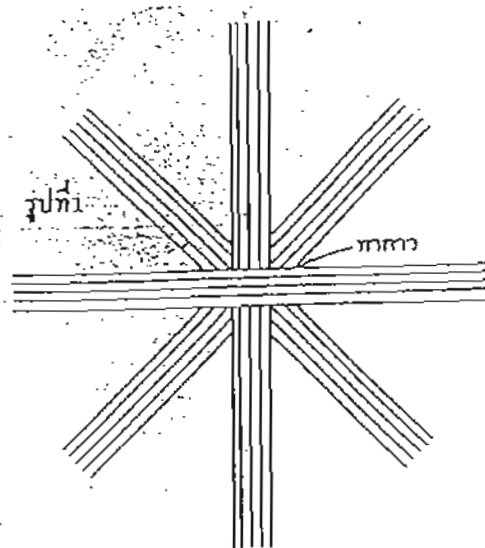
ลวดเบอร์ 20 ตัดยาว 25 นิ้ว จำนวน 16 เส้น

ลวดเบอร์ 18 ตัดยาว 40 นิ้ว จำนวน 4 เส้น

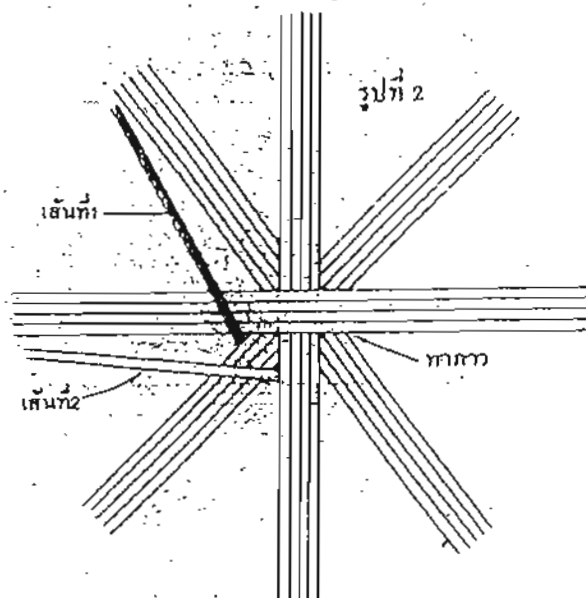
วิธีฉา

1. นำลวดที่ตัดไว้ทุกเส้นมาจัดให้ตรง
2. นำกระดาษที่มีวามริยาร้อยรอบแล้วมาสอด ลวดเบอร์ 20 ยาว 25 นิ้ว จำนวน 16 เส้น มาจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 4 เส้น หาจุดกึ่งกลาง แล้วนำมาวางเป็นรูปแฉก ทากาวให้ติดกัน ทั้งไว้ให้กาวแห้ง ดังรูปที่

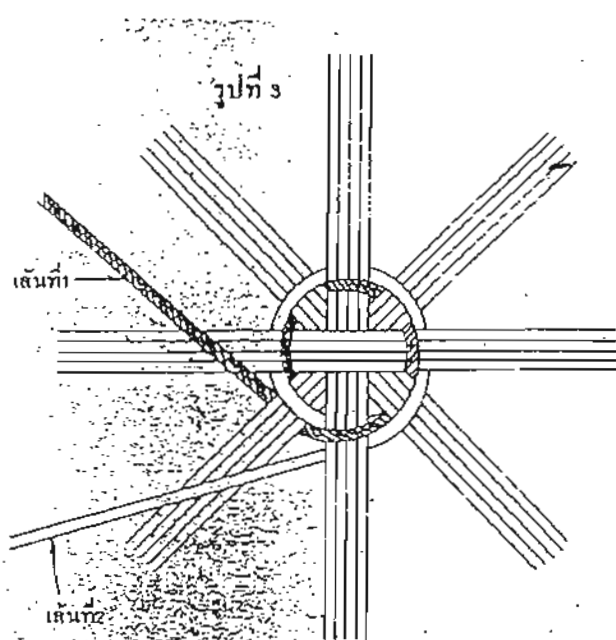
1

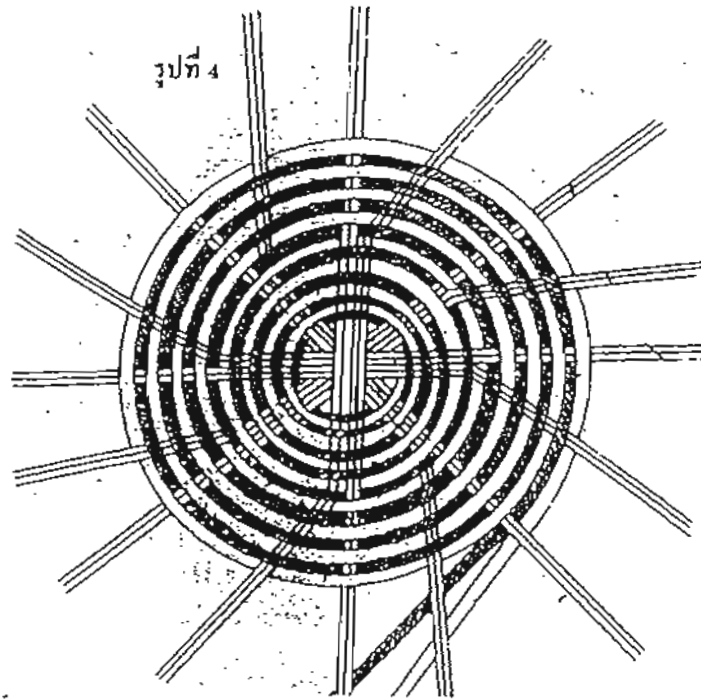
3. นำเส้นสวน 2 เส้น (ตัดขนาด 2 นิ้ว) ทากาวด้านปลายมกลมดกให้ติดกัน ทั้งไว้ให้แห้ง นำมากดองเส้นตั้ง กลุ่มที่อยู่ล่างที่สุด ดังรูปที่ 2

4. สานลายขัด ดังนี้ (รูปที่ 3) เส้นที่ 1 ขด 4 ขั้ว 4 เส้นที่ 2 ขั้ว 4 ขด 4 สานสลับกันไปจนครบ 4 รอบ

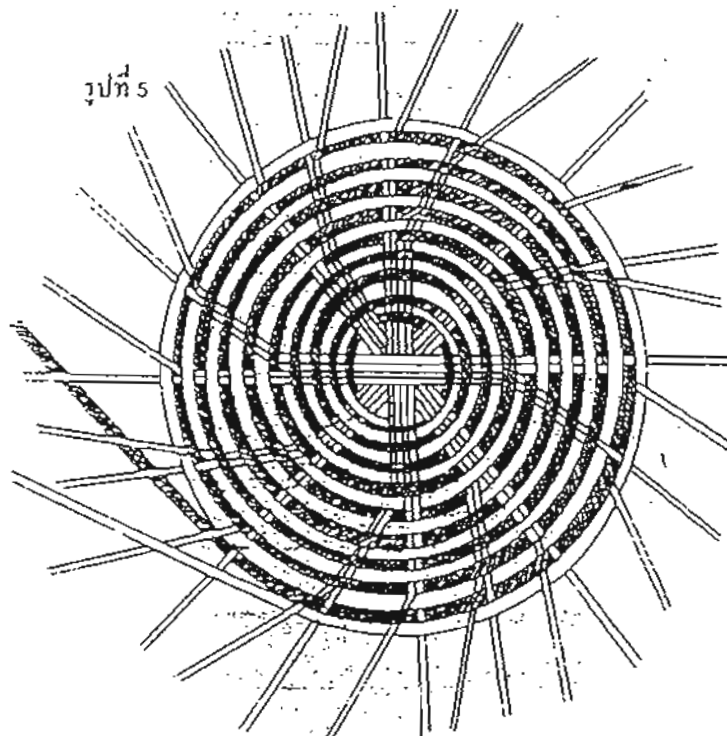

5. แยกเส้นตั้งออกให้เป็นแฉก ให้มีขาคะ 2 เส้น แล้วสานต่อไปอีก ๗ รอบ (รูปที่ 4)

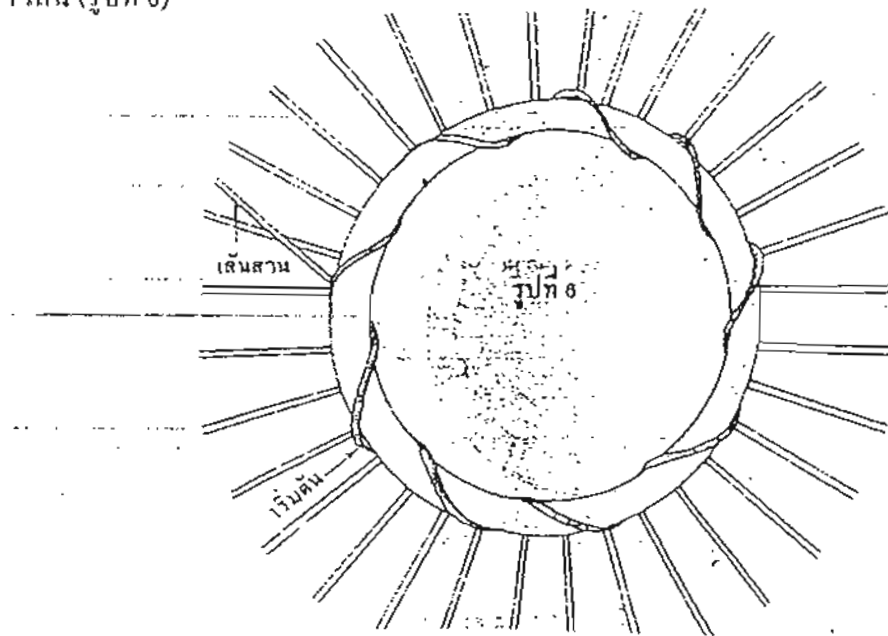

6. แยกเส้นตั้งออกให้เป็นขาคะ 1 เส้น แล้วสานต่อไป 6 รอบ ให้ได้เส้นผ่าศูนย์กลาง 7 นิ้ว (รูปที่ 5)

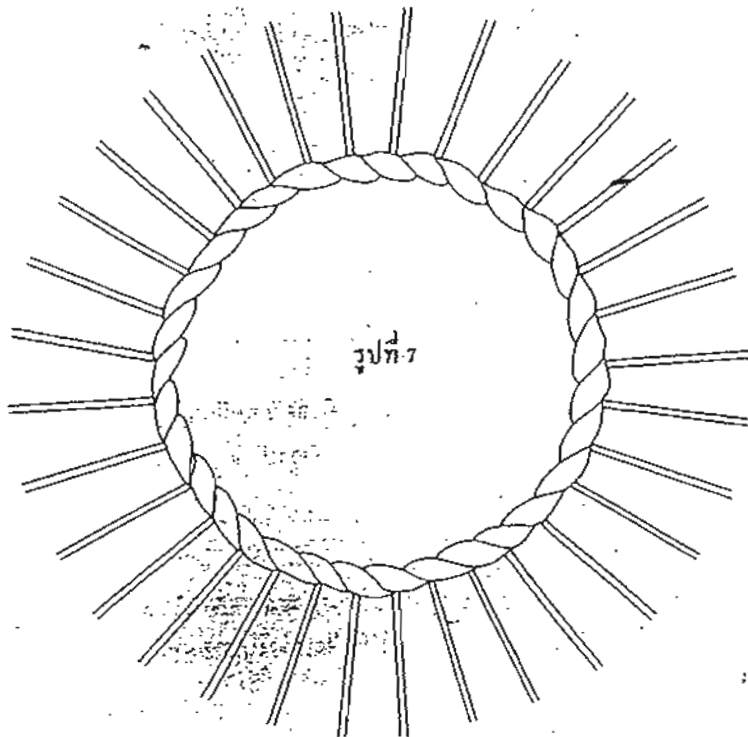
5)

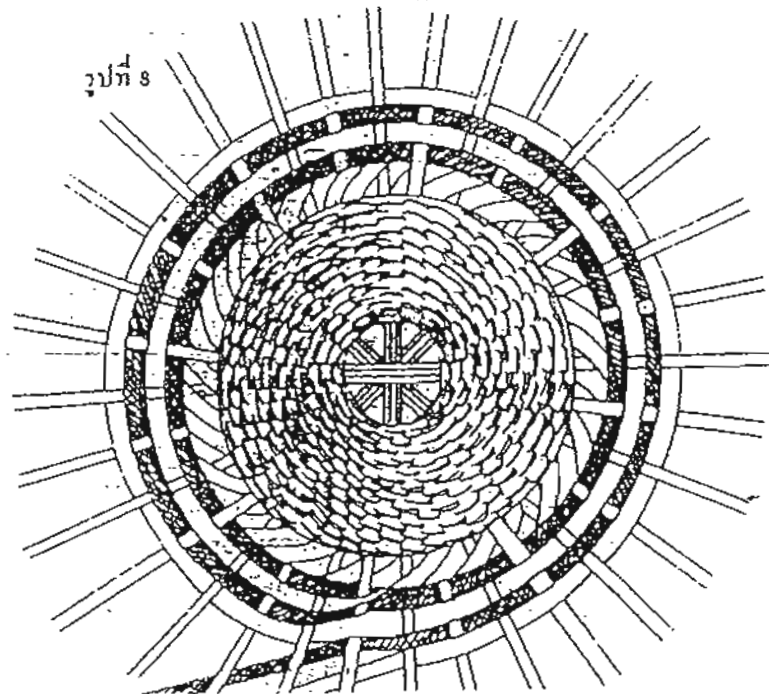
7. นำเส้นตามขั้นตอนที่ 6 โดยข้ามเส้นตั้ง 4 เส้น แล้วถอยเส้นตั้ง 1 เส้น จนครบรอบ แล้วตัดออก 1 เส้น (รูปที่ 6)

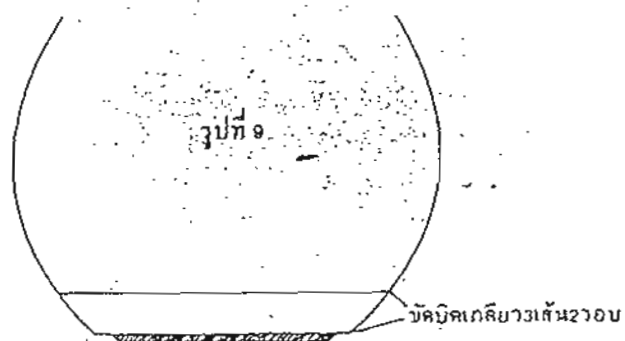
8. นำเส้นที่เหลือตัดพันรอบวงของข้อ 7 จนได้ขนาดตามต้องการ ส่วนที่เหลือตัดออก ทากาวติดไว้แน่น (ดังรูปที่ 7)

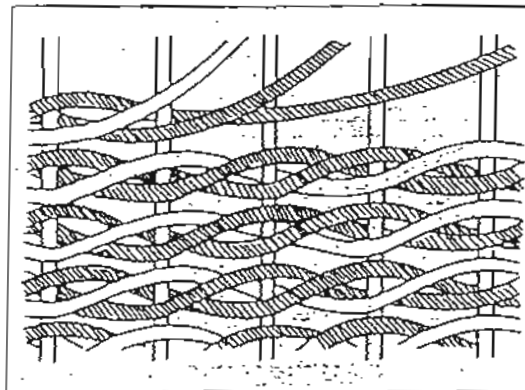
9. พลิกกลับเอาด้านเกลียวลงข้างล่าง แล้วนำเส้นสาน 2 เส้น สานรอบขัดอีก 2 รอบ ตัดเส้นตั้งขึ้นให้โค้งกลม (ดังรูปที่ 8)

10. เสริมเส้นสานอีก 1 เส้น แล้วขัดบิดเกลียว 3 เส้น คือ ขก 1 เส้น ข่ม 2 เส้น ขัดไปจนได้ 2 รอบ ดังรูปที่ 9

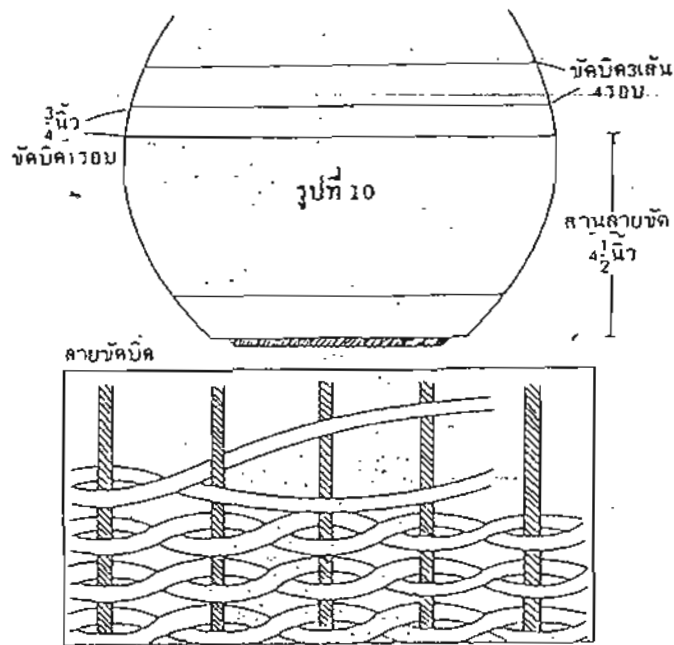
ลายขัดบิดเกลียว

11. ตัดเส้นสานออก 1 เส้น แล้วขจัดลายขัดต่อไปจนได้ความสูงประมาณ $4\frac{1}{2}$ นิ้ว ขัดบิด 1 รอบ แล้วตัดเส้นสานออก

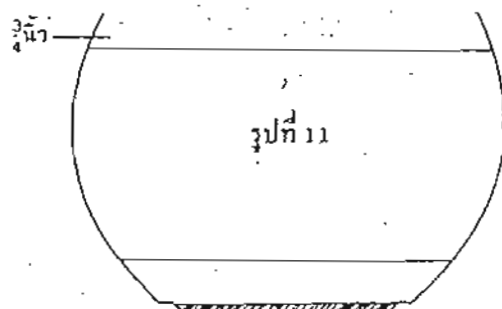
12. เว้นช่องไว้ประมาณ $\frac{1}{2}$ นิ้ว (สำหรับสอดริบบิ้น) ขัดบิด 1 รอบ แล้วขจัดลายขัดต่อไปอีก 4 รอบ

13. เสริมเส้นสานเล็ก 1 เส้น แล้วขัดบดจนกลีวง 3 เส้น ต่อไป 3 รอบ (รูปที่ 10)

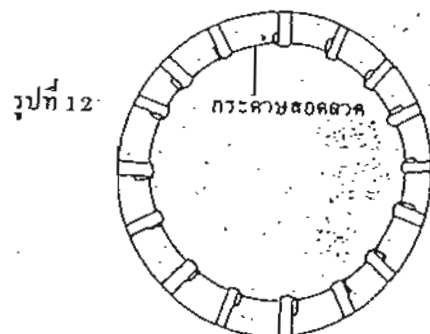
การเก็บขอบ

14. ปลายเส้นด้ายที่เหลือตัดทิ้ง ปล่อยทิ้งไว้ประมาณ $\frac{1}{2}$ นิ้ว (รูปที่ 11)

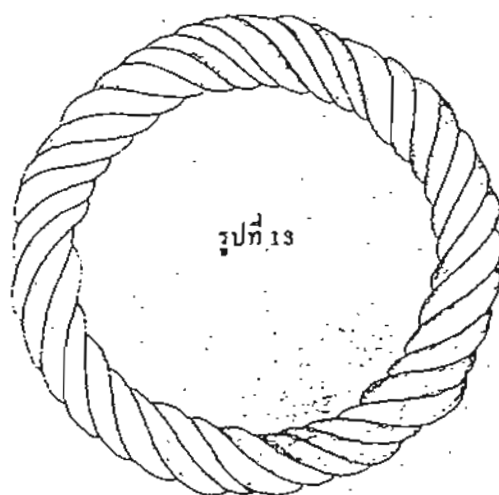
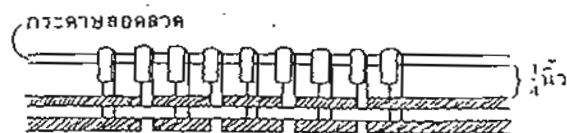
15. เก็บขอบแบบทอผิวเวทีกดังนี้

15.1 นำกระดาษม้วน สอดลวดเป็นขอบวงกลม (รูปที่ 12)

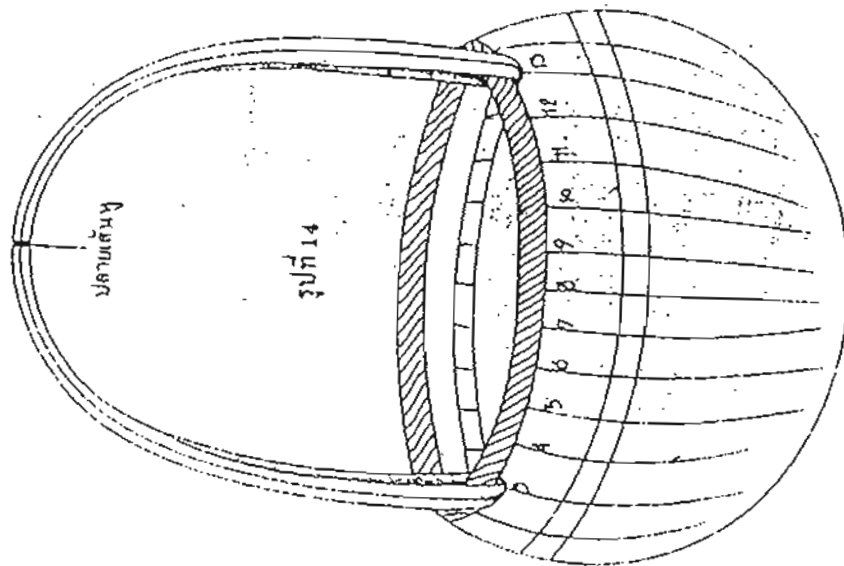

15.2 พายขอบเส้นด้ายไว้ ให้ห่างจากตัวตะกร้าประมาณ 1/4 นิ้ว

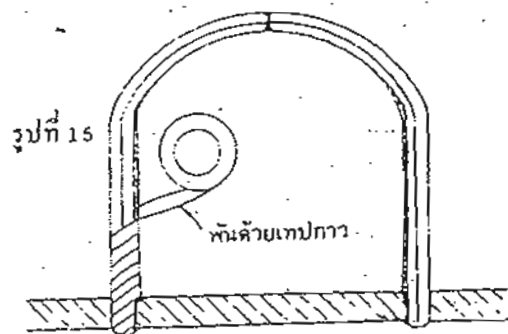
15.3 นำกระดาษม้วนสอดพันรอบวงกลม สอดพันไปจนครบและพอกับความต้องการ (รูปที่ 13)

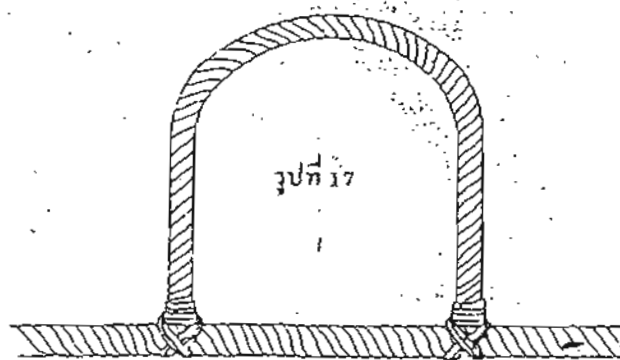
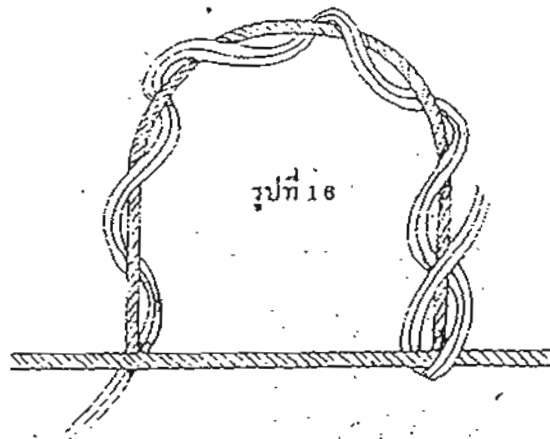
16. การทำ นำกระดาษม้วนมาสอดลวดเบอร์ 18 ยาว 40 นิ้วที่ตัดไว้แล้ว ทากาวต่อให้เรียบ ร้อย นำมาคล้องปากตะกร้า ข้างละ 2 เส้น ในช่องระหว่างเส้นตั้งที่ 3 และเส้นที่ 13 และเส้นที่ 16 กับ เส้นที่ 29 เมื่อคลี่กระดาษเรียบร้อยแล้ว จึงปลายเส้นสานให้ไปบรรจบกับตรงกลางหูพอดี ดังรูปที่ 14

17. ใช้เทปกาวพันไม้แฉ่งทั้ง 2 หู แล้วพันด้วยกระดาษม้วนให้เรียบร้อยอีกครั้ง (รูปที่ 15)

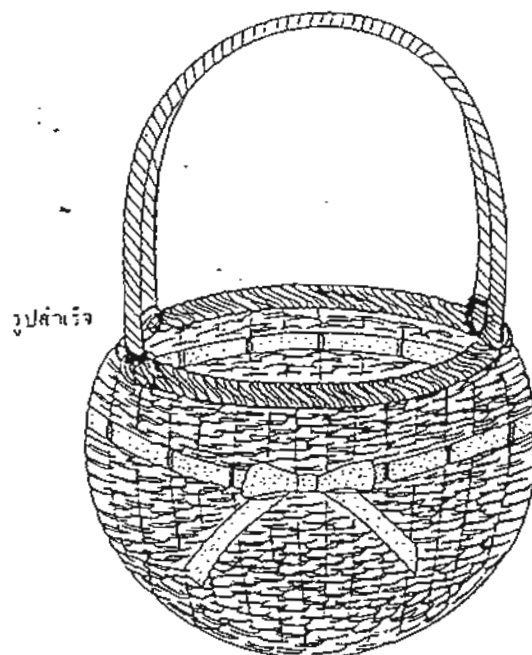

18. กระจาดม้วนจำนวน 40 เส้น กลัดงพันเกลียวครึ่งละ 2 เส้น การพันเกลียวนั้นให้วนตีไว้เพื่อพันกลับมาอีก 2 เส้น เมื่อพันเกลียวไปสู่จุดอยู่อีกข้างหนึ่ง แล้วคล้องเส้นสานกับขอบตะกร้าสัก 2-3 รอบ แล้วพันกลับมาทางเดิมจนสุด ปล่อยปลายเส้นสานไว้ประมาณ 10-12 นิ้ว นำมาผูกโคนหูตะกร้า ดังรูปที่ 16.17

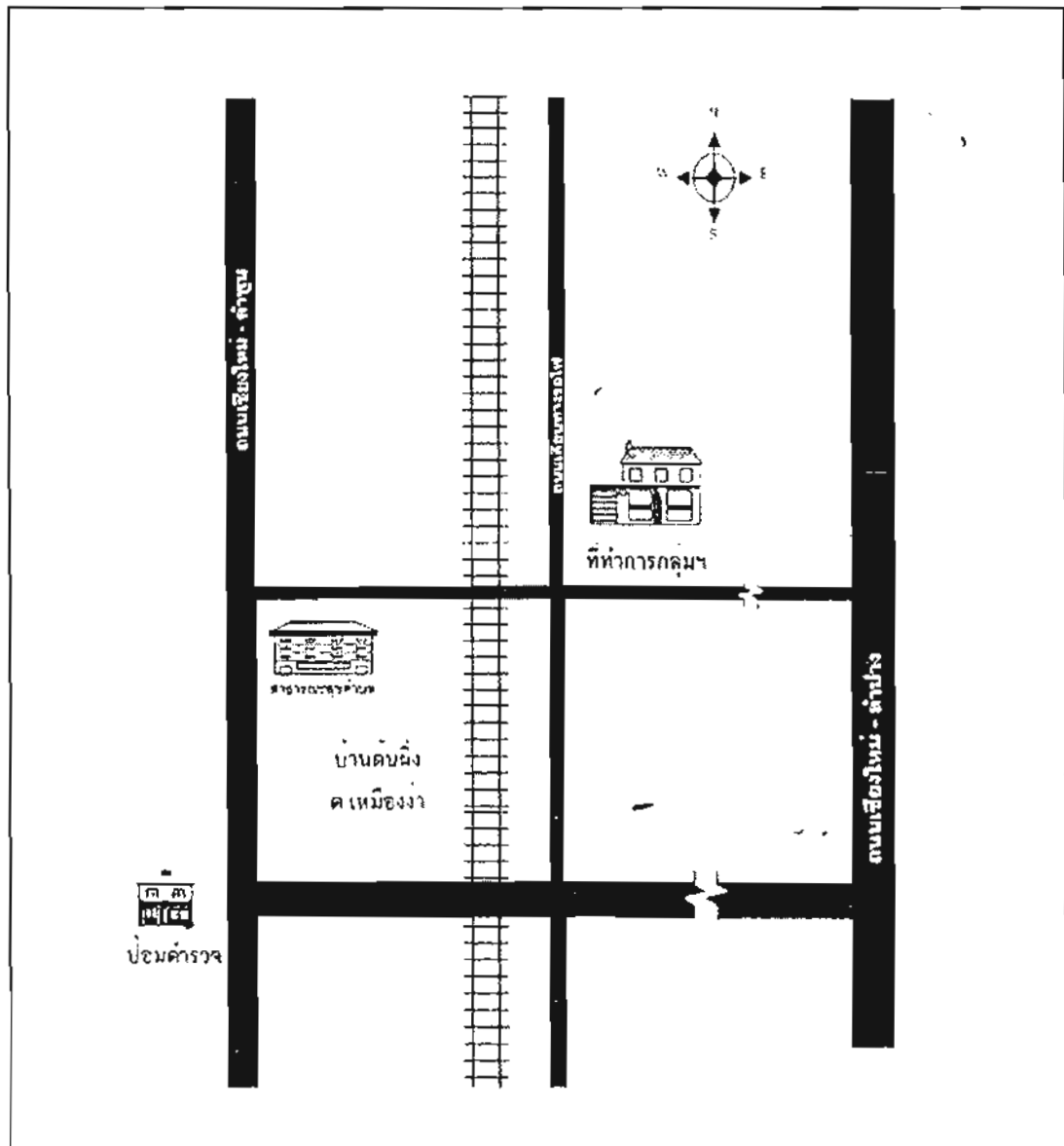

19. เสริมเรียบร้อย นำไปทาแล็กเกอร์ 2-3 ครั้ง ตากแดดให้แห้ง

20. พอแห้ง นำริบบิ้นที่เตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว สอดชายไว้ด้านหน้าและด้านหลัง ผูกโบให้สวยงามทั้ง 2 ด้าน (ใช้ริบบิ้นขนาด 1/2 นิ้ว สีตามชอบ)

ภาพแสดงแผนที่ตั้ง ที่ทำการและสำนักงานของกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านต้นผึ้ง
ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล อาจารย์ ดร.พิชิต เทพวรรณ

ที่อยู่ 100/1 หมู่ที่ 2 ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000

E-mail phichit@northcm.ac.th

หน่วยงาน สถาบันที่สังกัด สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่

ที่อยู่หน่วยงาน สถาบันที่สังกัด 169 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

การศึกษา ปริญญาเอก Doctor of Business Administration (DBA.) Ateneo De Davao University

ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ) (บธ.ม.)

ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต(บริหารงานบุคคล) (บธ.บ.)

ผลงานทางวิชาการ

ผลงานวิจัย

1. ปัญหาในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเภทไม้แกะสลัก กรณีศึกษา ชุมชนบ้านดวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (หัวหน้าโครงการ) ทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2545
2. การจัดการธุรกิจหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านเหมืองกุงและชุมชนบ้านกวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (หัวหน้าโครงการ) ทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2546
3. ความต้องการบุคลากรที่ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศโดยองค์กรภาครัฐและเอกชน ในเขตเทศบาลนคร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (ผู้ร่วมวิจัย: นักวิจัย) ทุนสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (สวทช.) 2546
4. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ (หัวหน้าโครงการ) ทุนสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย 2547
5. มิติบรรยากาศขององค์กรที่มีต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ : แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่(หัวหน้าโครงการ) ทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2548
6. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวลักษณะ Intra-Cityในเส้นทางบ้านดวาย-เวียงกุมกาม-บ้านบ่อสร้าง (หัวหน้าโครงการ) ทุนสนับสนุนจากเครือข่ายวิจัยภาคเหนือตอนบน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) 2548